Angläs, ur en gammal notbok från Hogrän.

620.

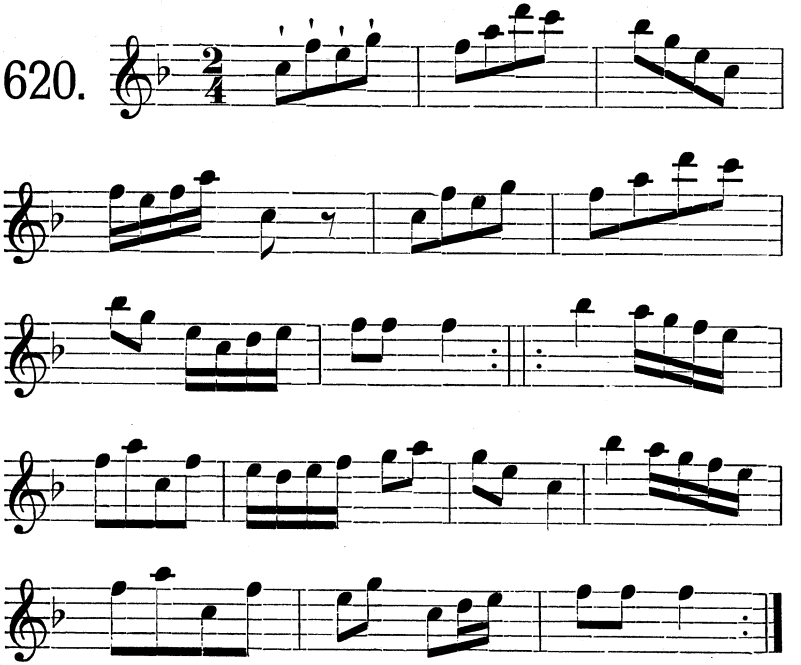

Kadrilj från Gotlands fornsal.

621.

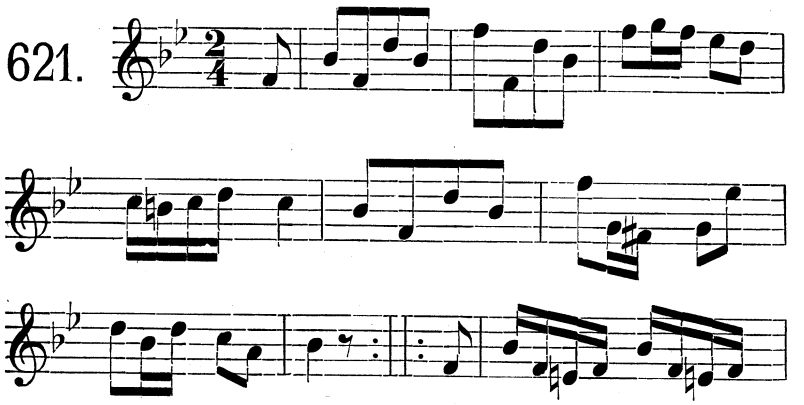

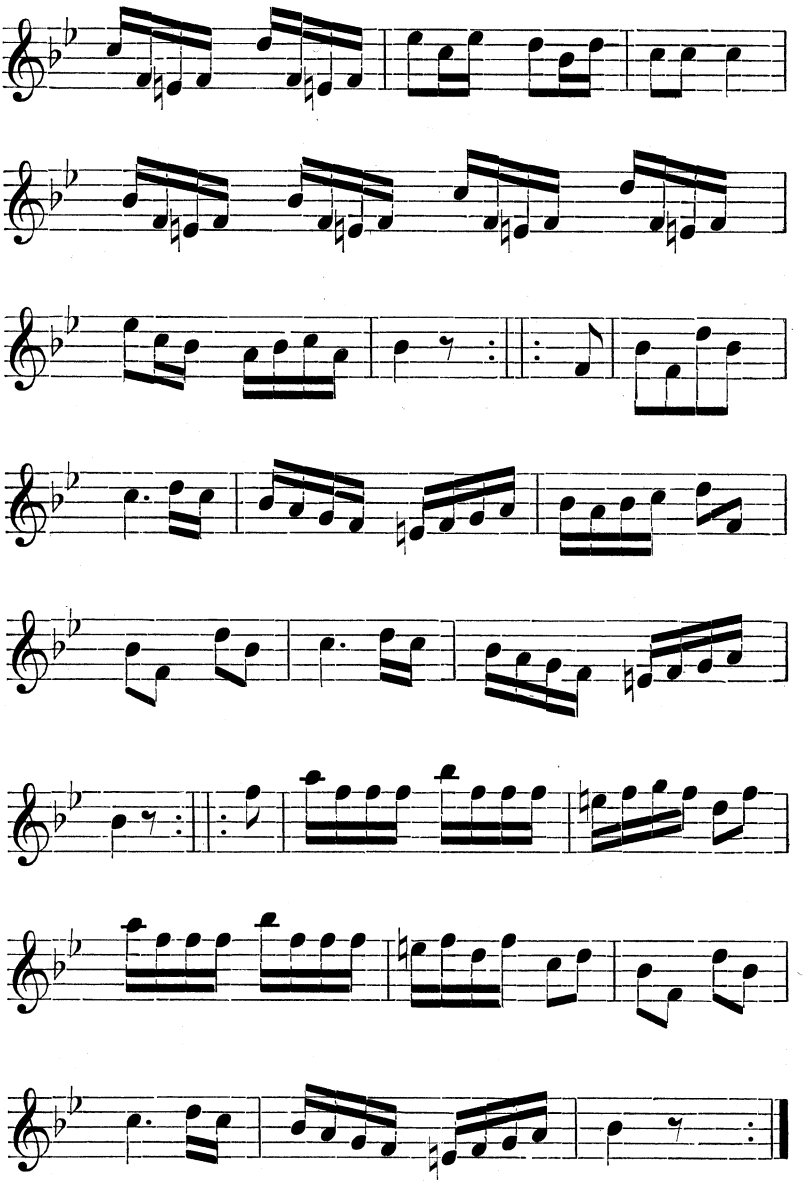

Från Gotlands fornsal.

622.

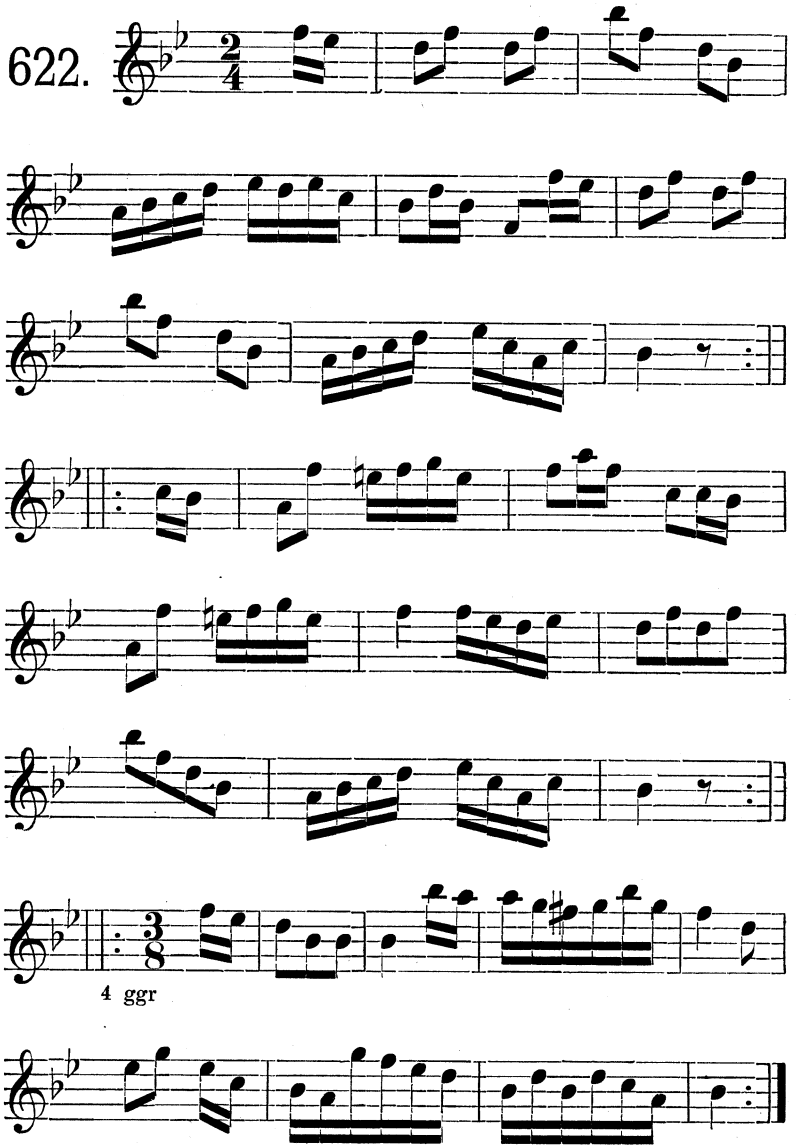

Uppteckningens ursprung obekant.

623.

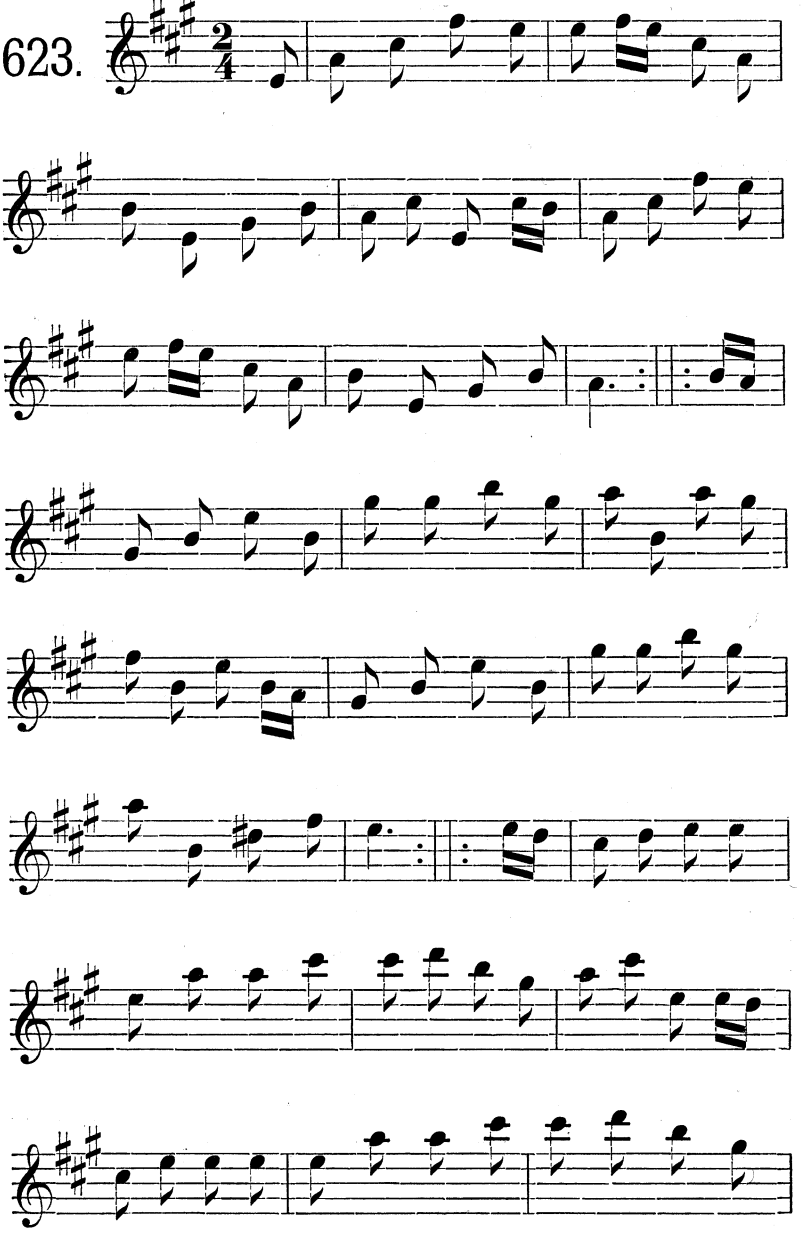

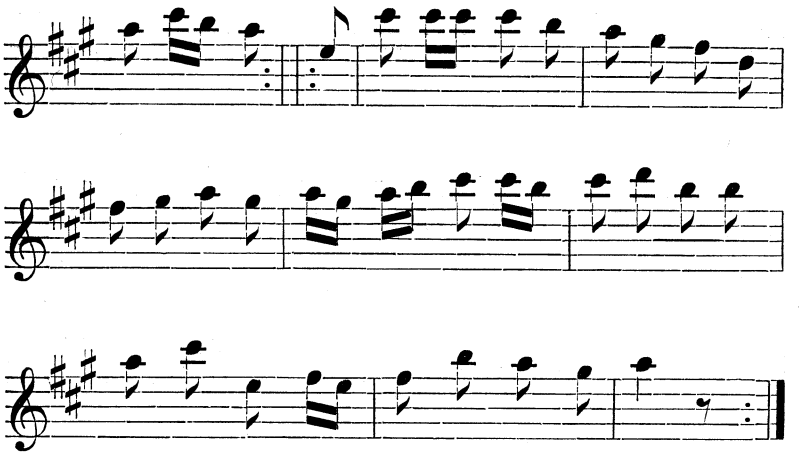

Från Gotlands fornsal.

624.

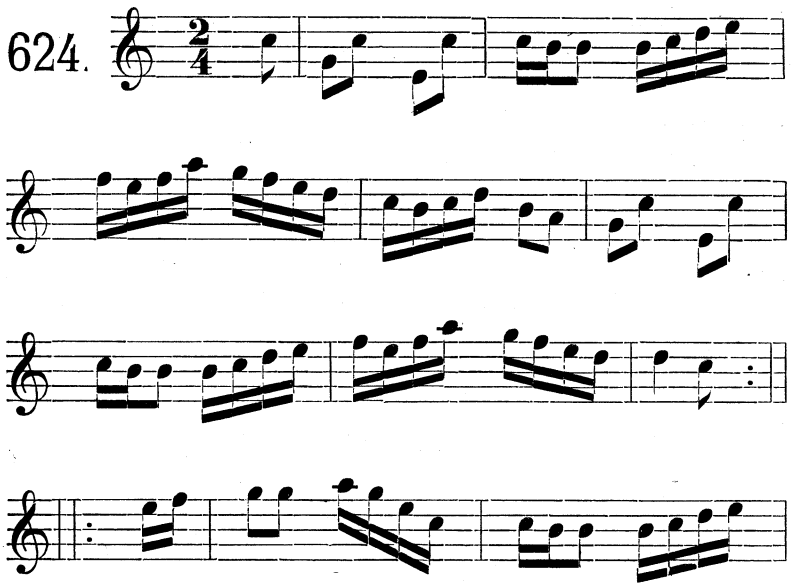

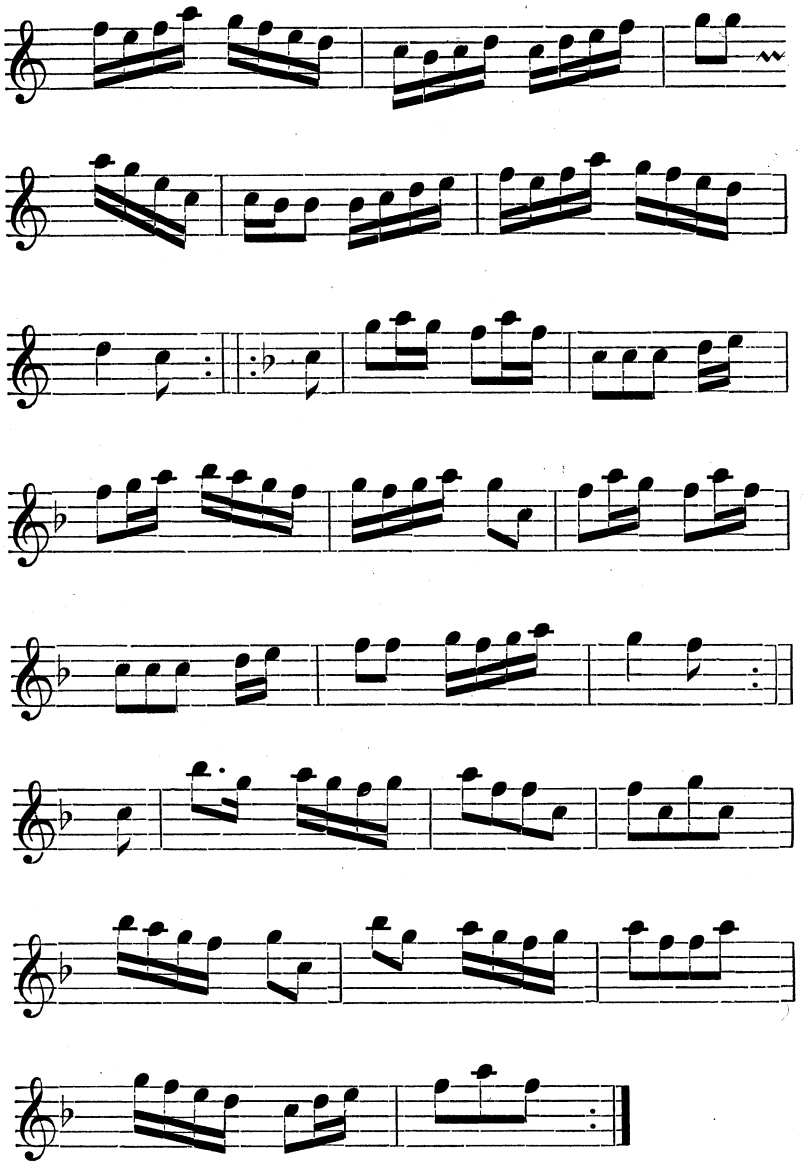

Efter »Florsen» i Burs.

625.

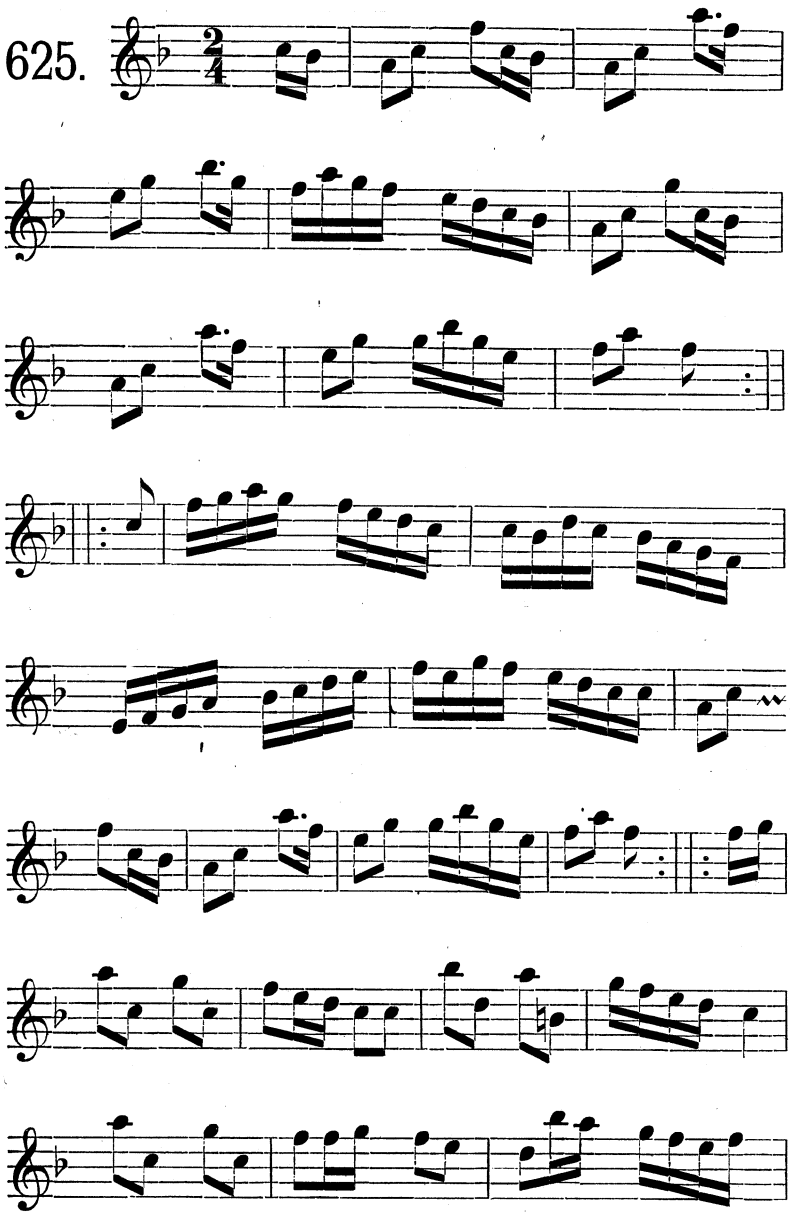

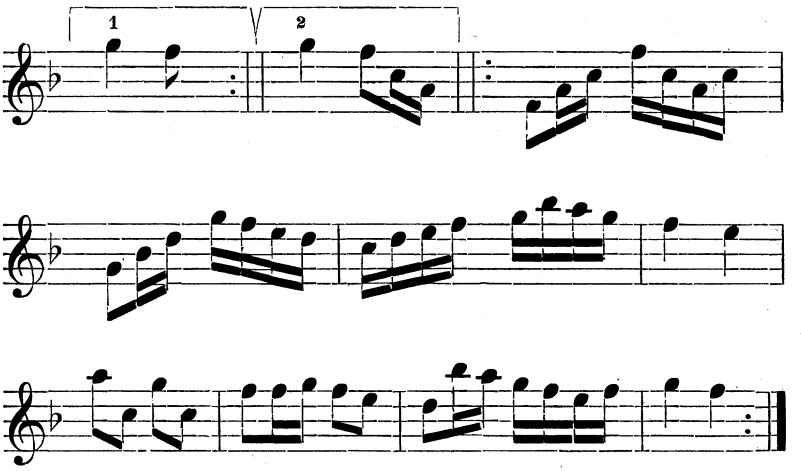

Efter spelmannen Alfvegren i Lau m. fl.

626.

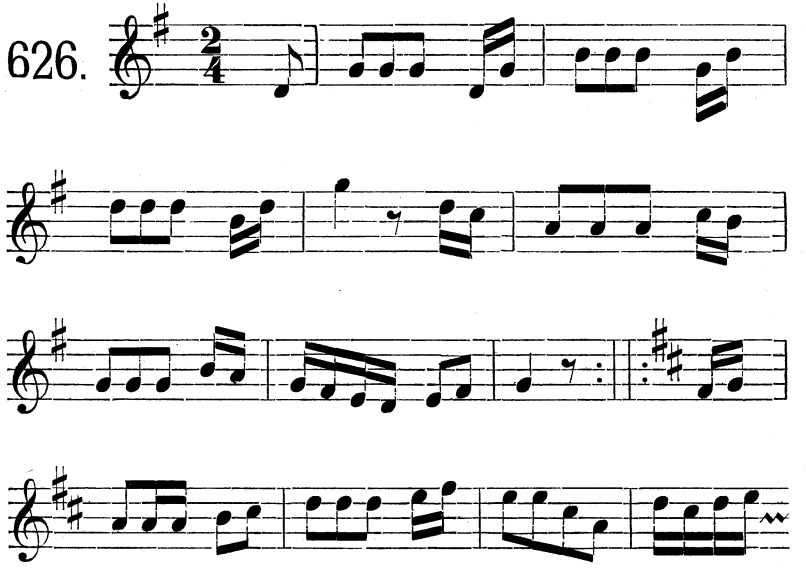

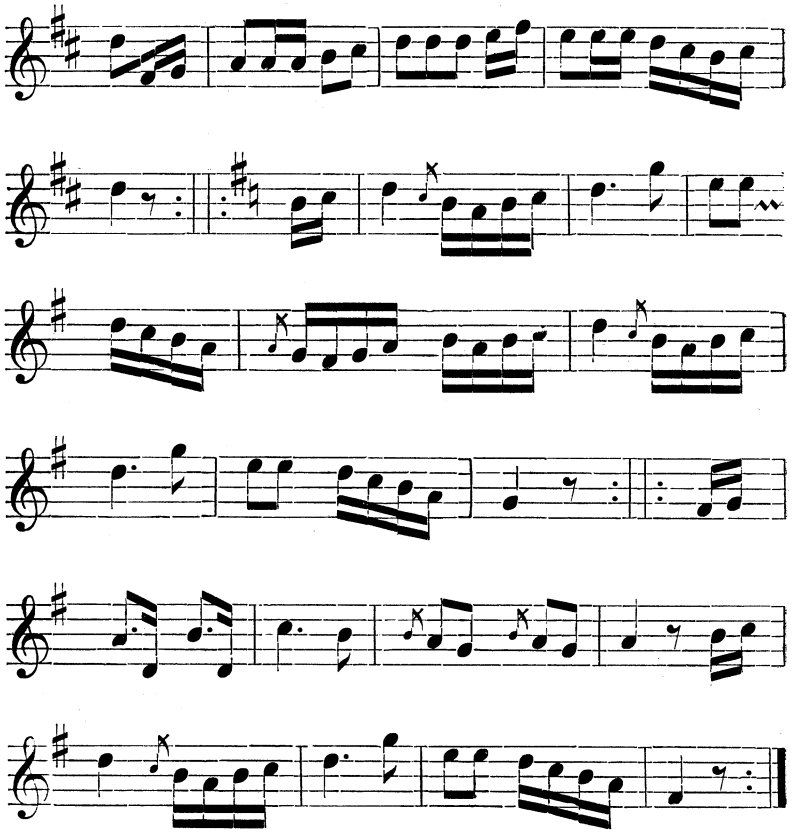

Från Gotlands fornsal.

627.

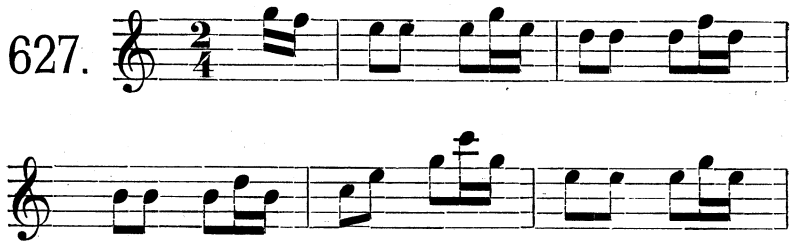

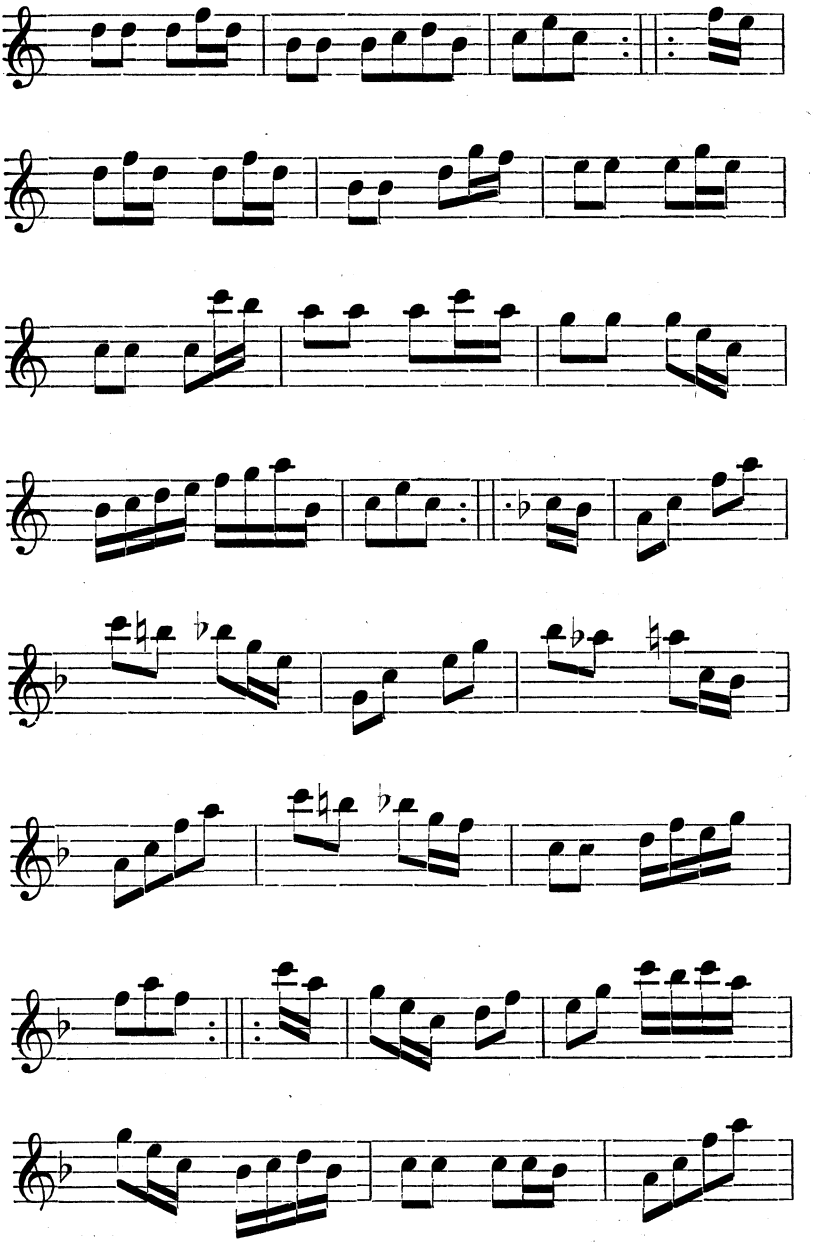

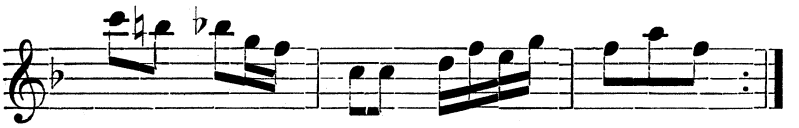

Från Gotlands fornsal.

628.

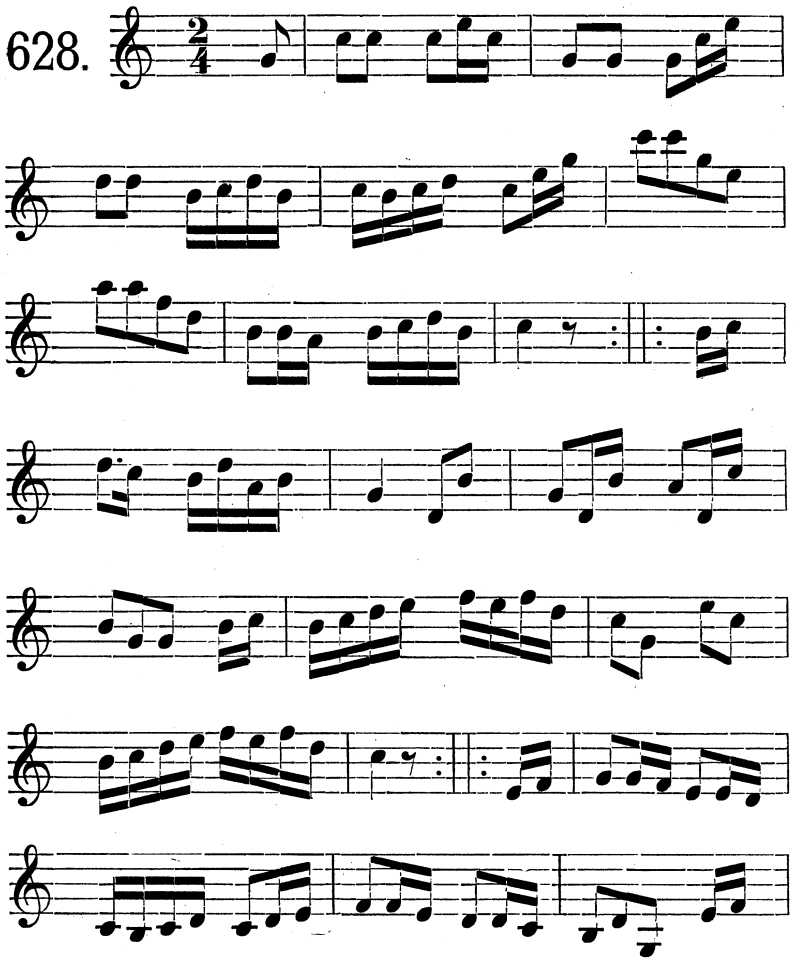

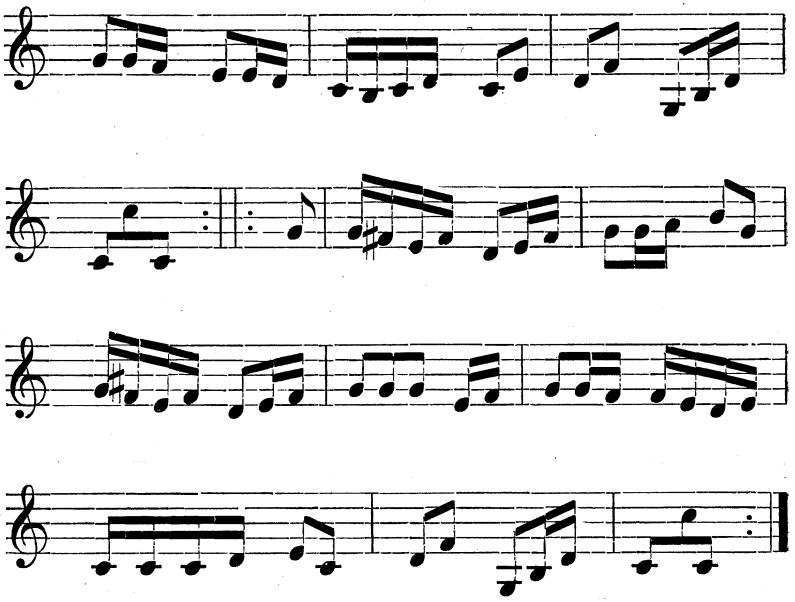

Ur en gammal handskriven notbok från Gotlands fornsal.

629.

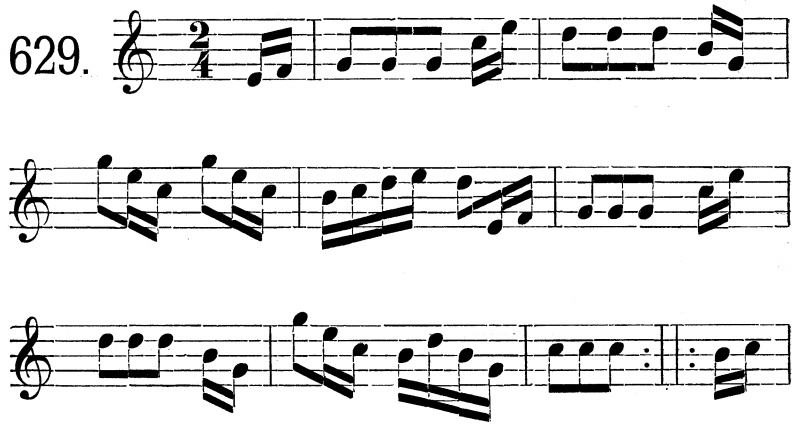

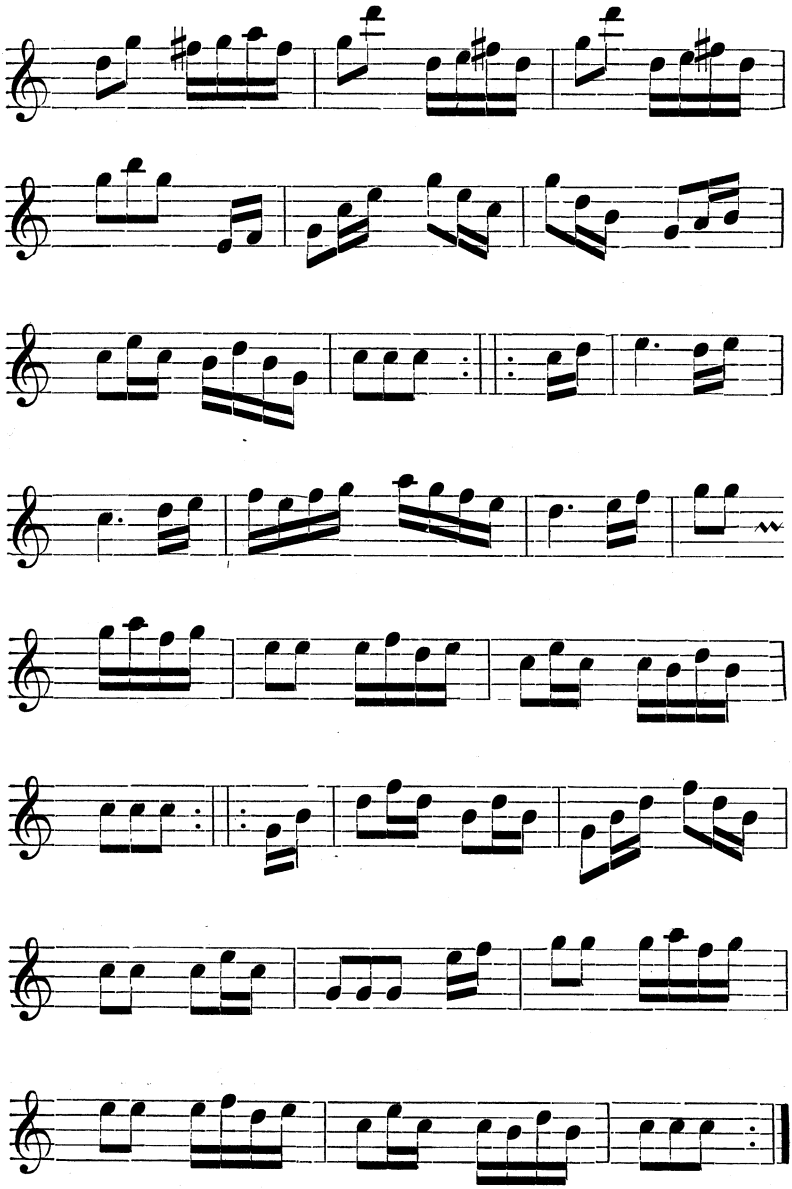

Efter »Florsen» i Burs.

630.

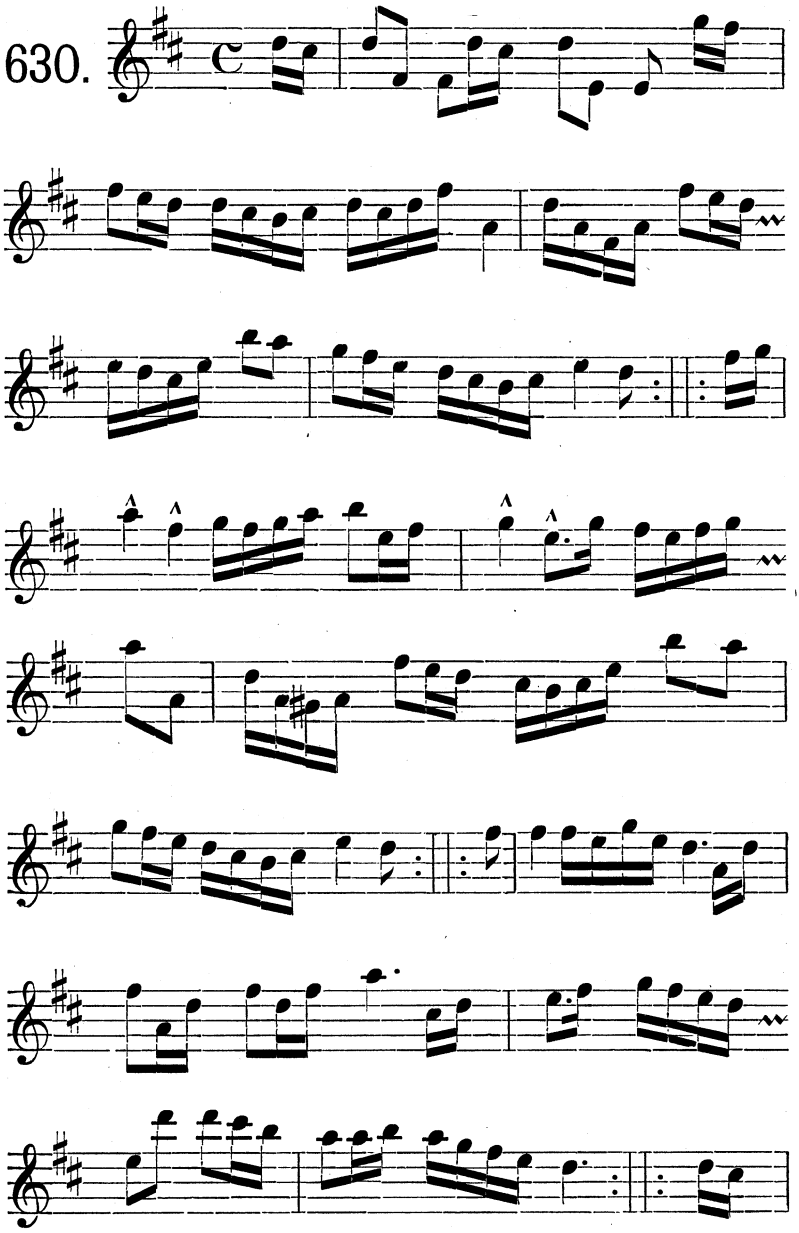

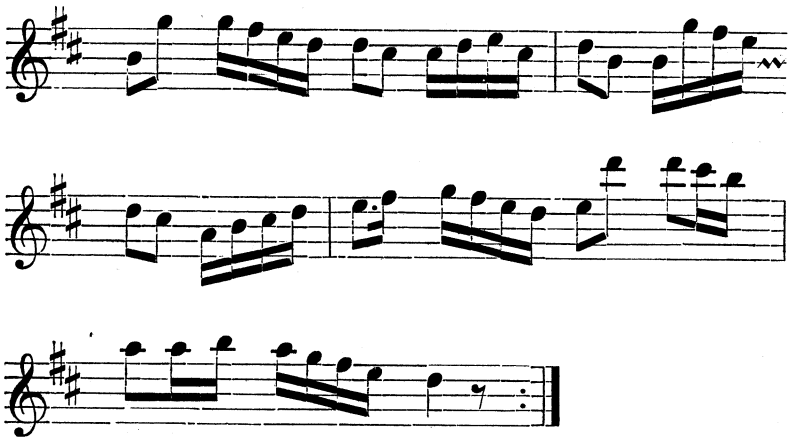

Från Gotlands fornsal.

631.

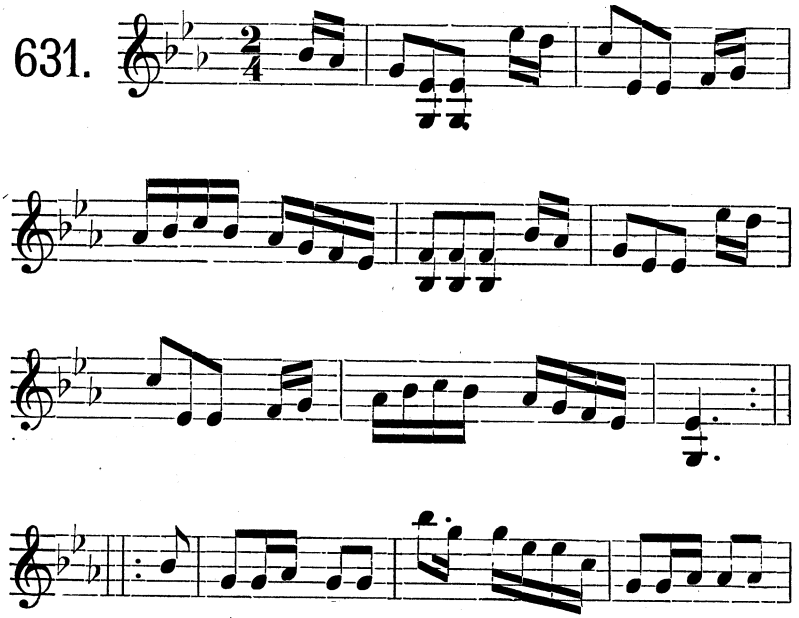

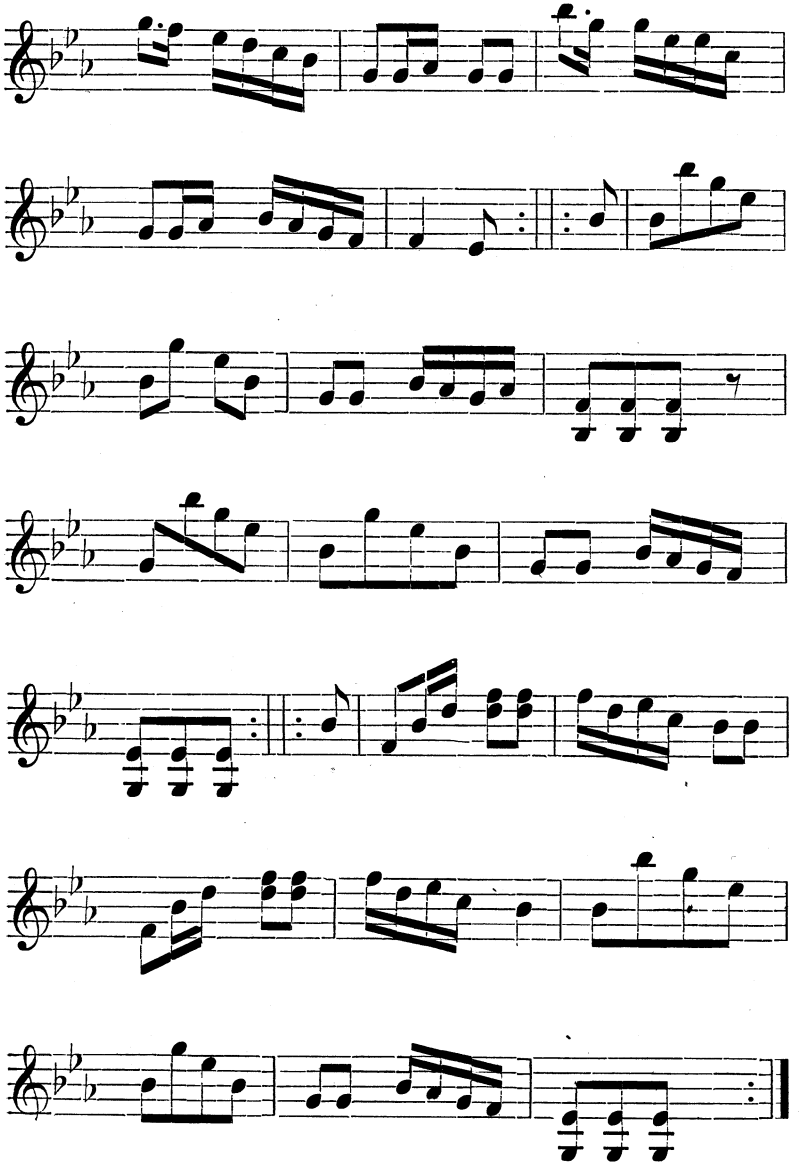

Första kadriljen på Gotland (enligt traditionen), uppt. efter »Florsen» i Burs.

632.

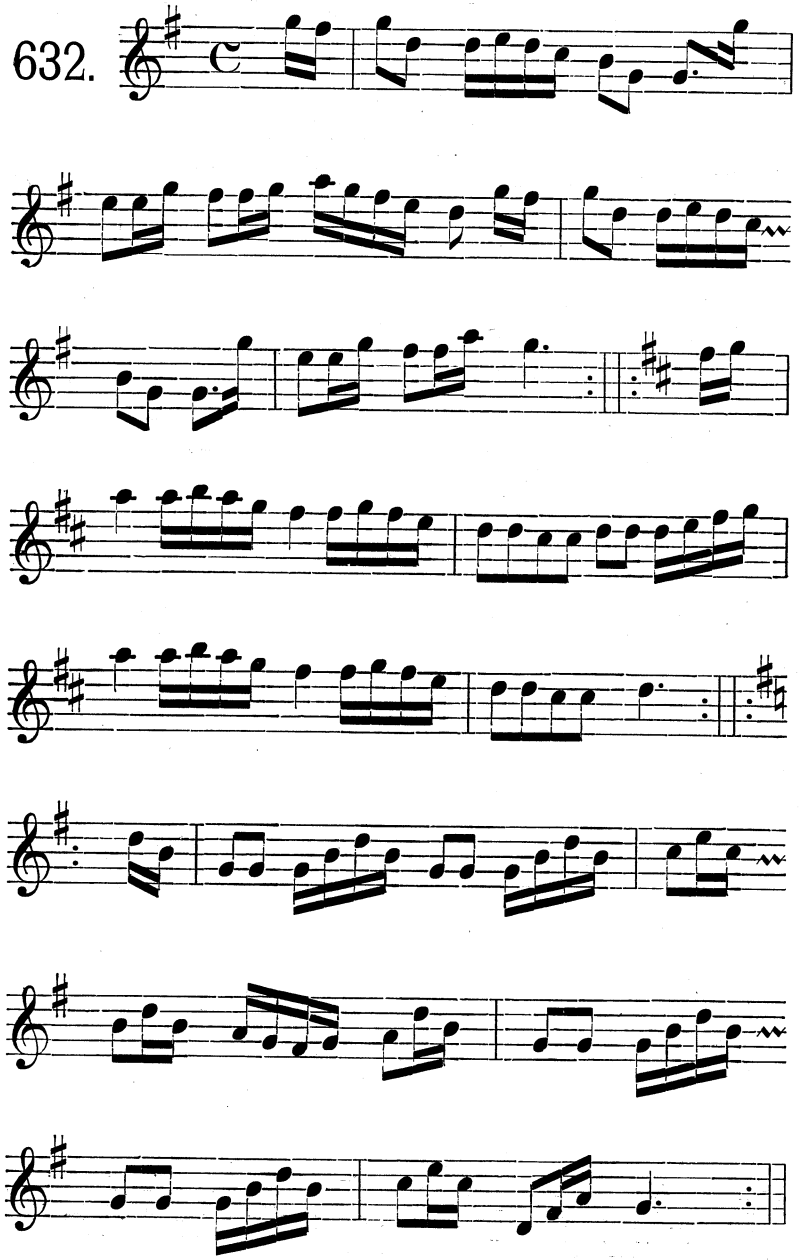

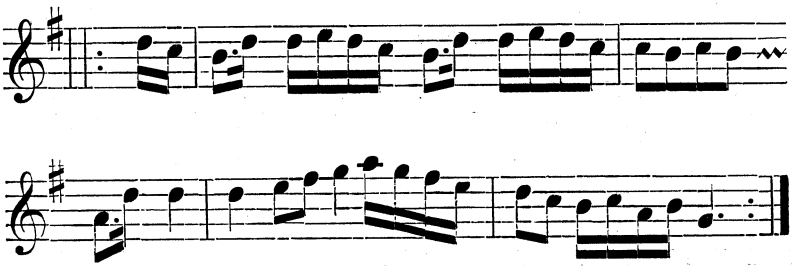

Efter Valter Engkvist, Klintehamn.

633.

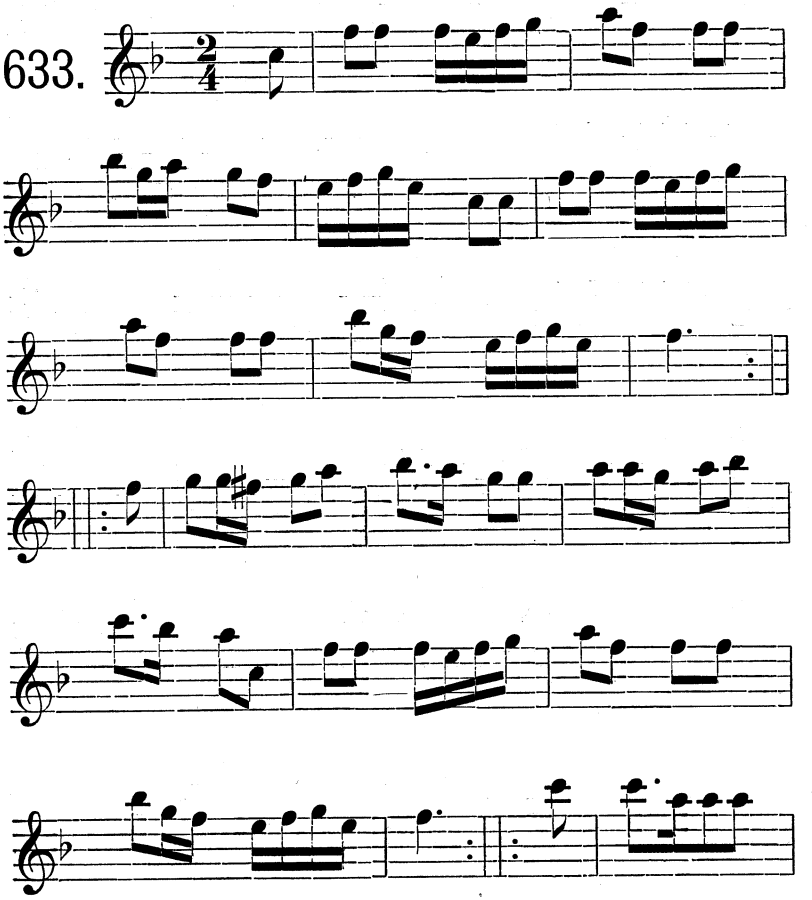

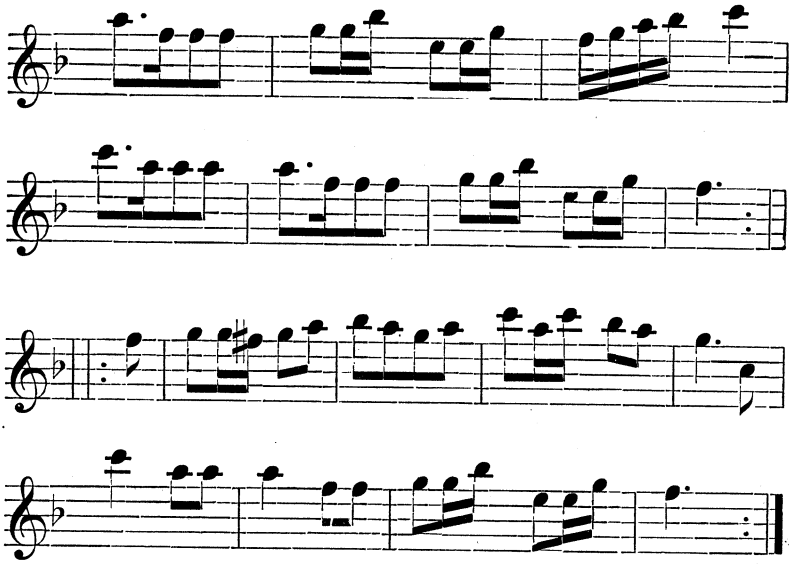

Efter »Florsen» i Burs.

634.

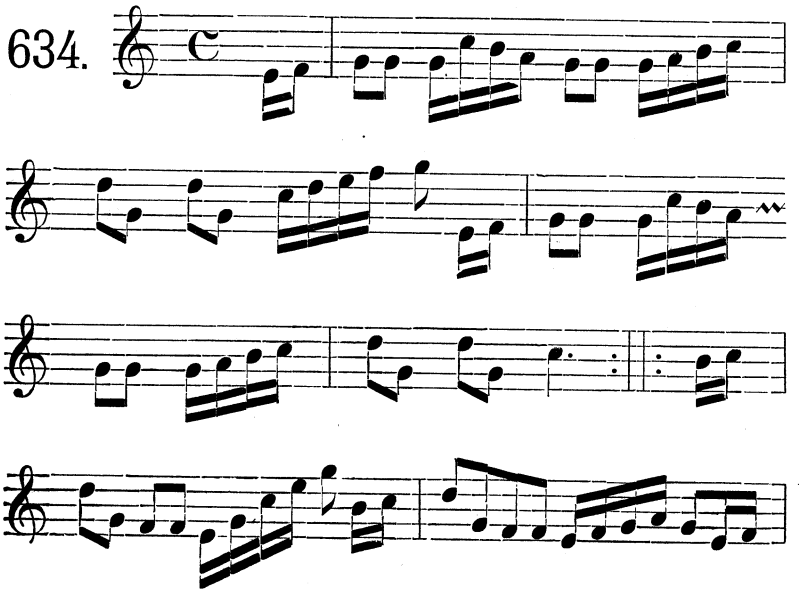

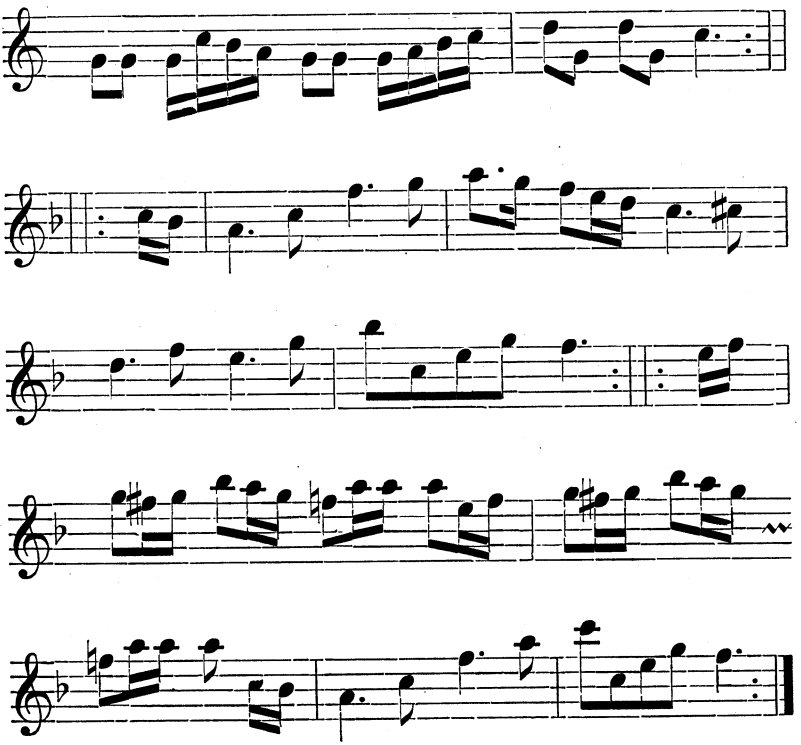

Från Gotlands fornsal.

635.

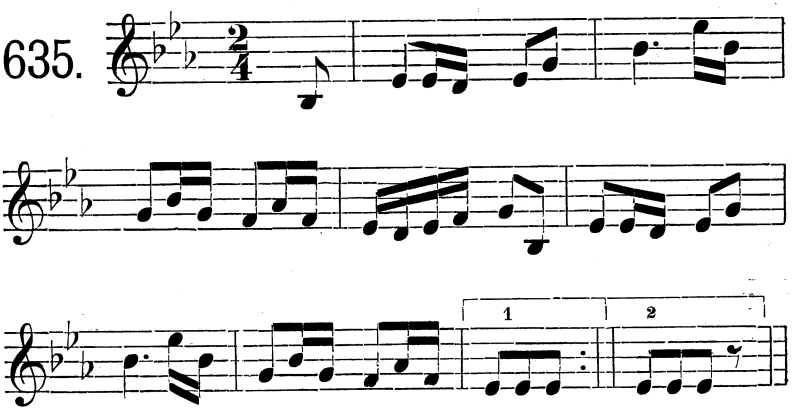

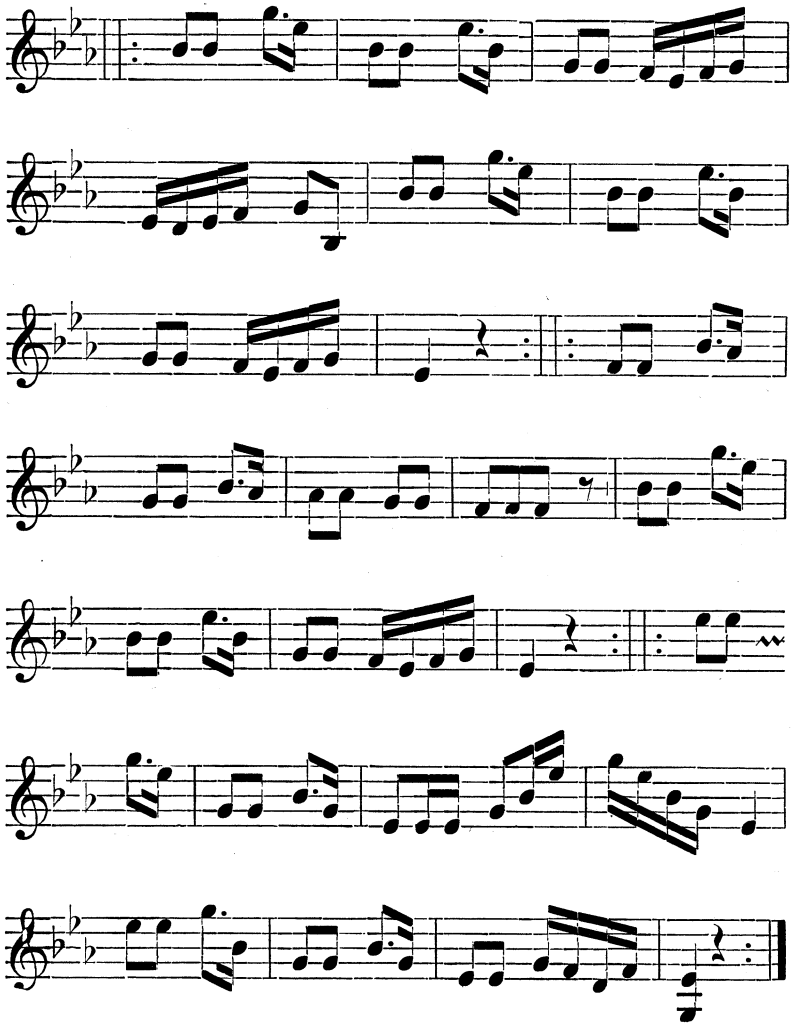

Efter »Florsen» i Burs.

636.

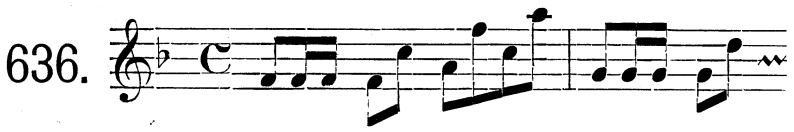

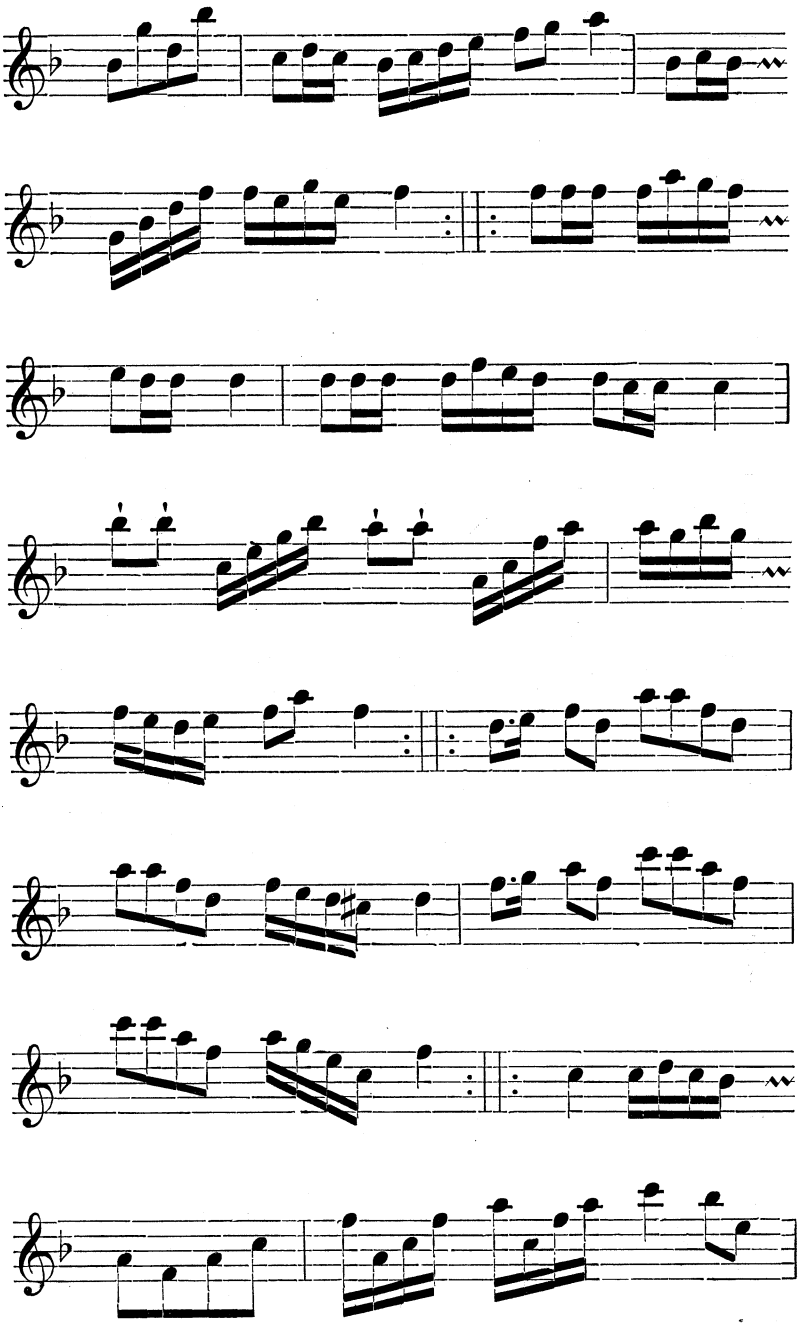

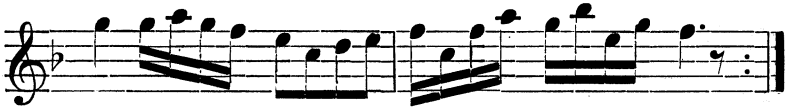

Från Gotlands fornsal.

637.

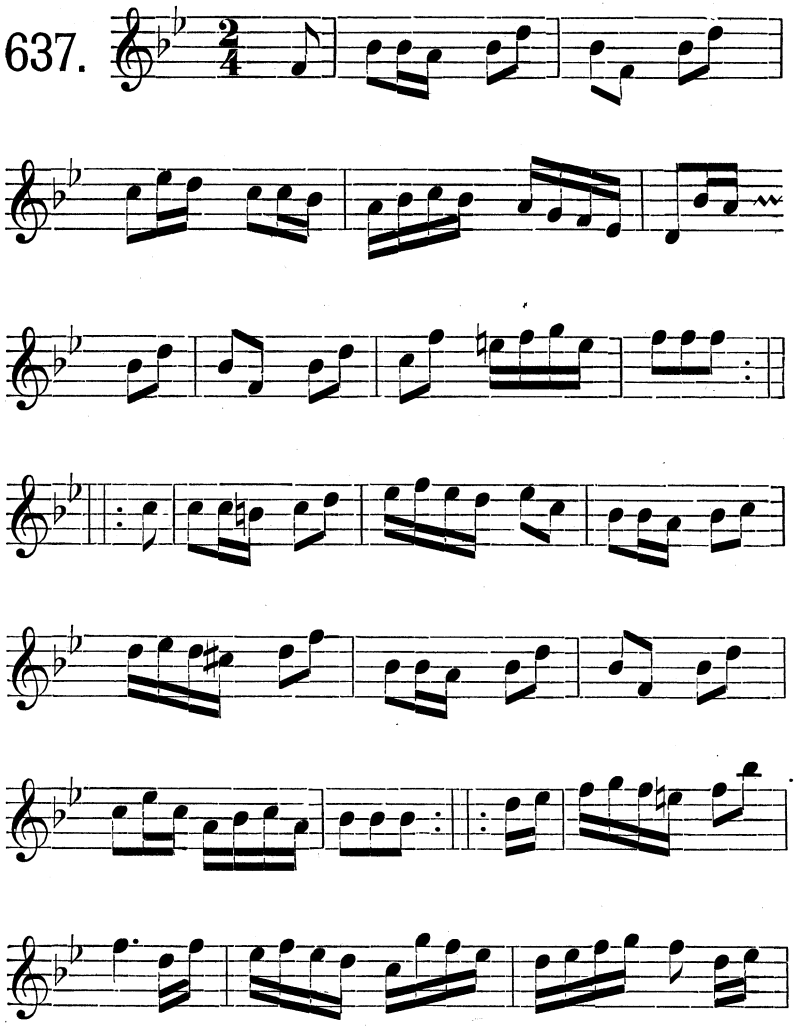

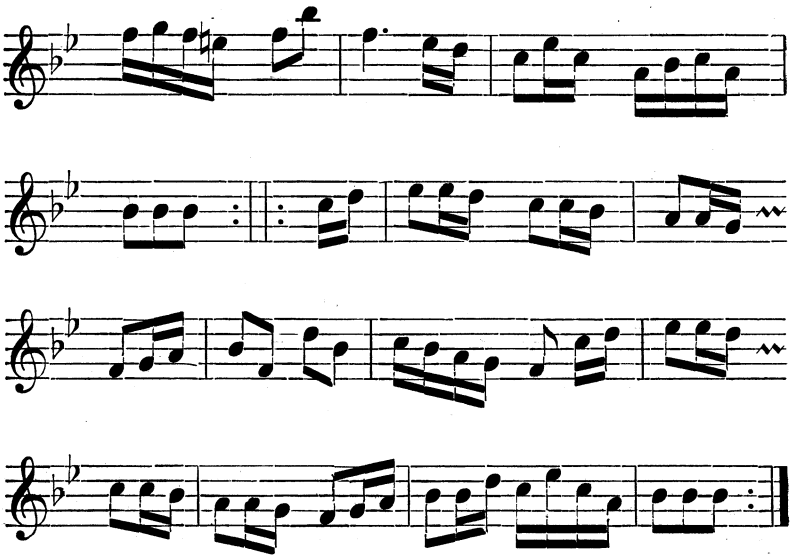

Ryska polskan, uppt. efter »Florsen» i Burs.

638.

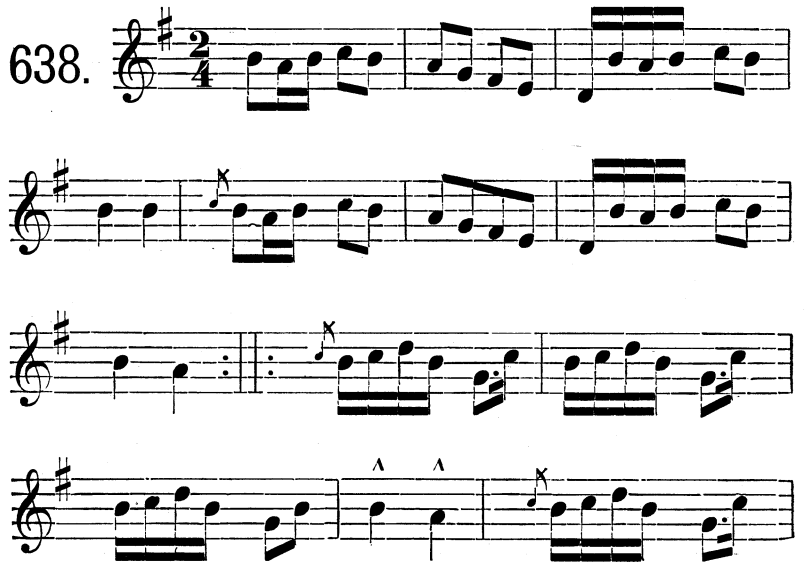

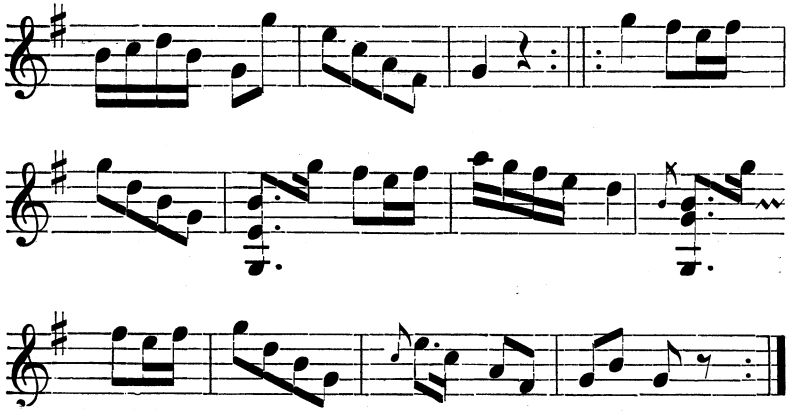

Efter klockaren Langren i Alva.

639.

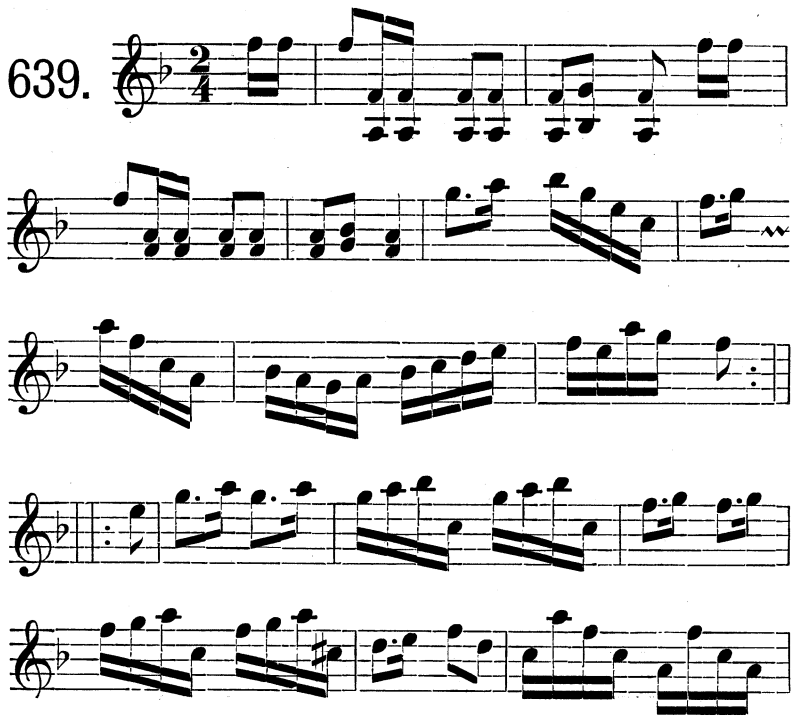

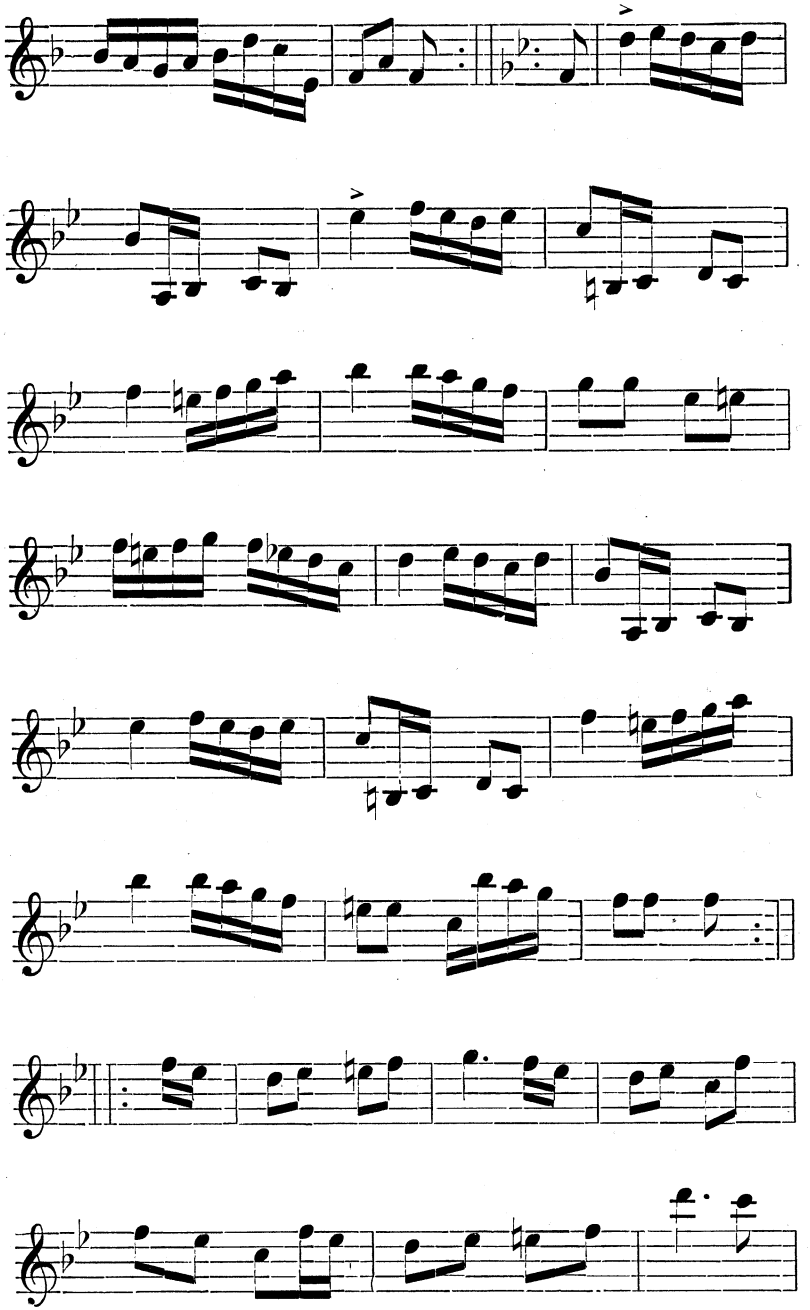

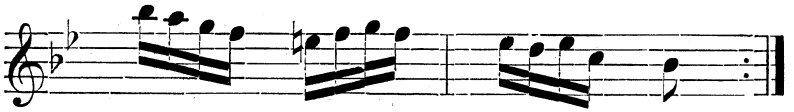

Ur notboken i Gotlands fornsal.

640.

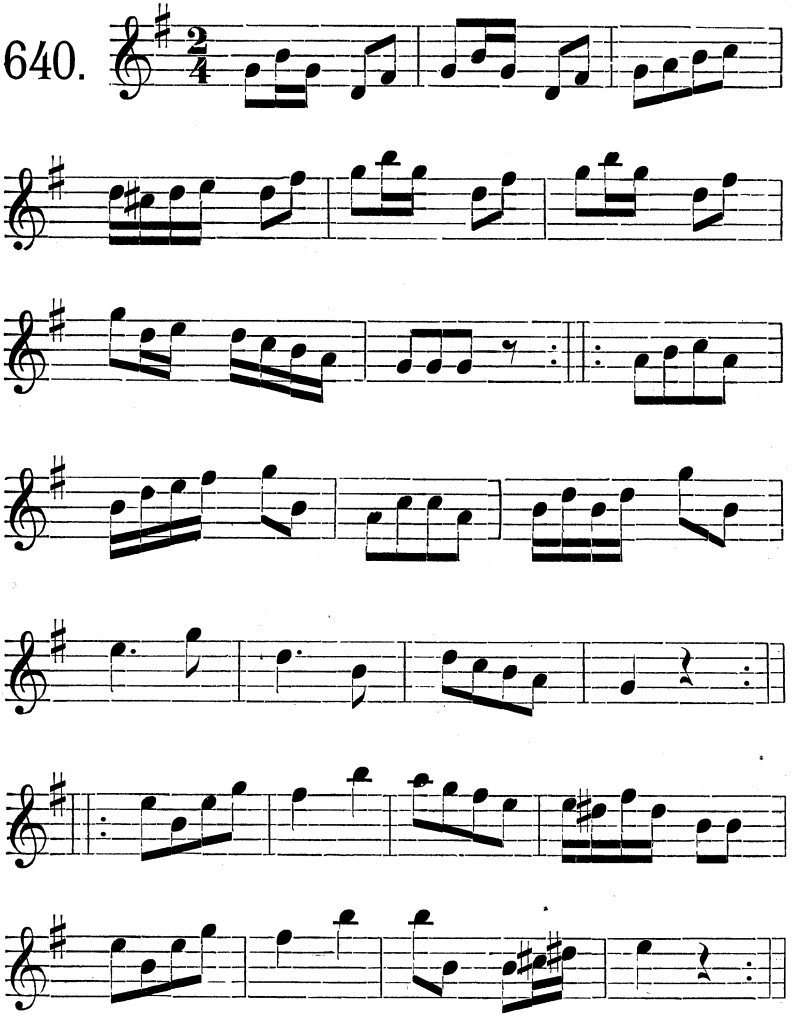

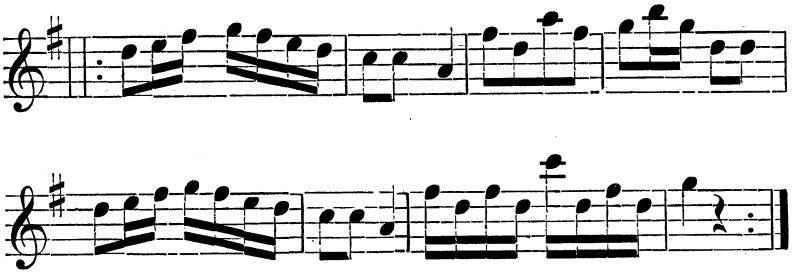

Efter fanjunkaren Lindbohm m. fl.

641.

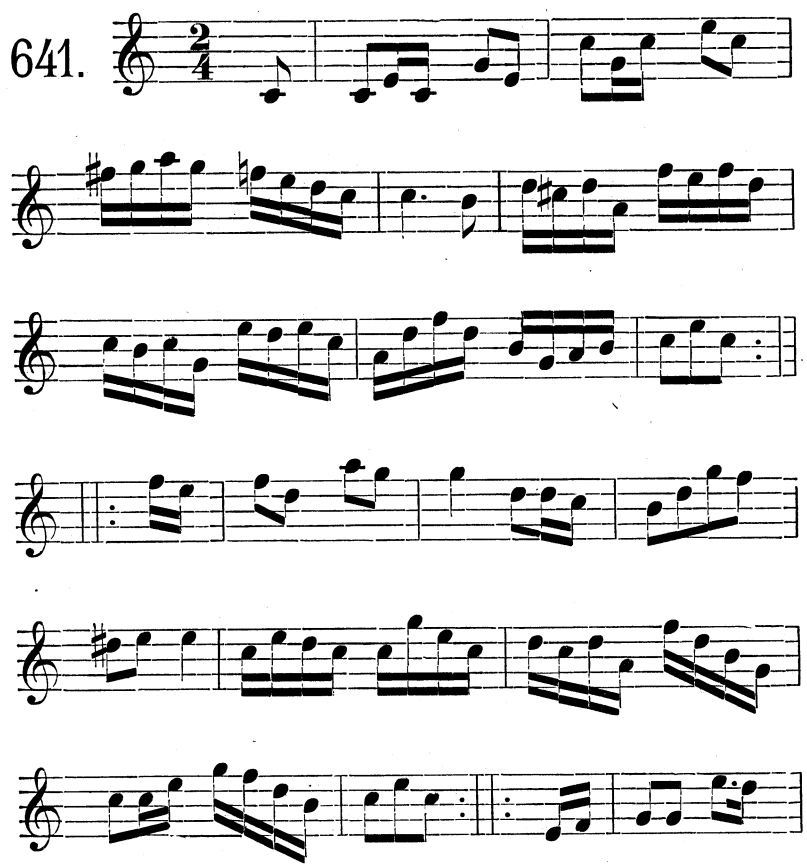

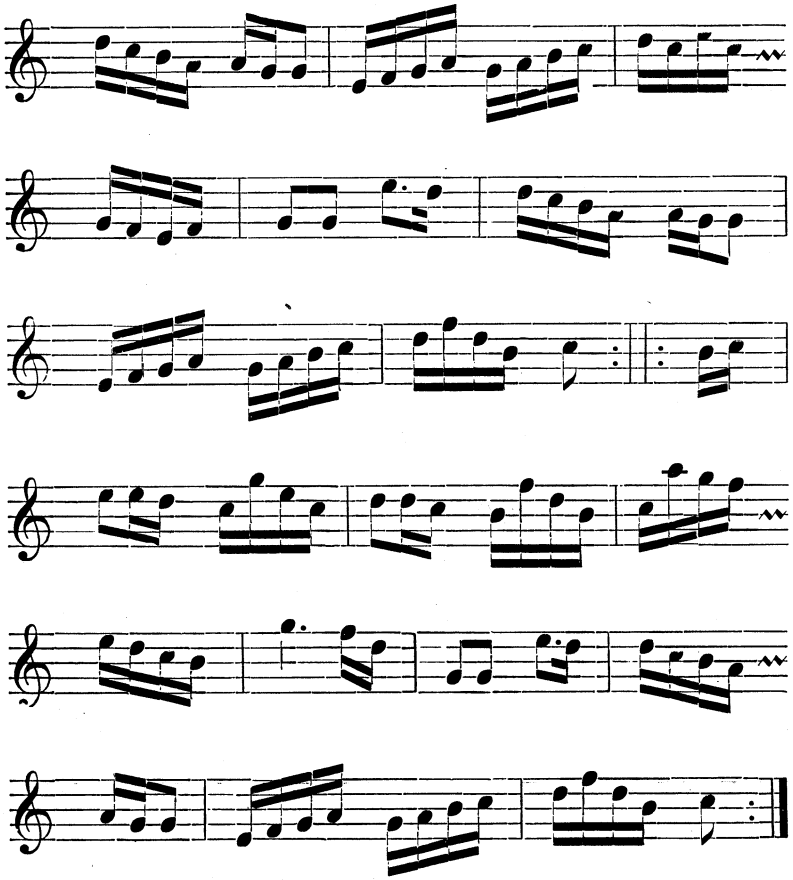

Efter Nils Jonsson Sallmans i Burs m. fl.

642.

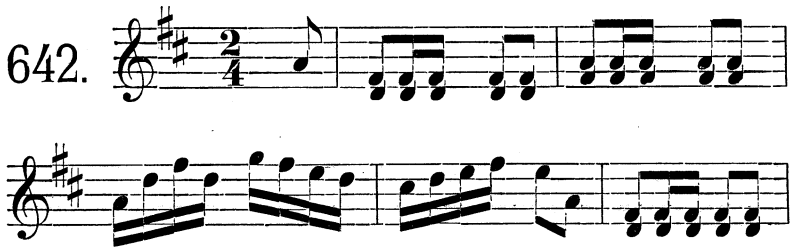

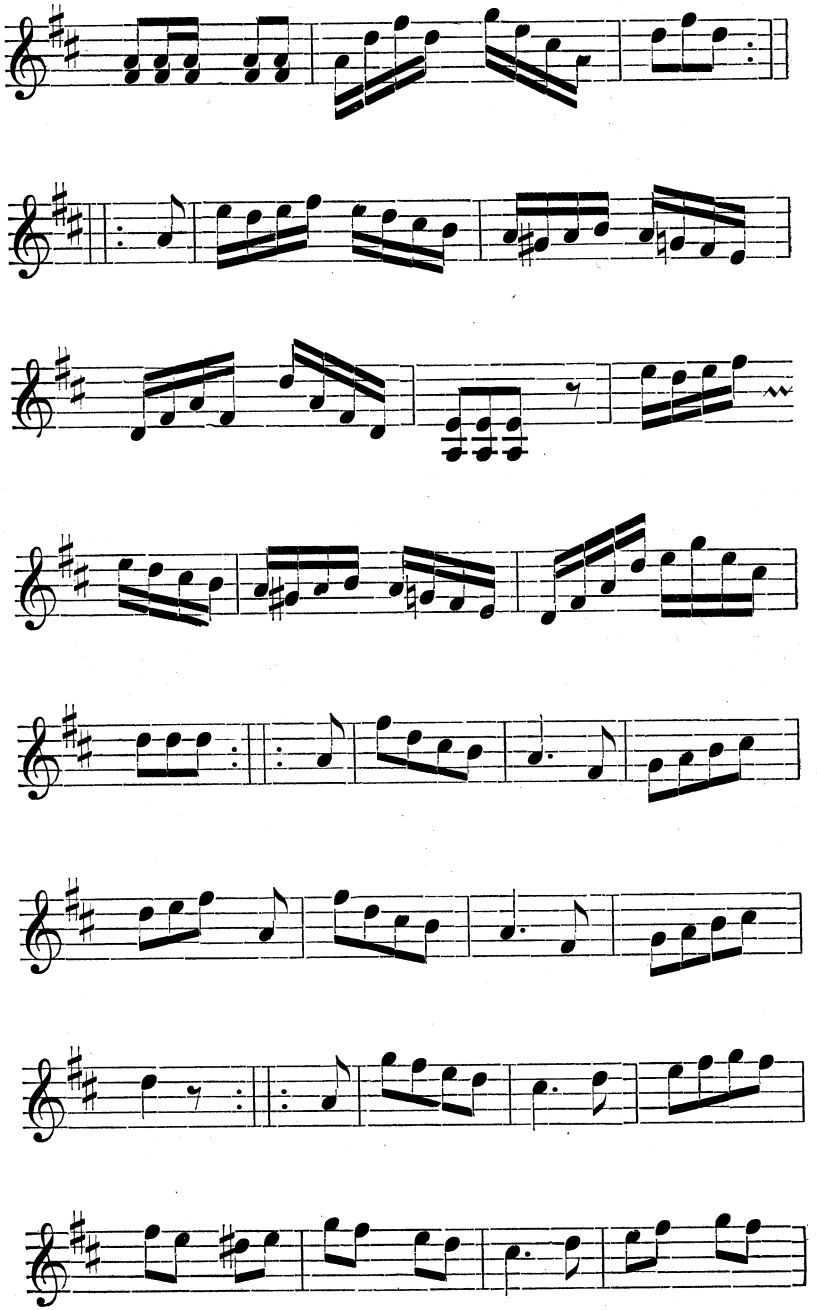

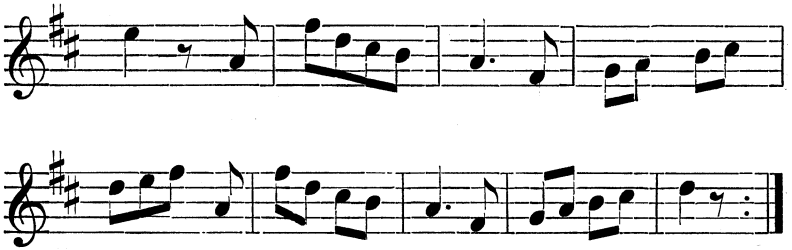

Ur en gammal handskriven notbok från Gotlands fornsal.

643.

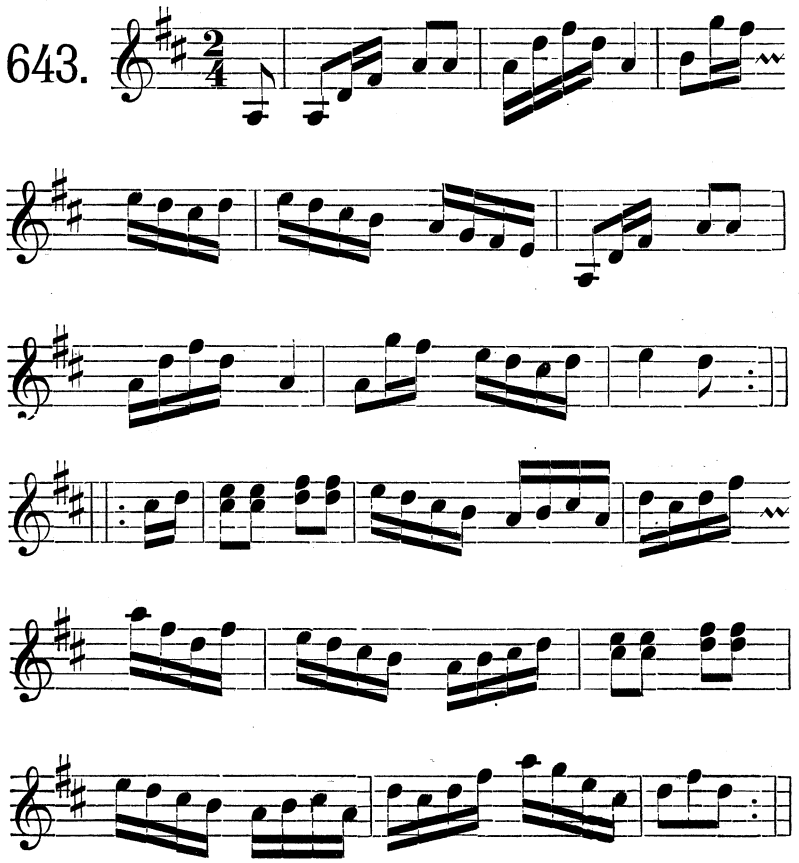

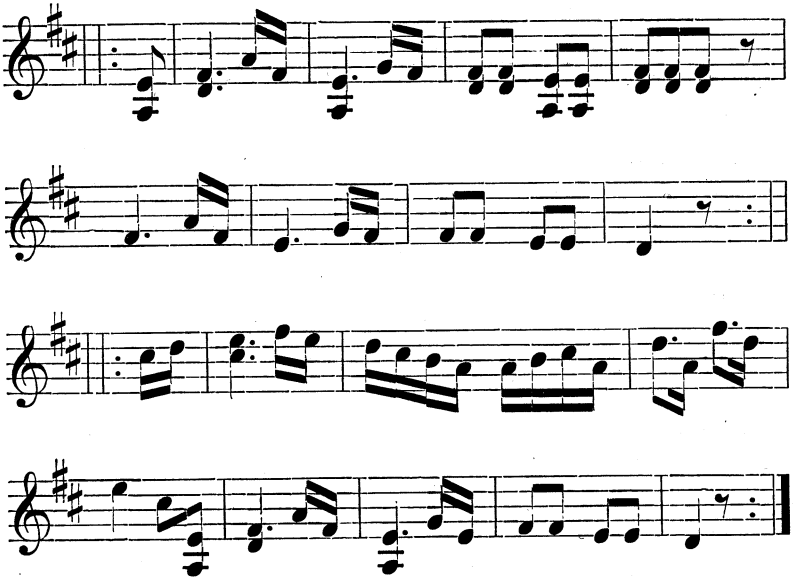

Från Gotlands fornsal.

644.

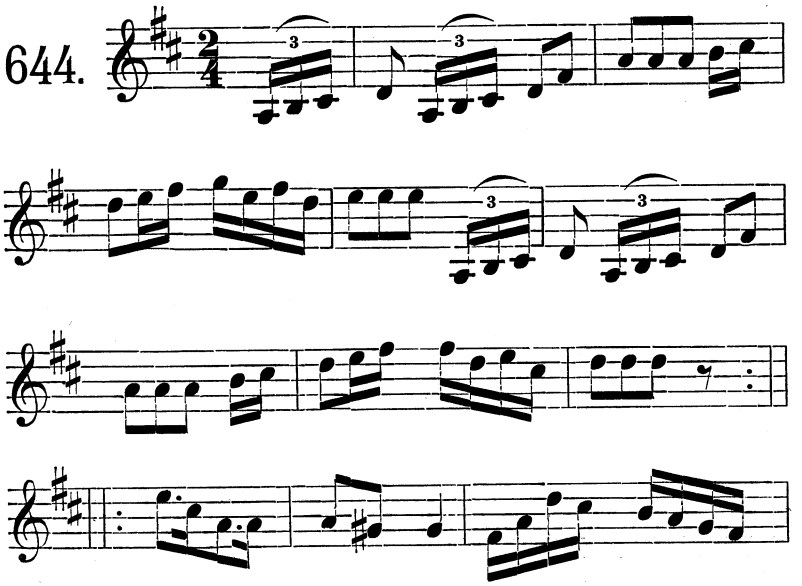

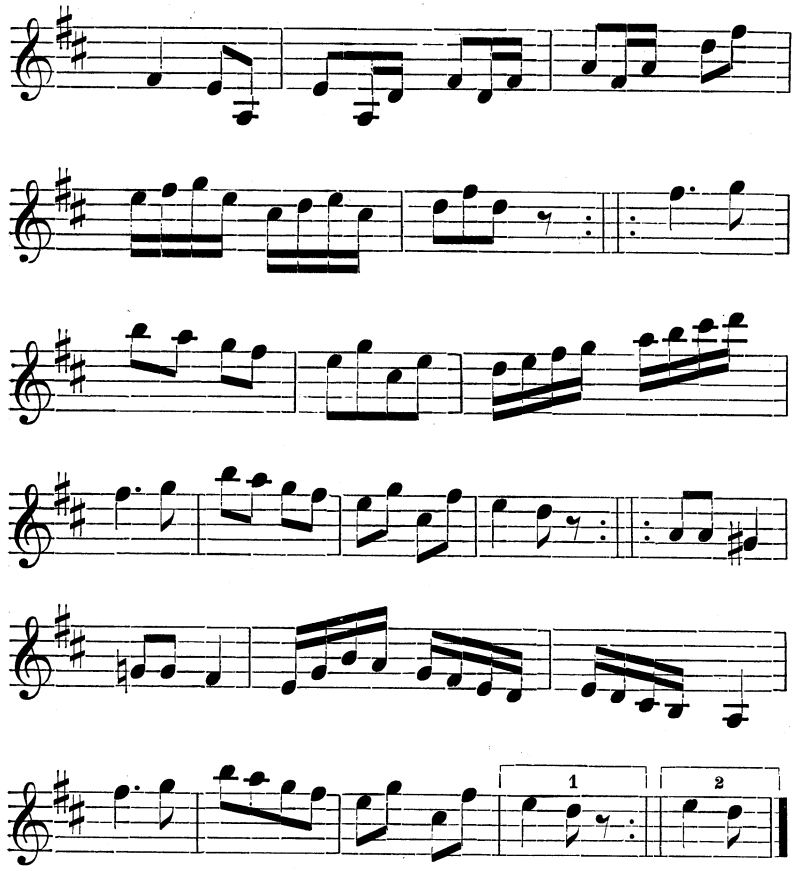

Efter »Florsen» i Burs.

645.

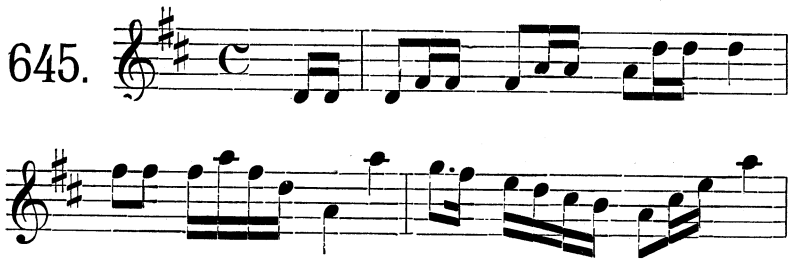

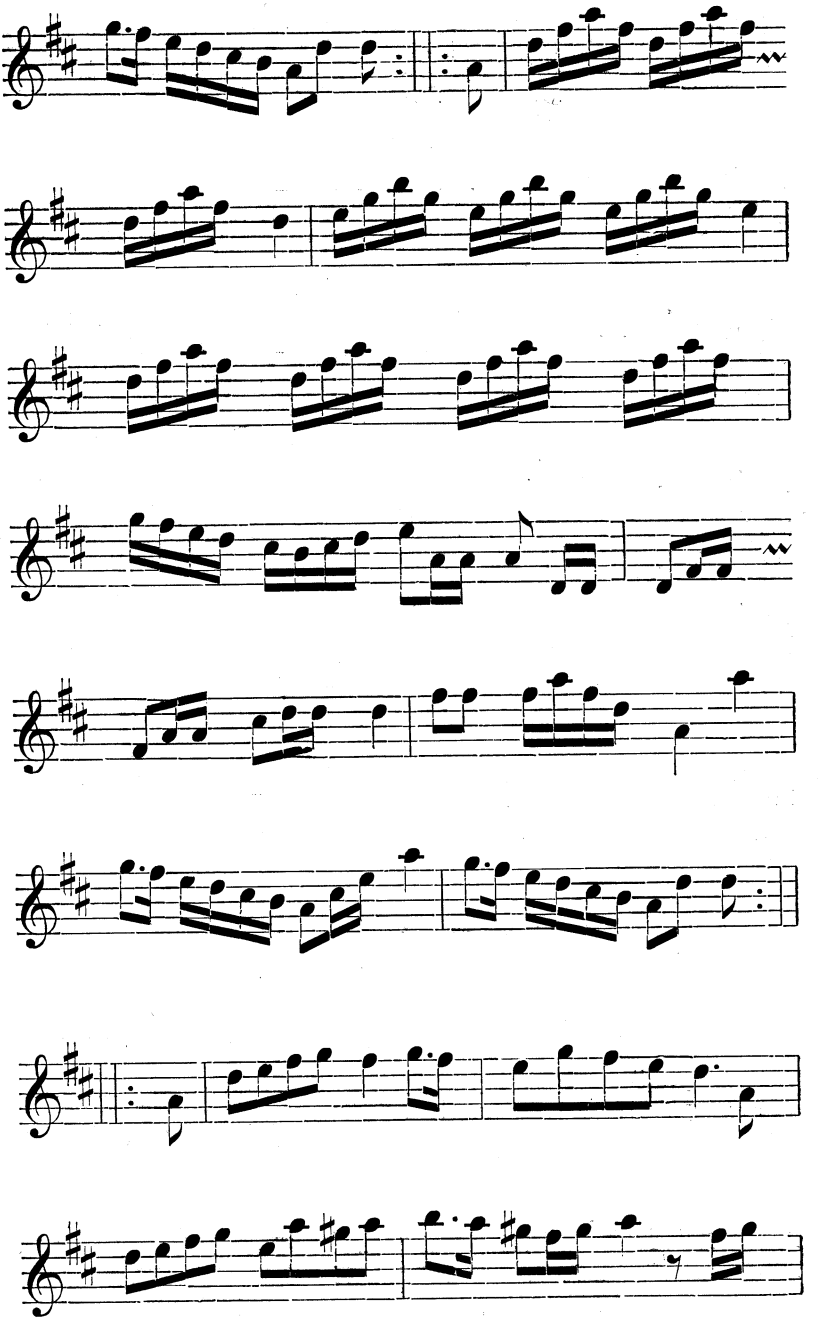

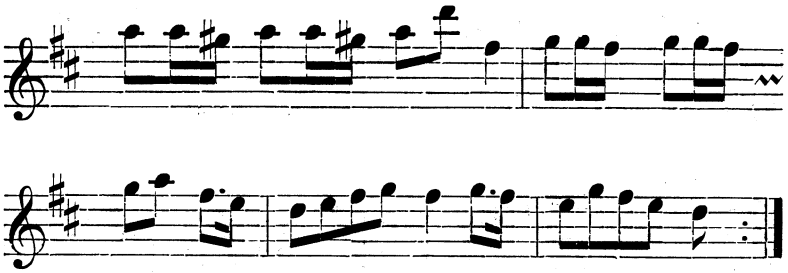

Från Gotlands fornsal.

646.

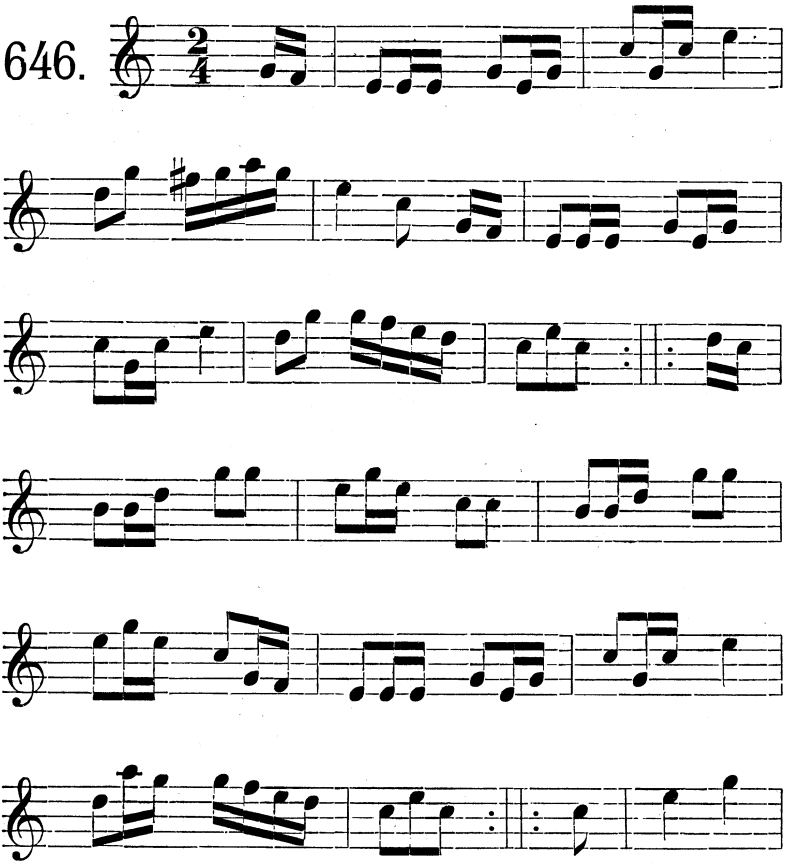

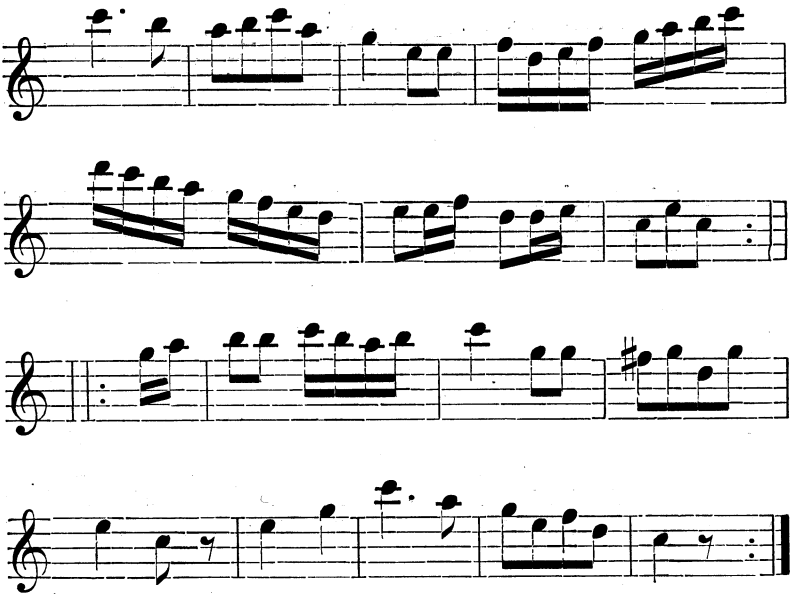

Från Gotlands fornsal.

647.

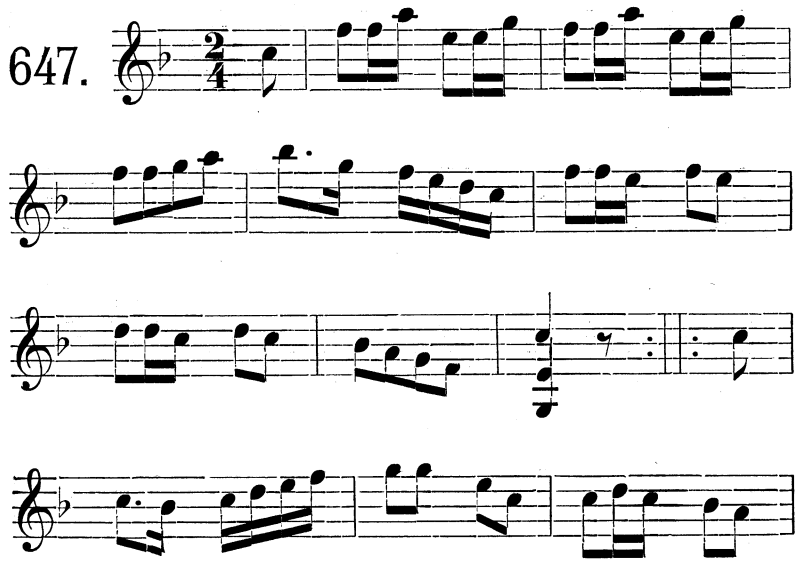

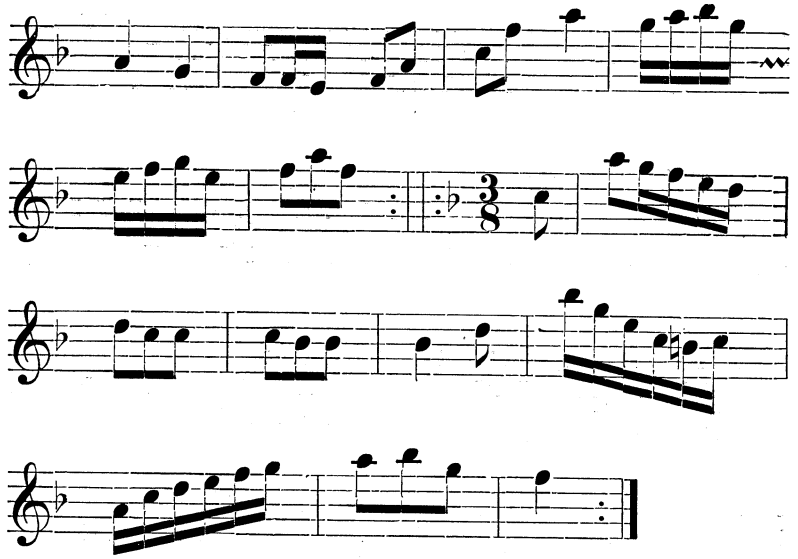

Efter »Florsen» i Burs.

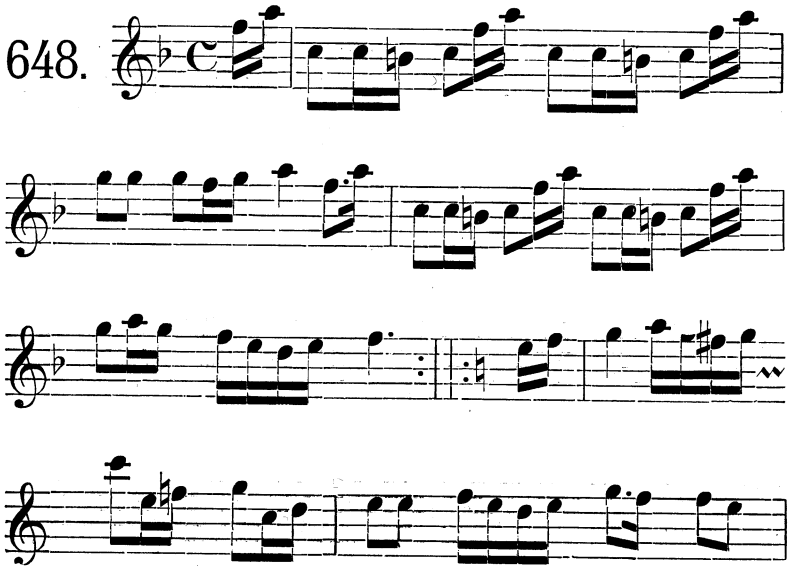

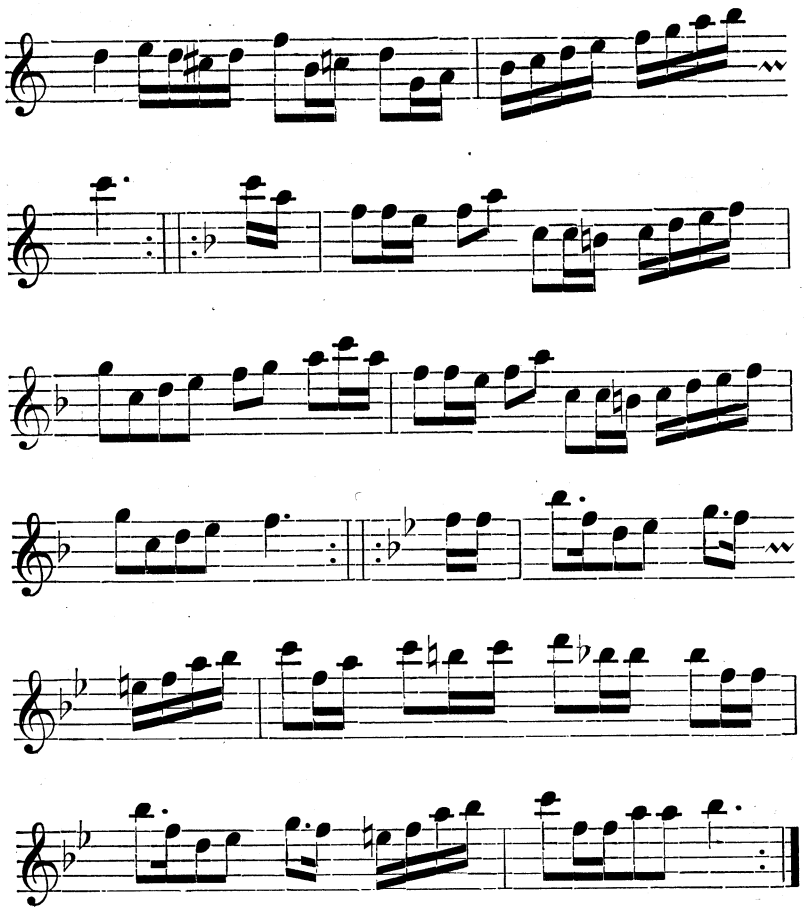

Ur den gamla notboken från Gotlands fornsal.

649.

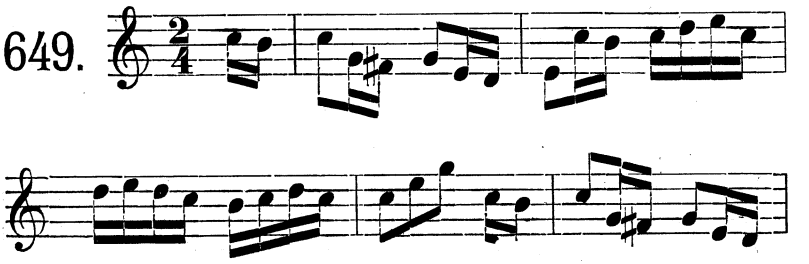

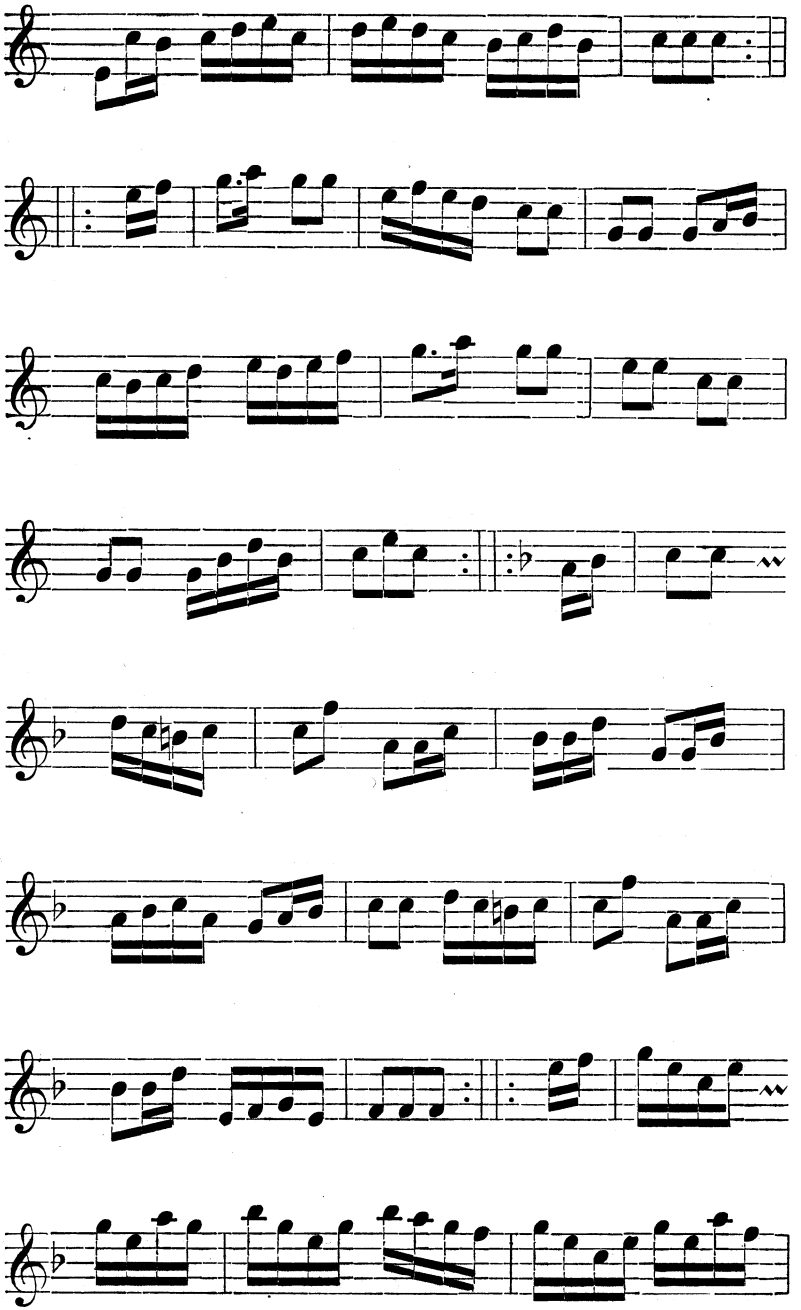

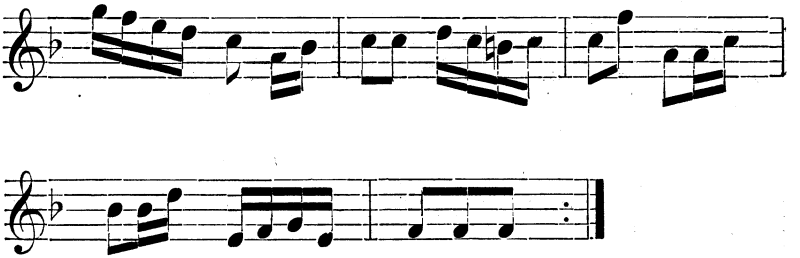

Från Gotlands fornsal.

650.

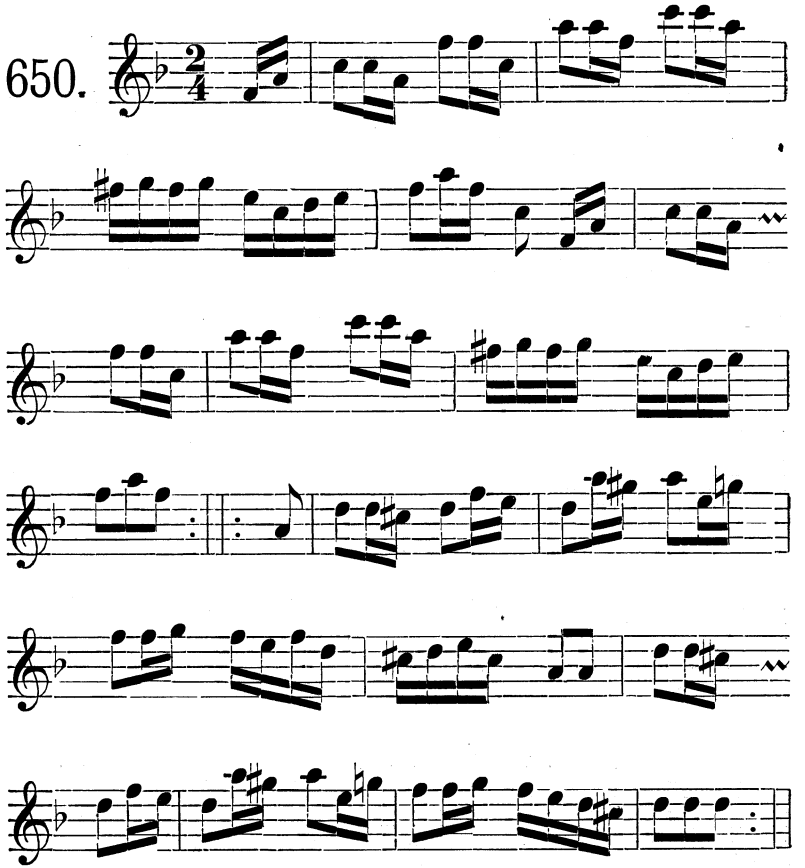

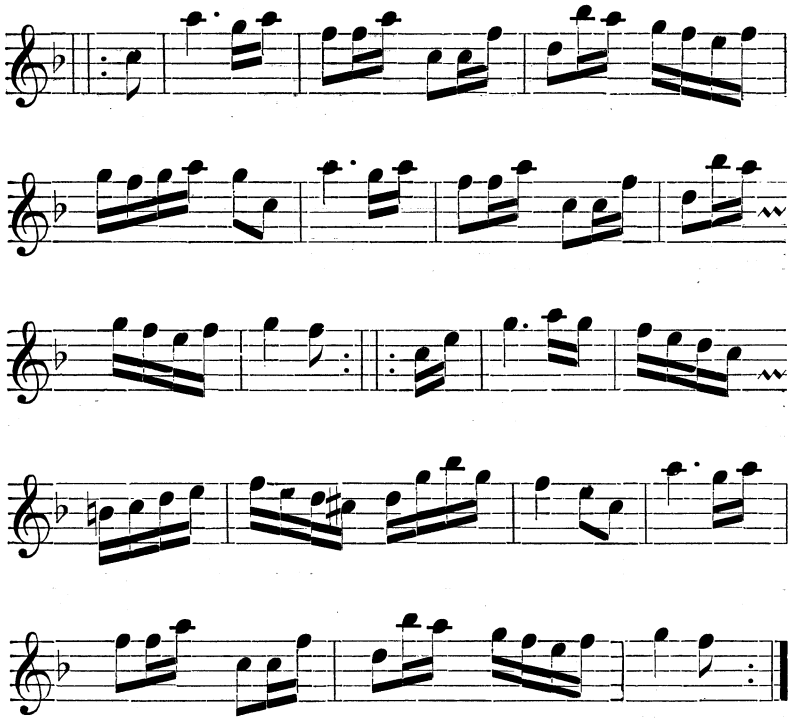

Efter »Florsen» i Burs.

651.

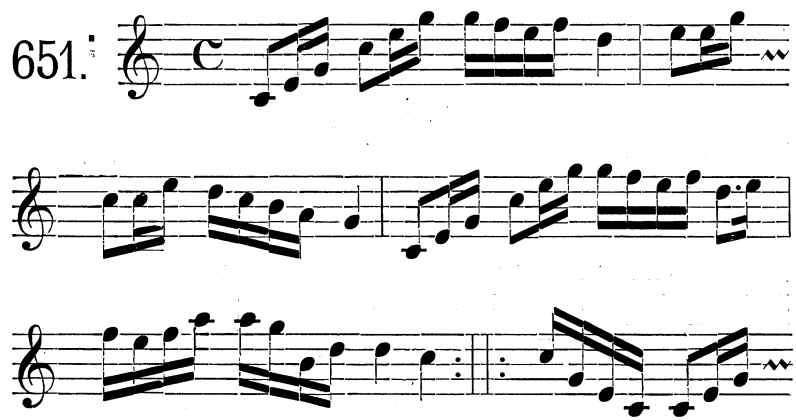

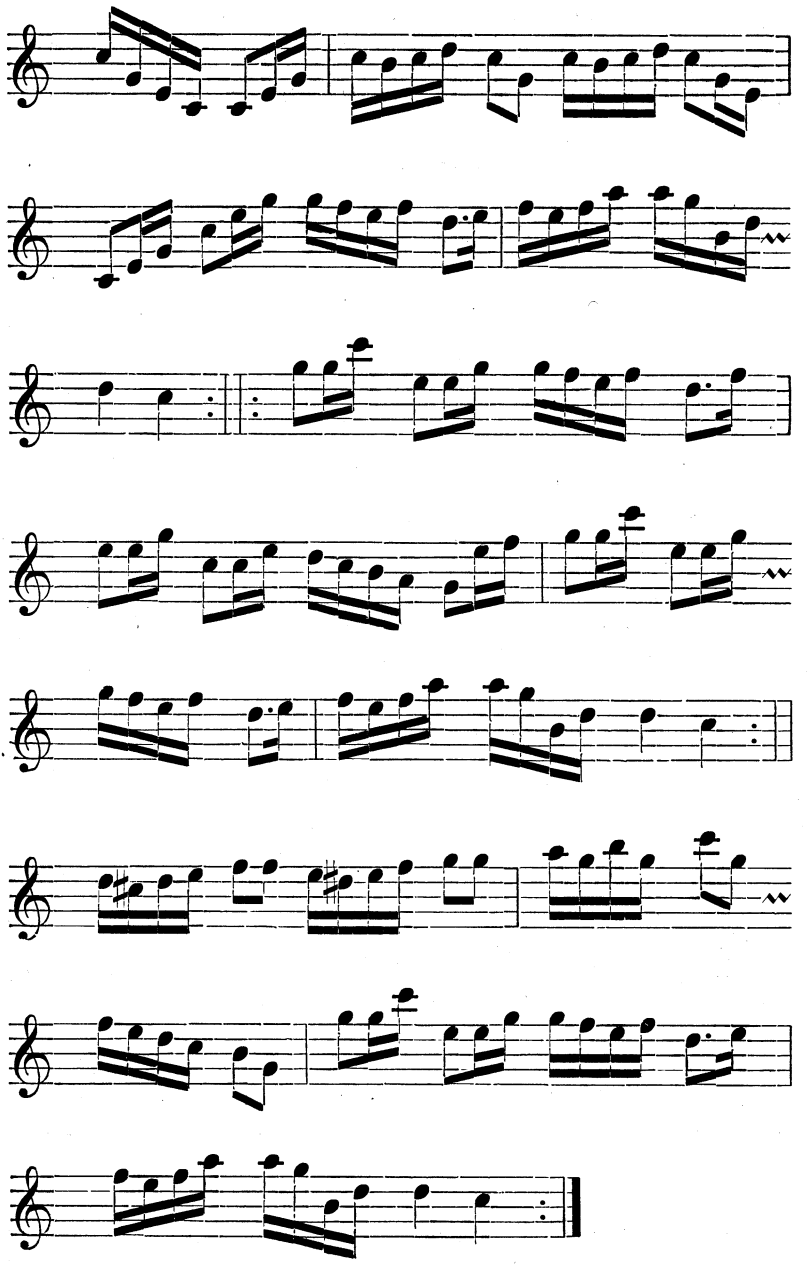

Efter fanjunkare Lindbohm, Sanda, m. fl.

652.

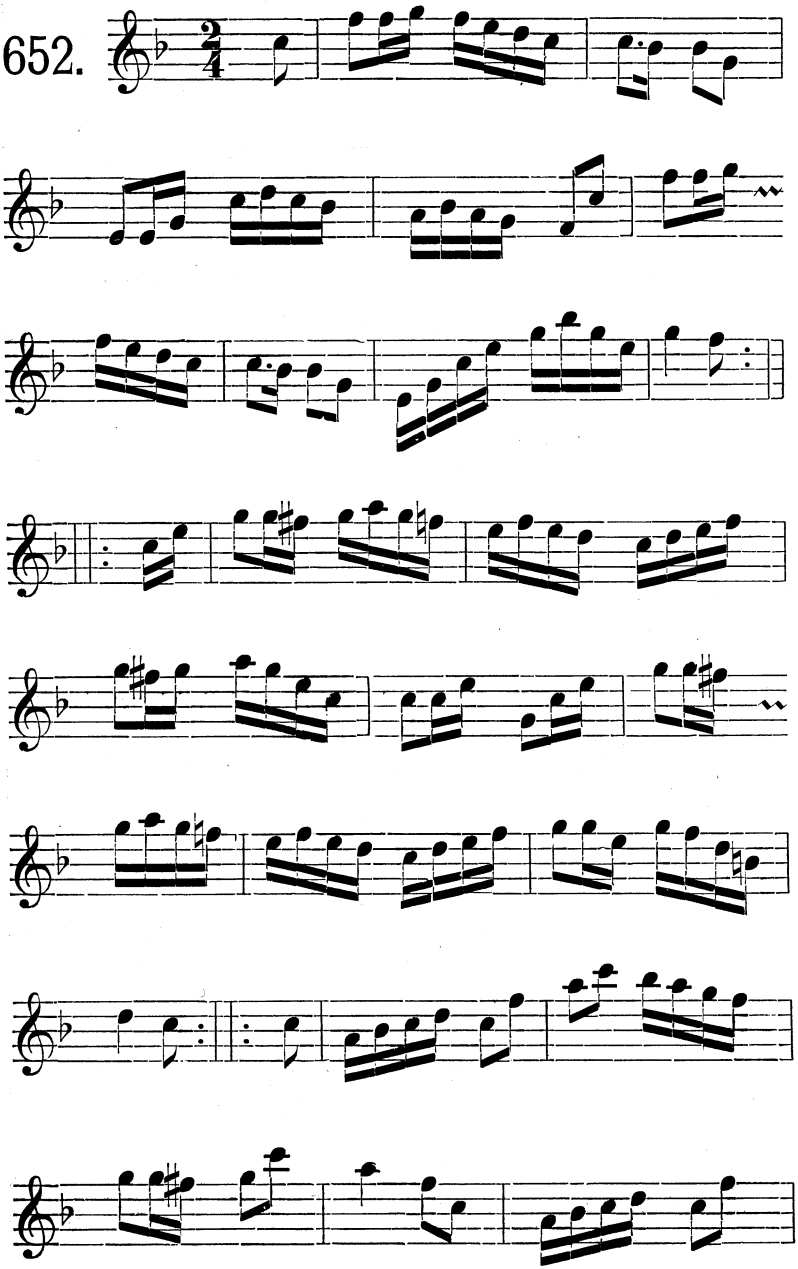

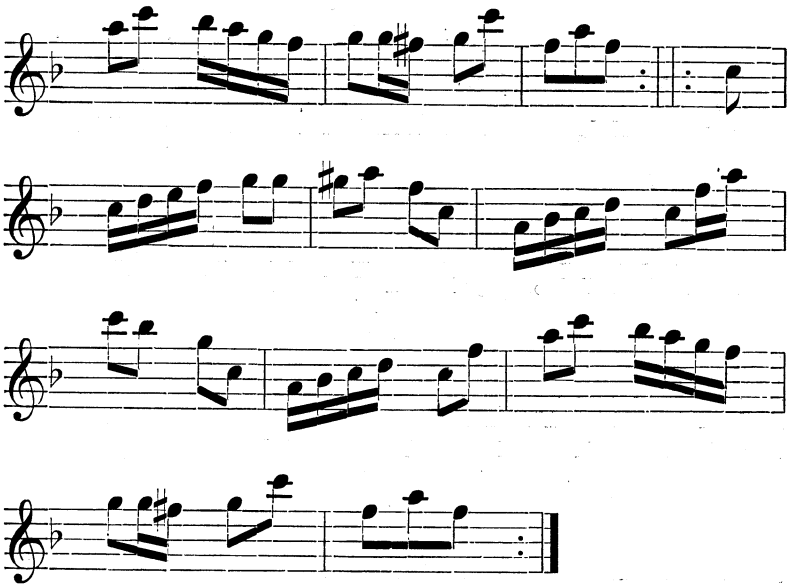

Efter Karl Odin Kaupe i Fröjel (ur minnet).

653.

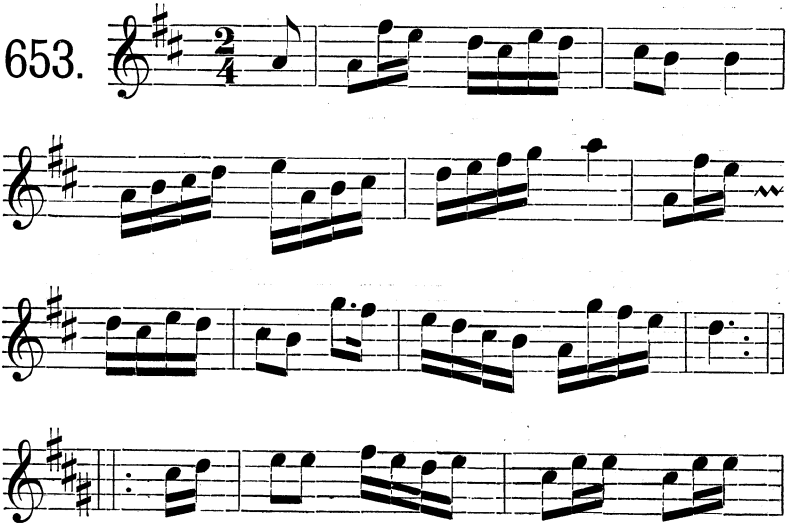

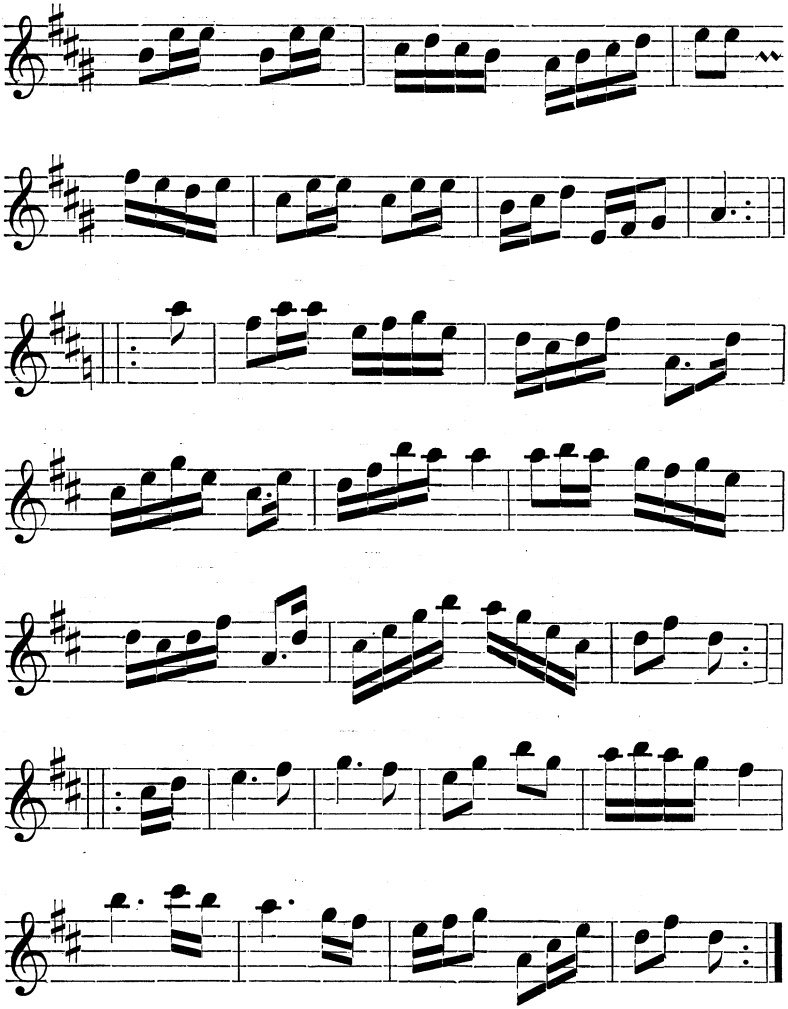

Efter Puckssons förespelning (Klintehamn).

654.

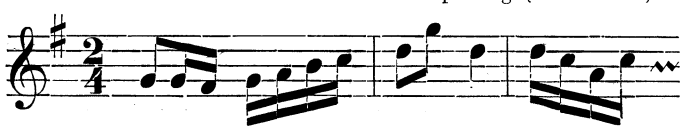

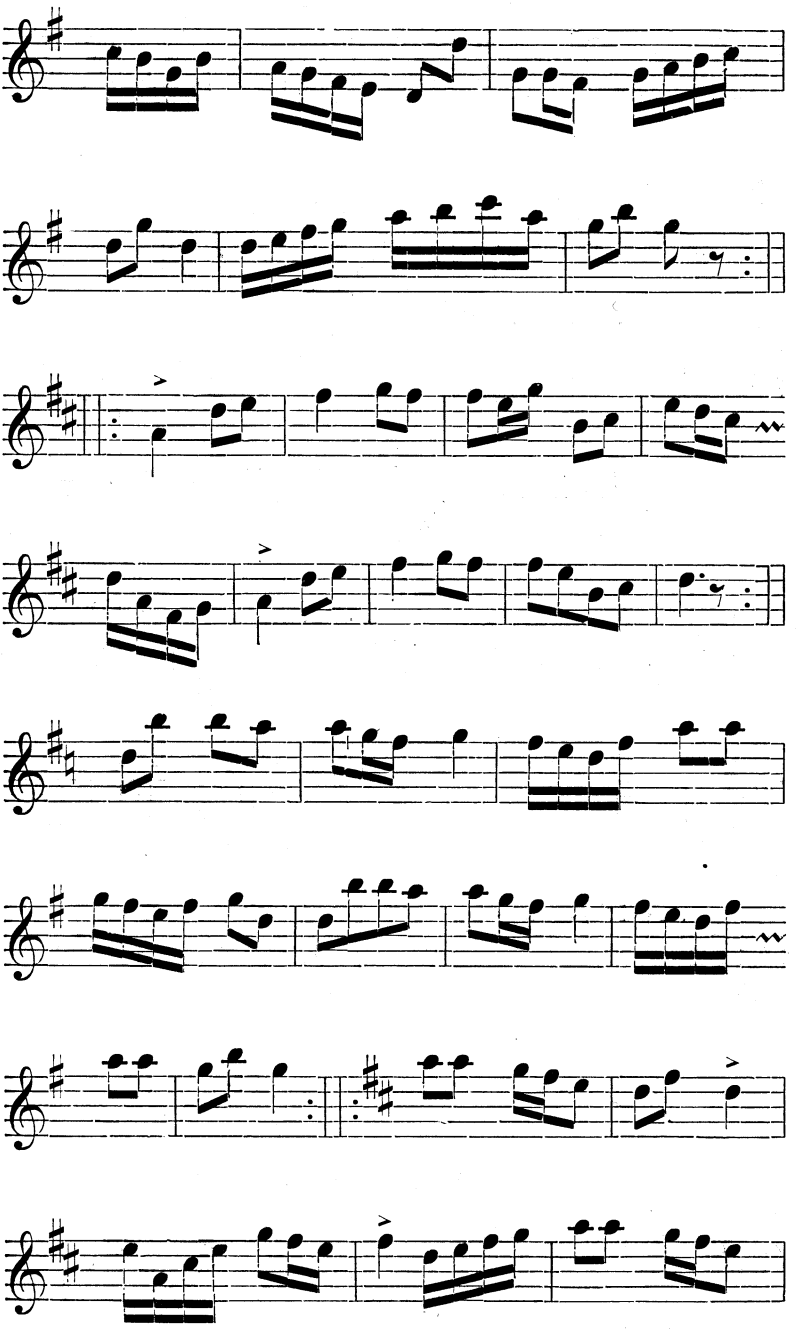

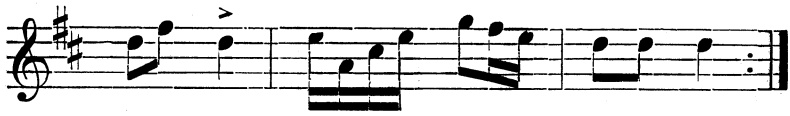

Från Gotlands fornsal.

655.

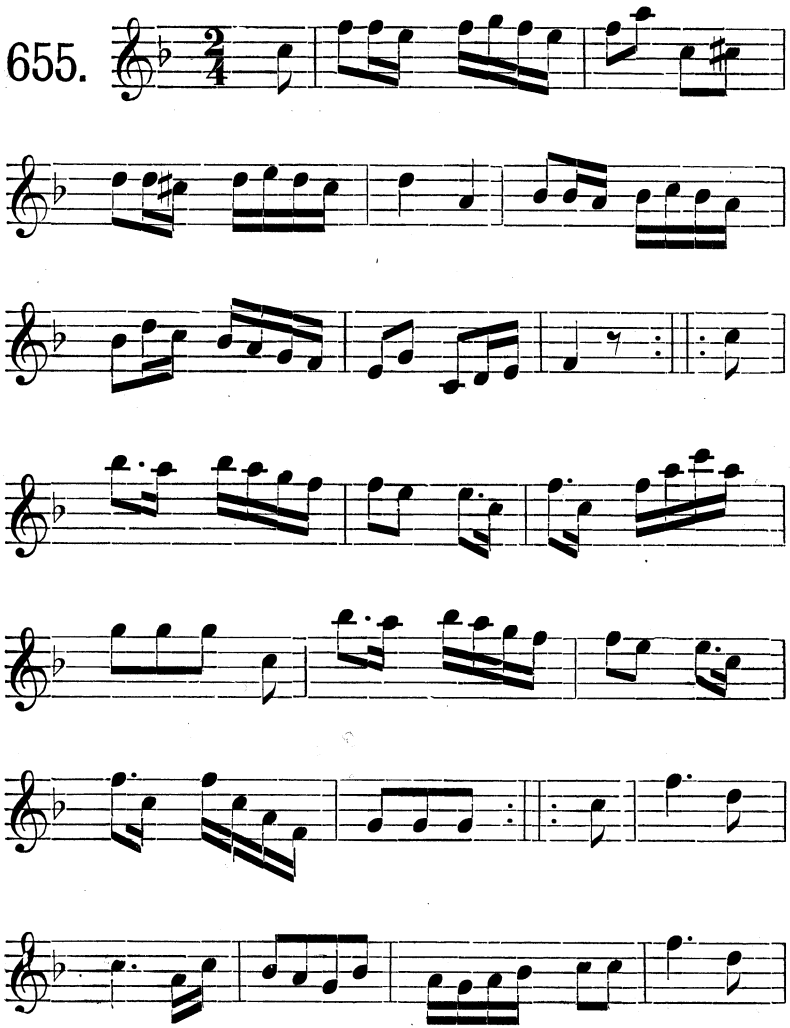

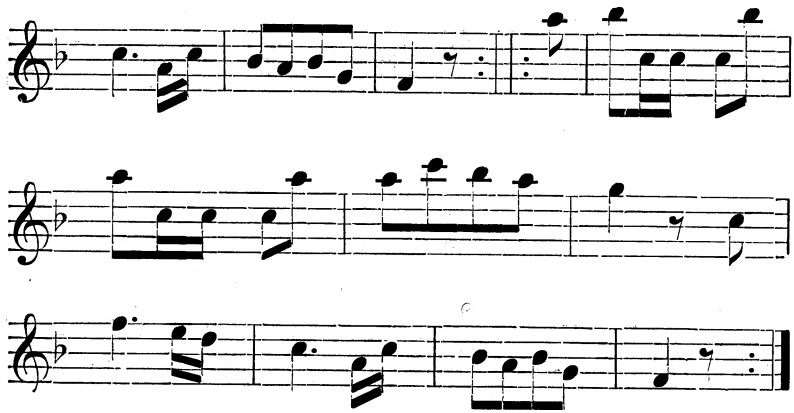

Ur en handskriven notbok från Gotlands fornsal.

656.

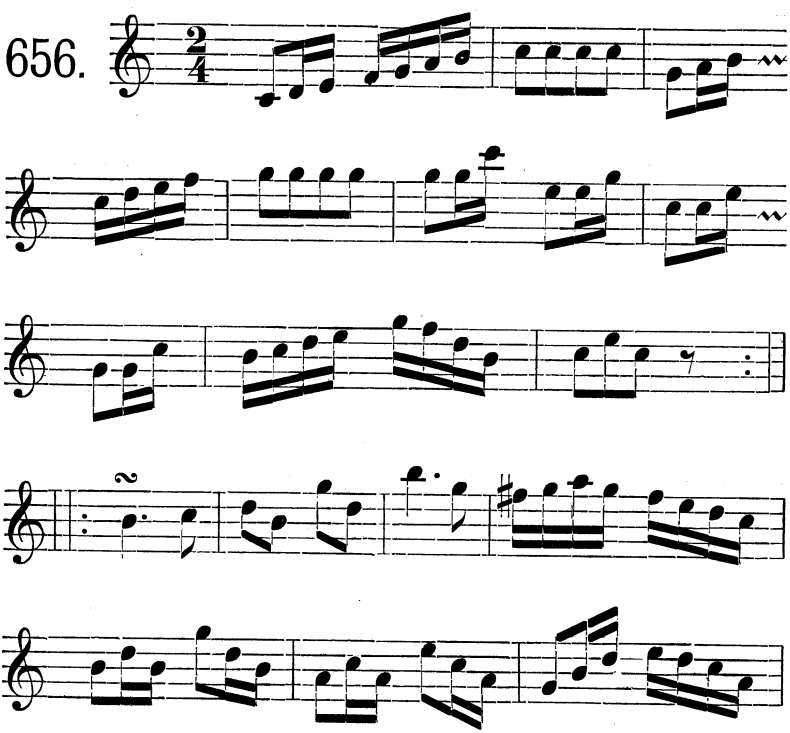

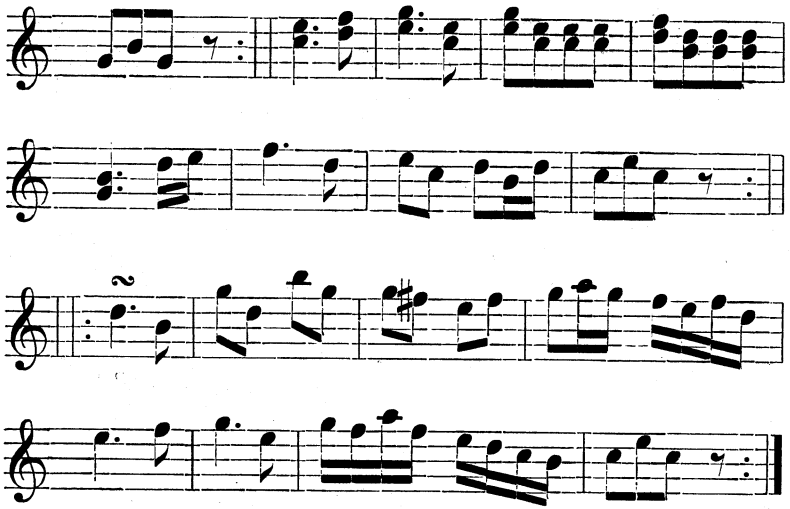

Efter Karl Odin Kaupe i Fröjel.

657.

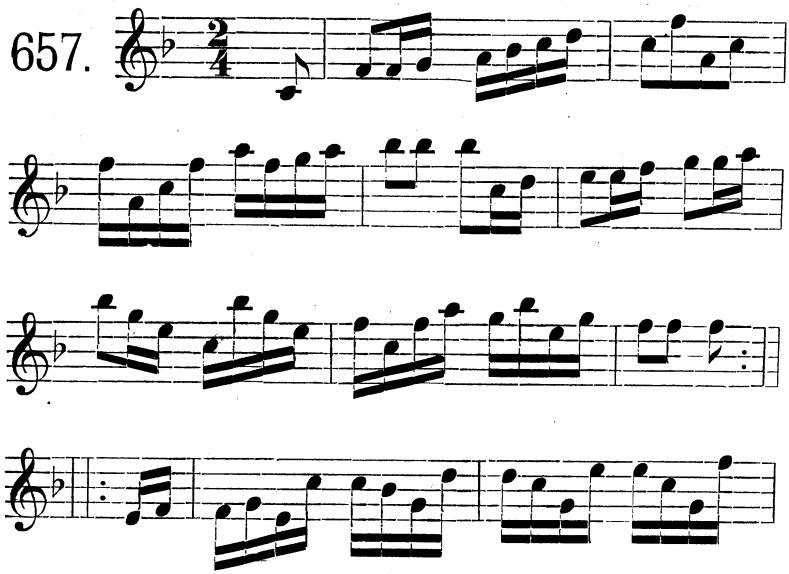

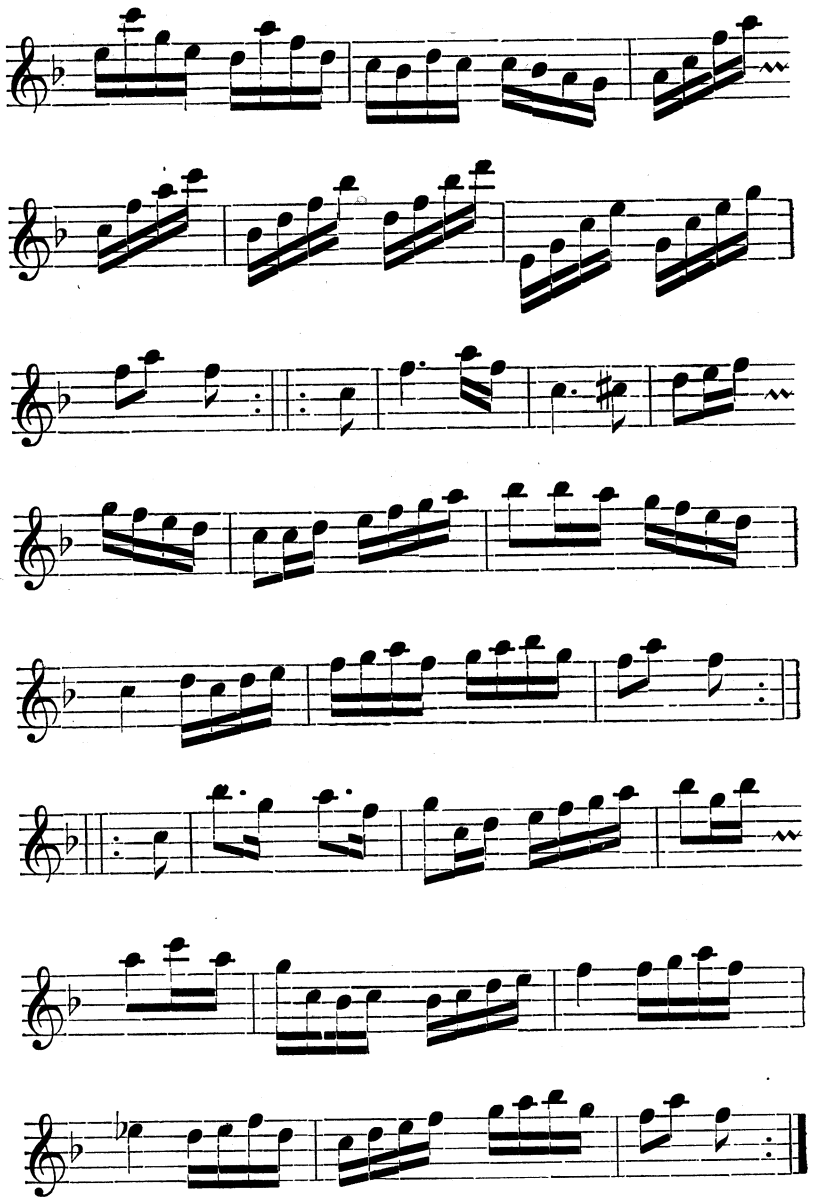

Efter Karl Odin Kaupe i Fröjel m. fl.

658.

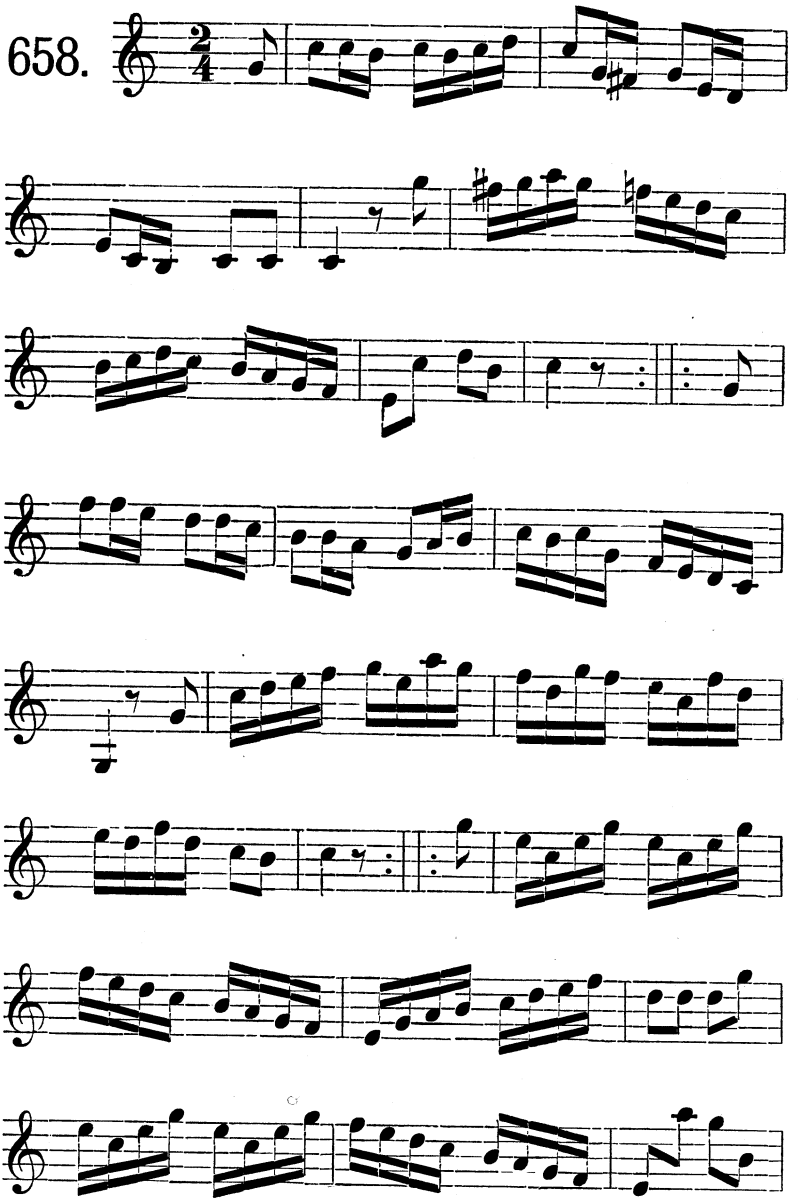

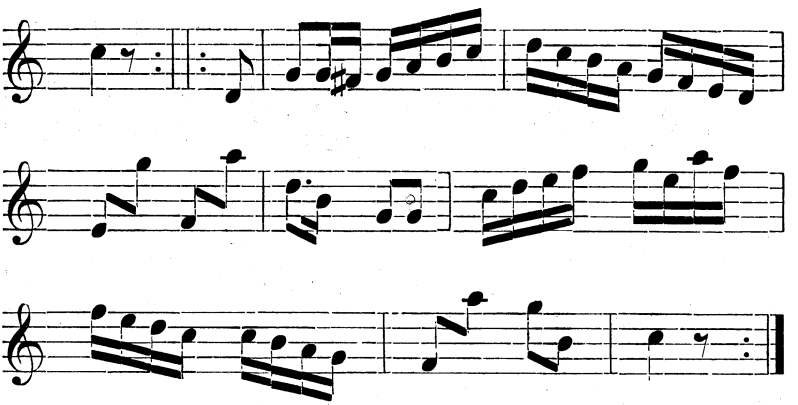

Har även använts som ridmarsch; efter P. Hederstedt, Hesselby i Linde.

659.

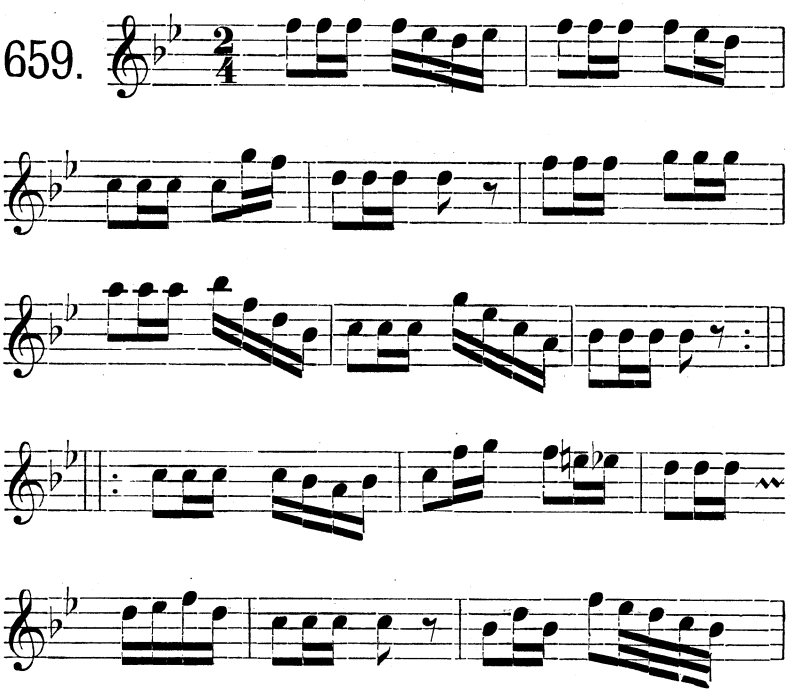

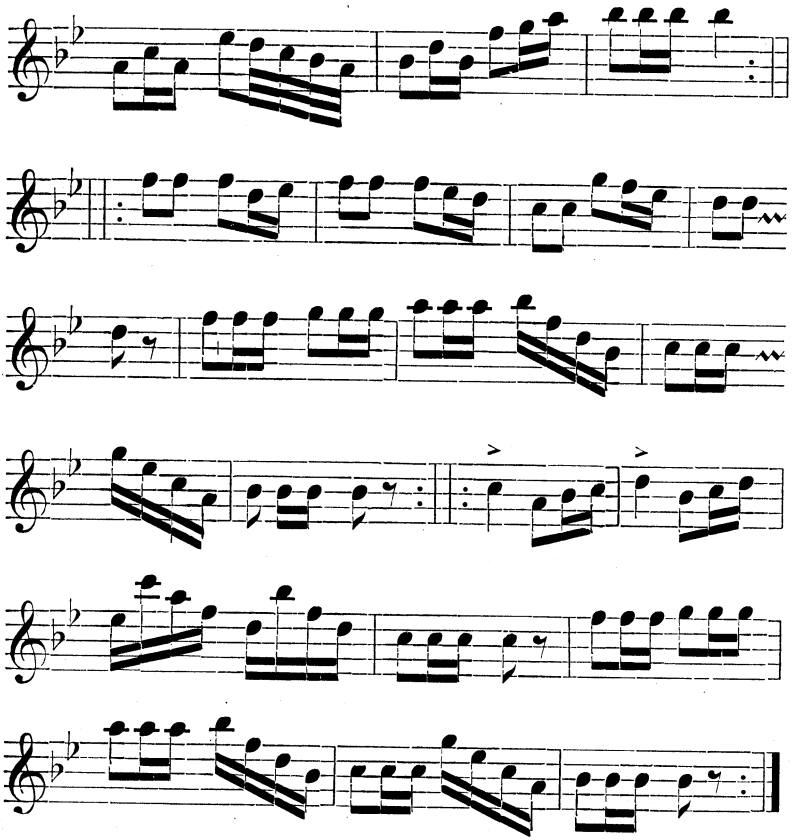

»Engelska», efter föresjungning av »Nymanskan» i Burs.

660.

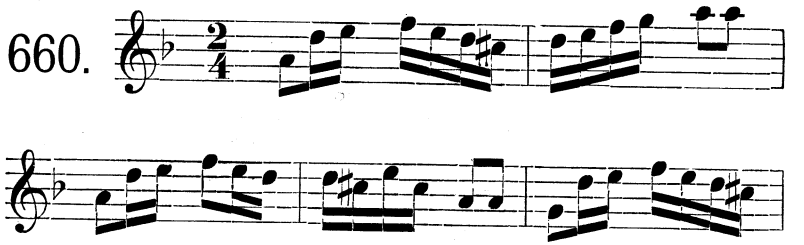

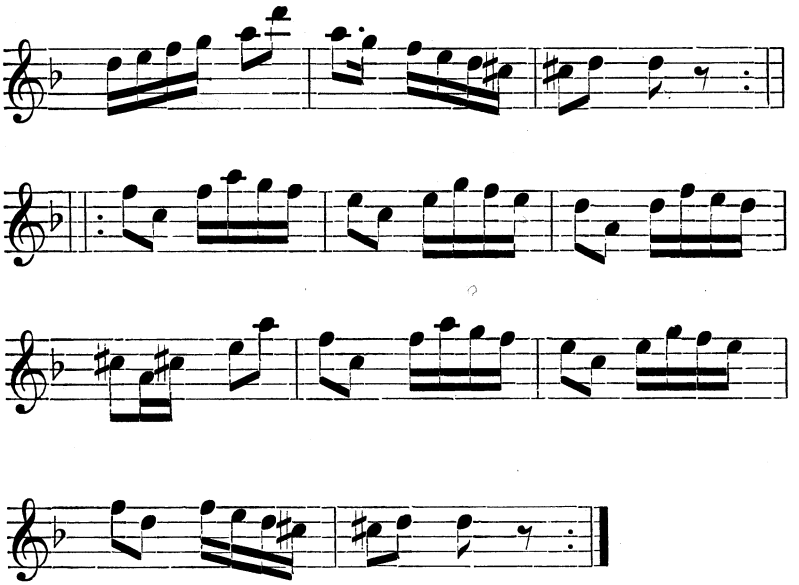

Angläs; efter skomakaren Pucksson, Klintehamn.

661.

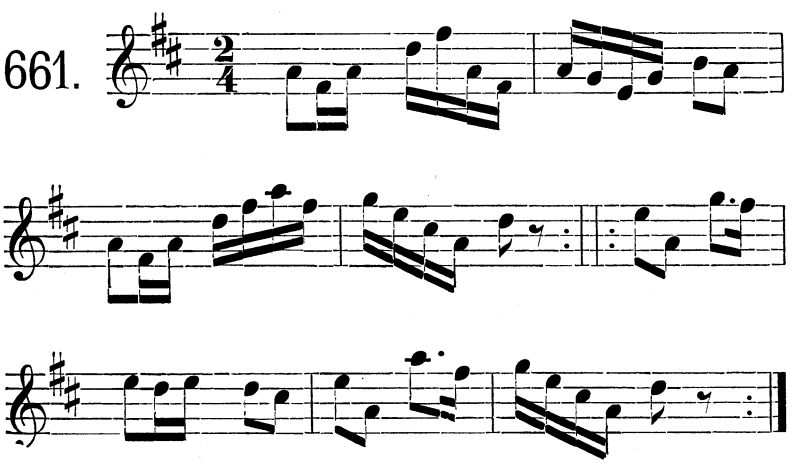

Från Gotlands fornsal.

662.

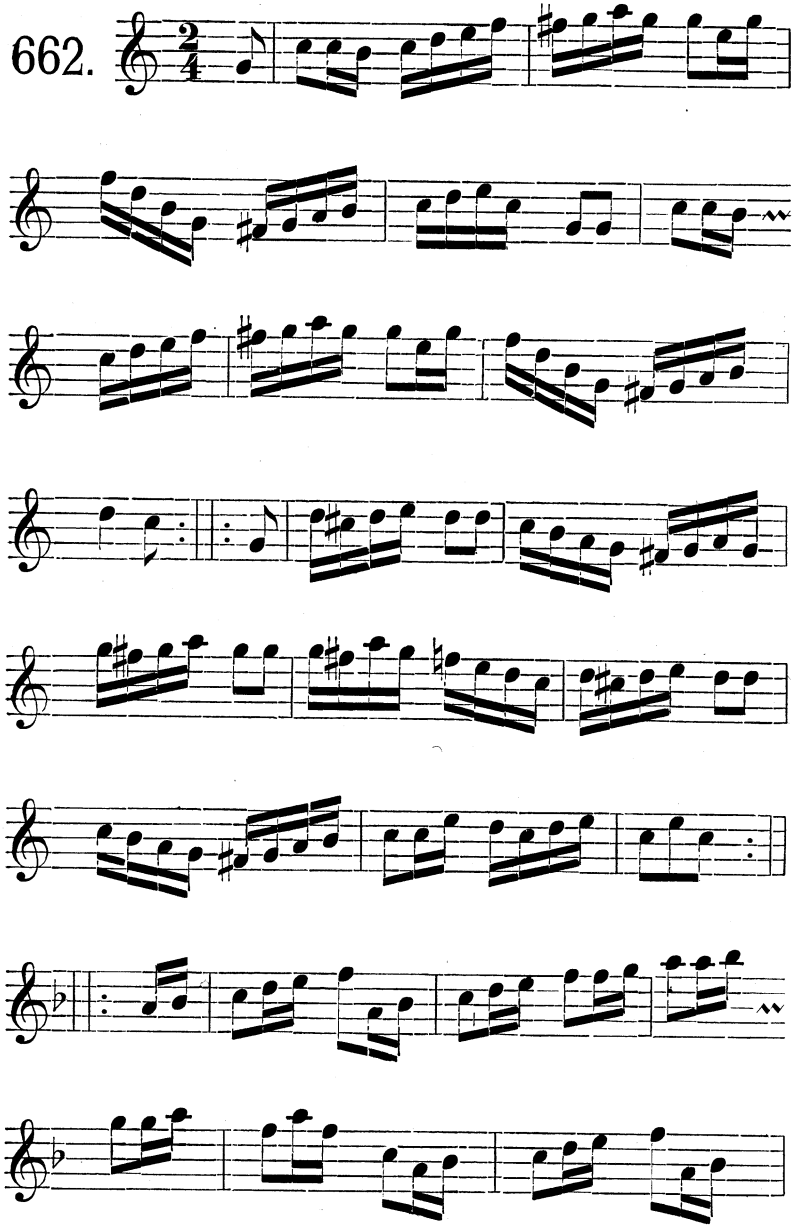

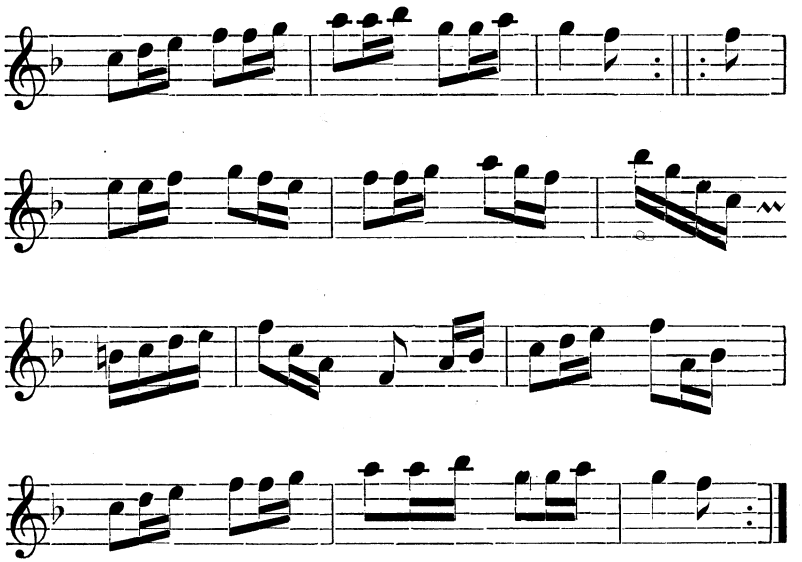

Efter fanjunkaren Lindbohm, Sanda m. fl.

663.

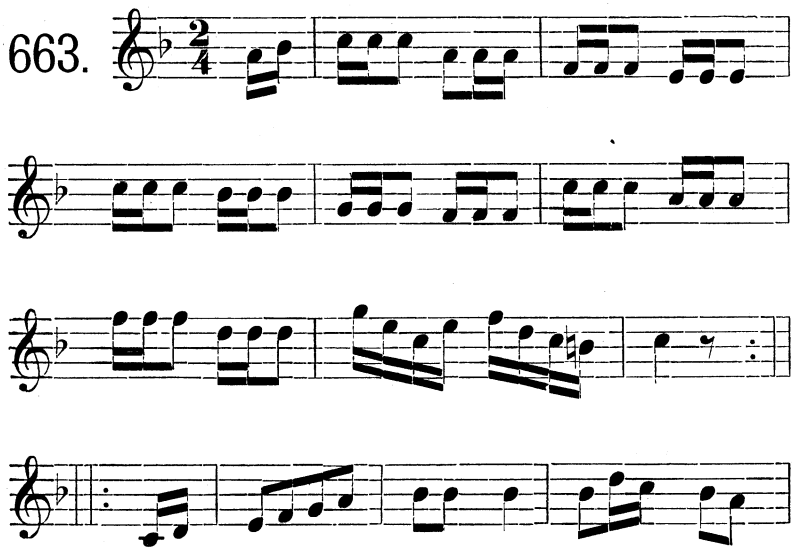

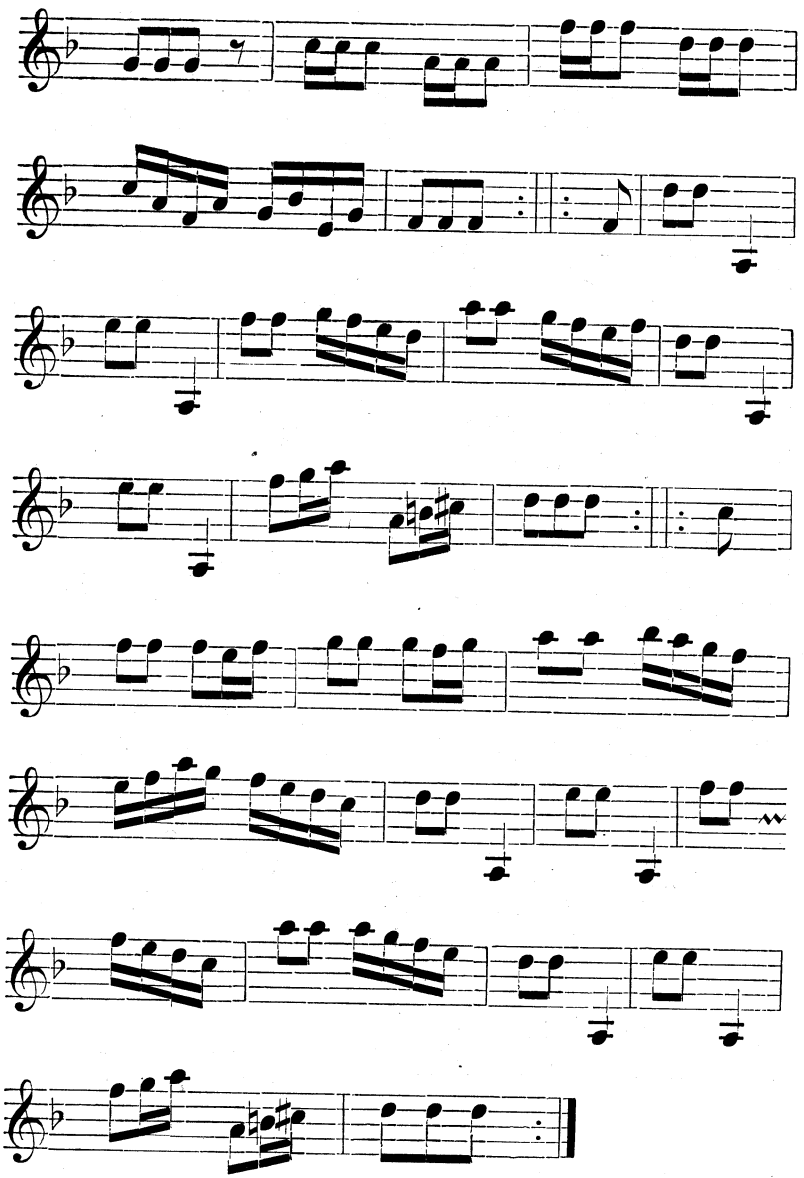

Efter fanjunkare Lindbohm m. fl.

664.

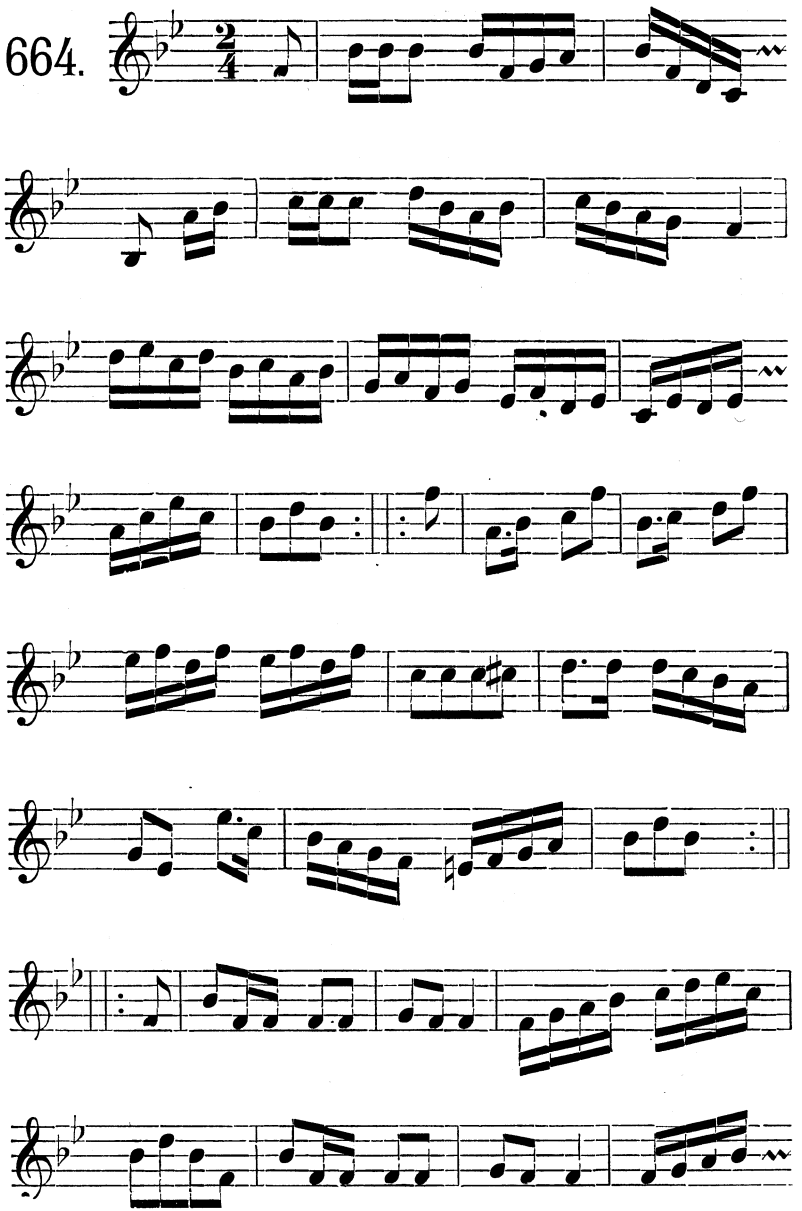

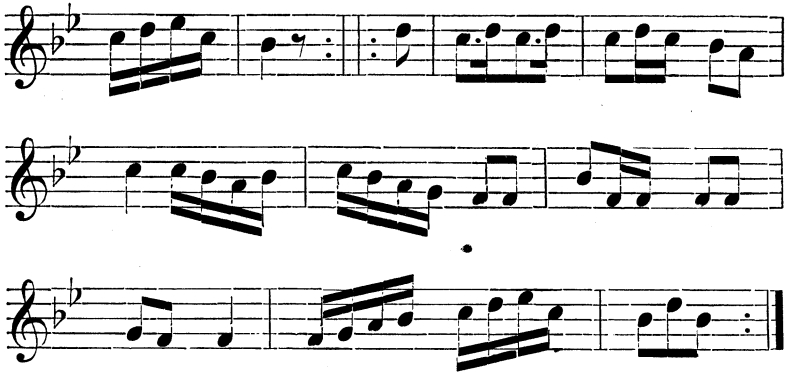

Efter Florsen i Burs.

665.

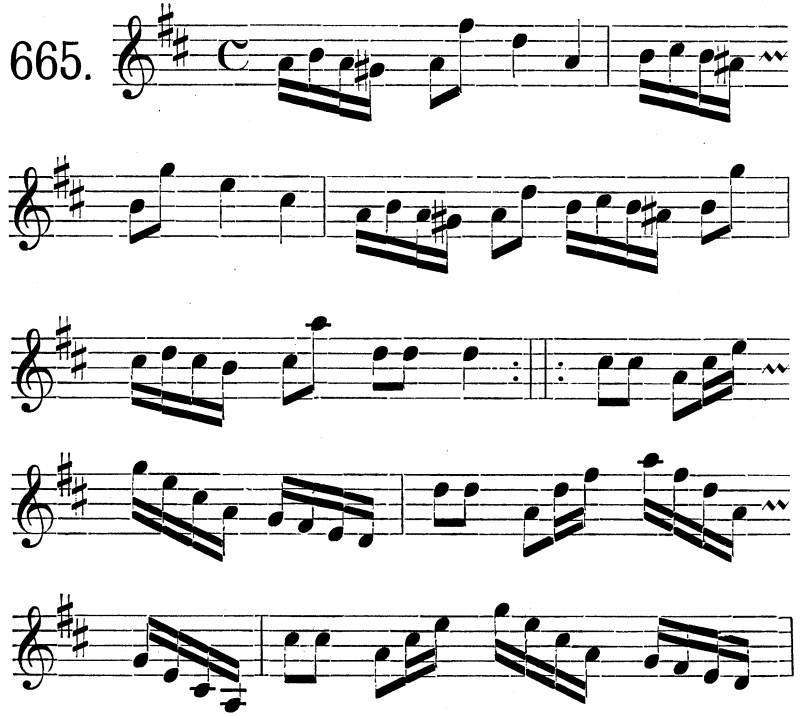

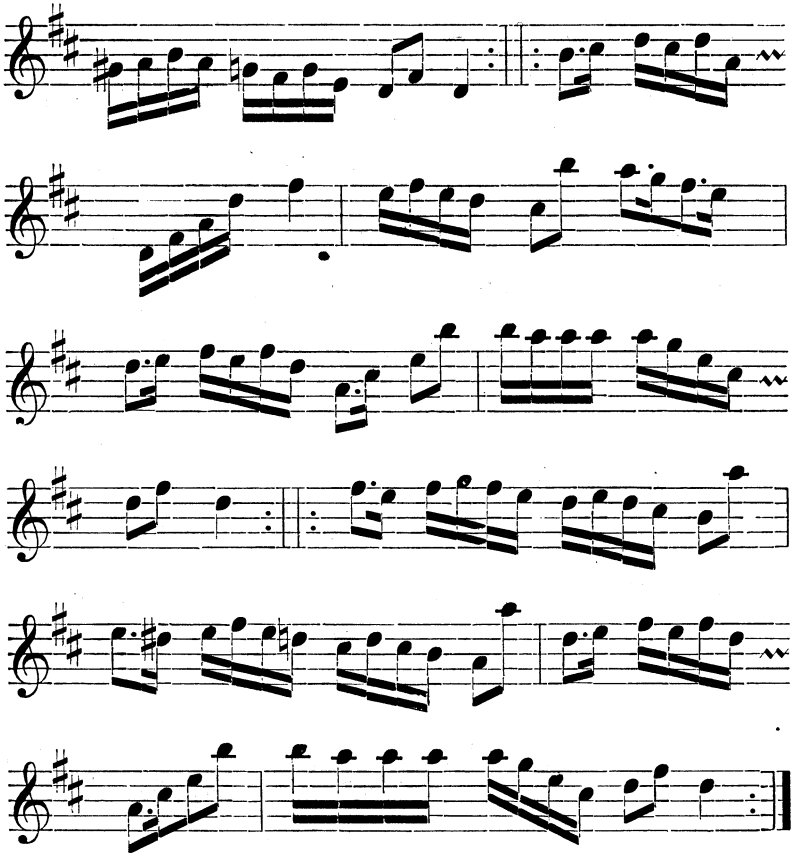

Efter instrumentmakar Köhler, Visby.

666.

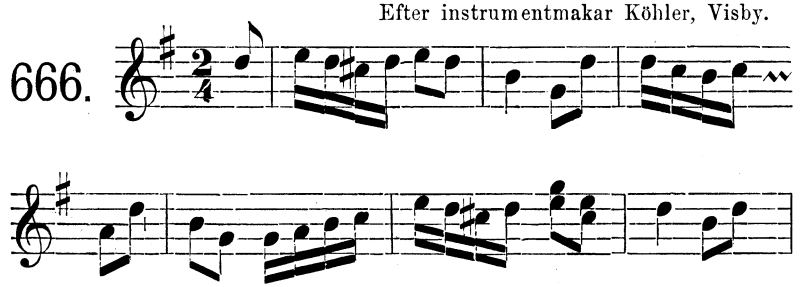

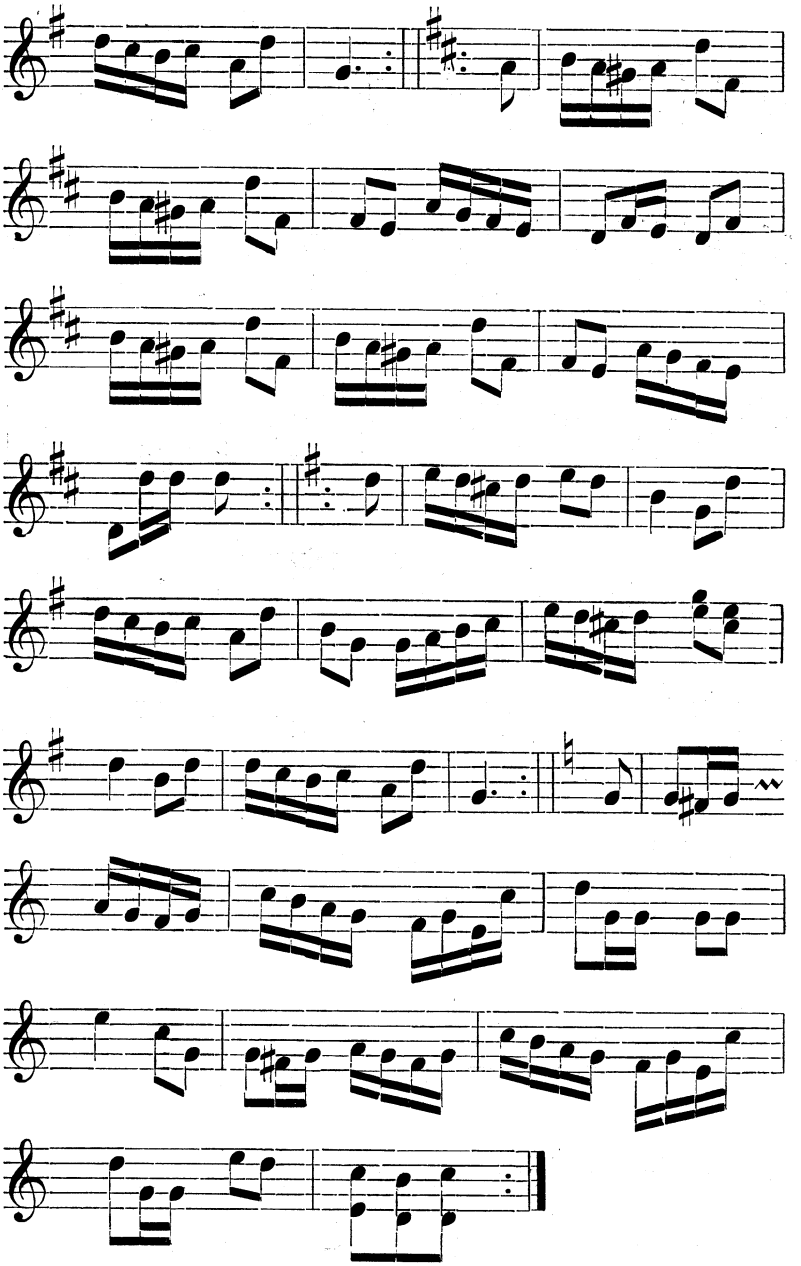

Från Gotlands fornsal.

667.

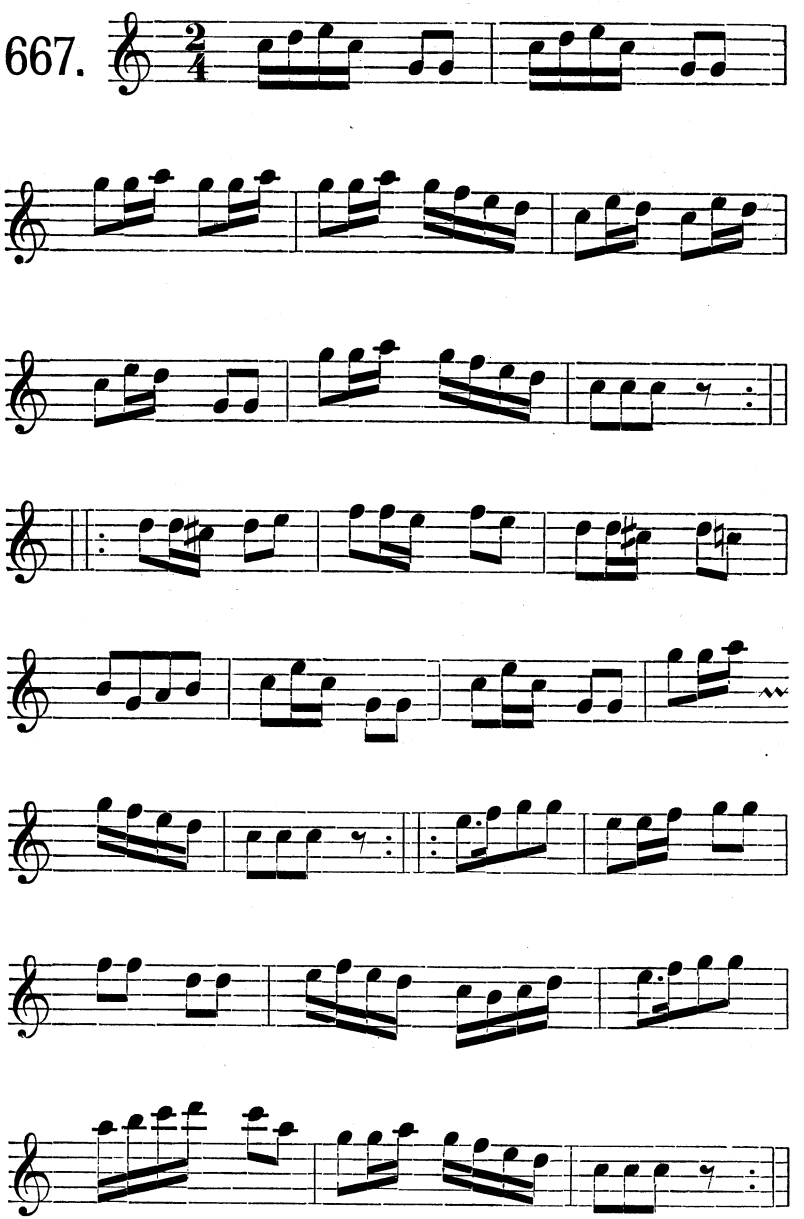

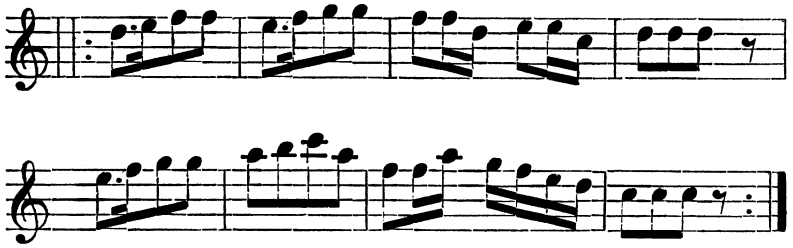

Angläs; från Gotlands fornsal.

668.

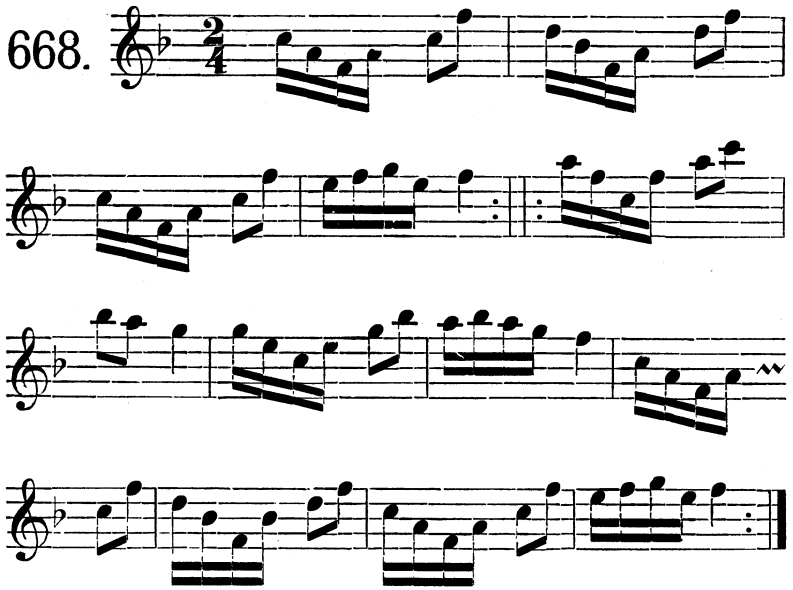

Angläs. Efter klockaren Ol. Langren, Alva, m. fl.

669.

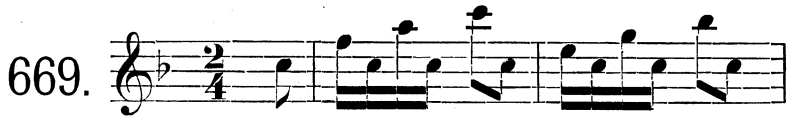

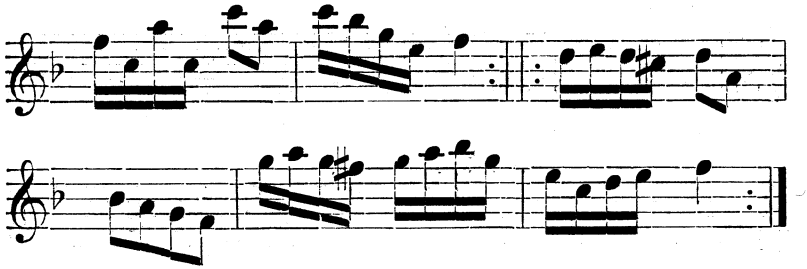

Angläs; ur en handskriven dansbok tillhörande Gotlands fornsal.

670.

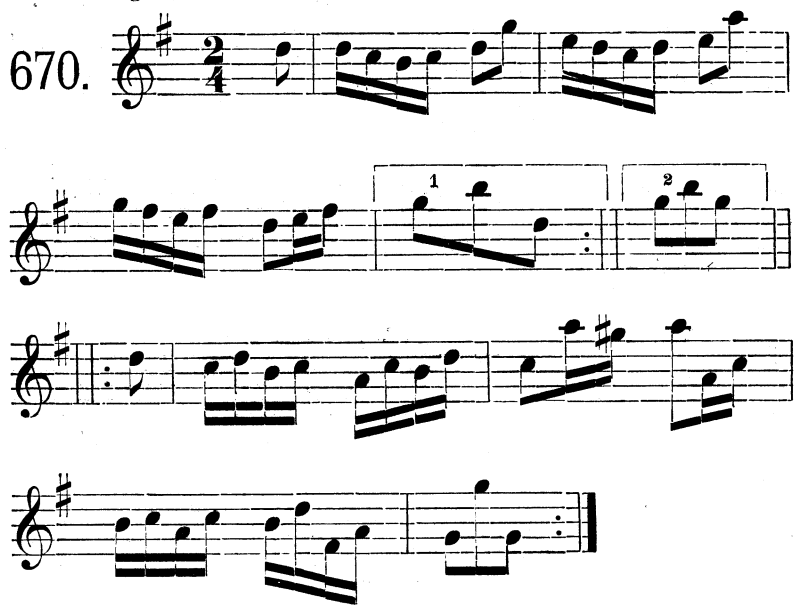

Ur notboken från Gotlands fornsal.

671.

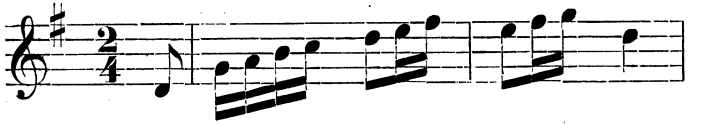

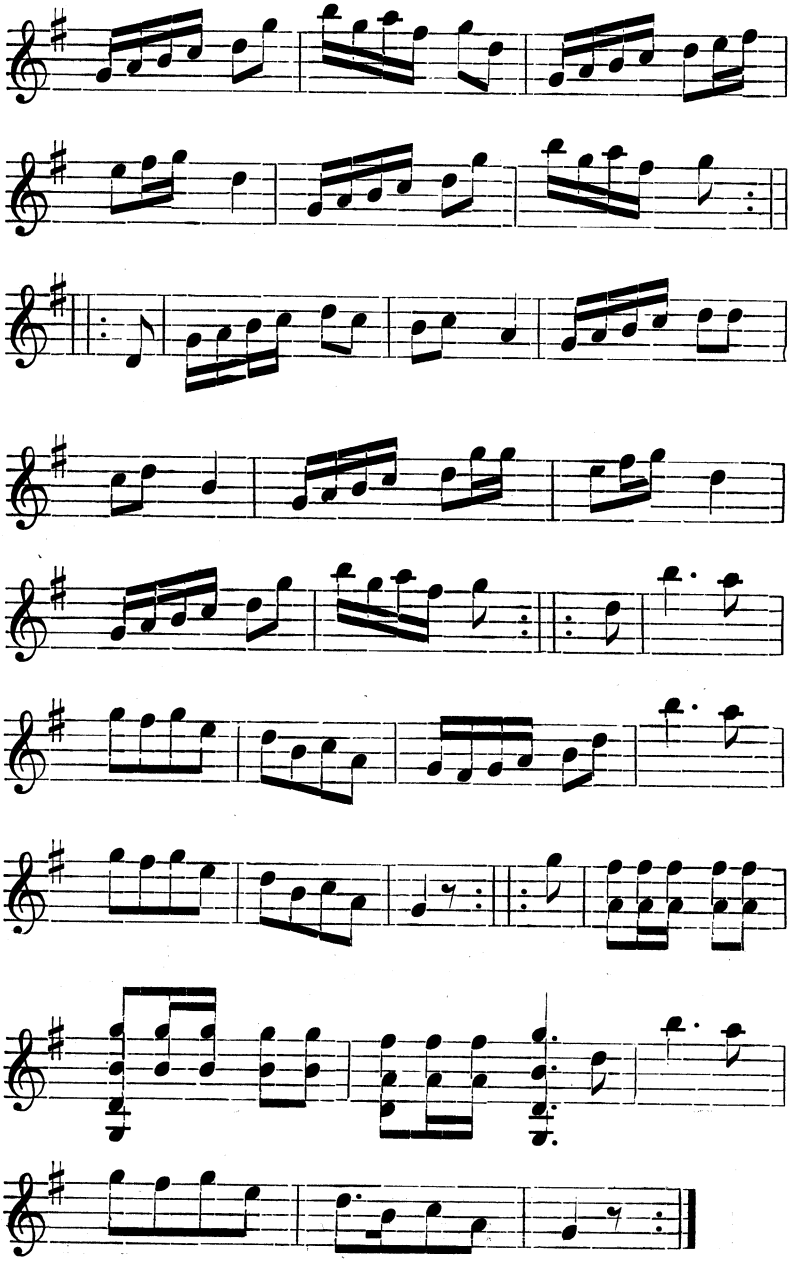

Engelska, efter »Florsen» i Burs.

672.

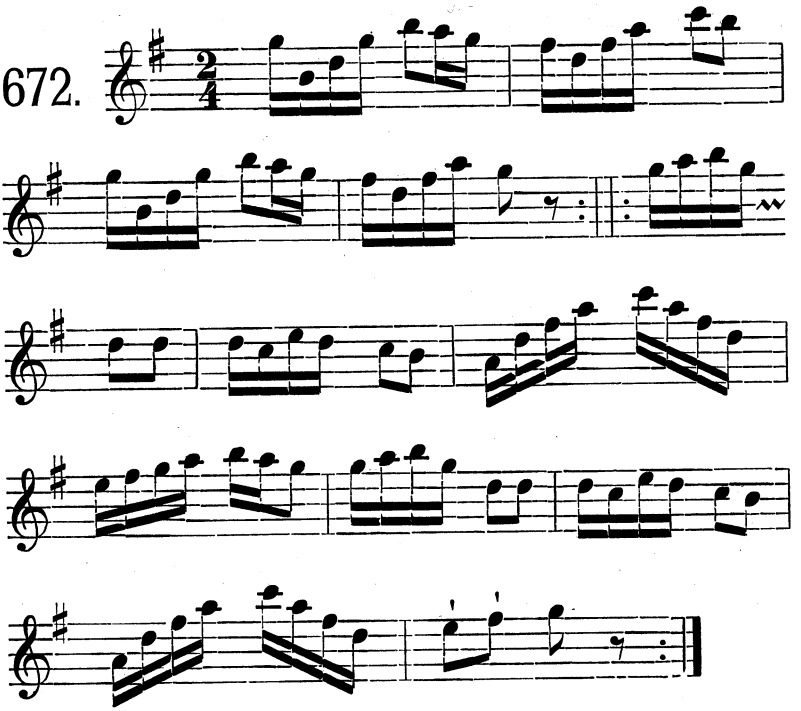

Efter klockaren O. Langren, Alva.

673.

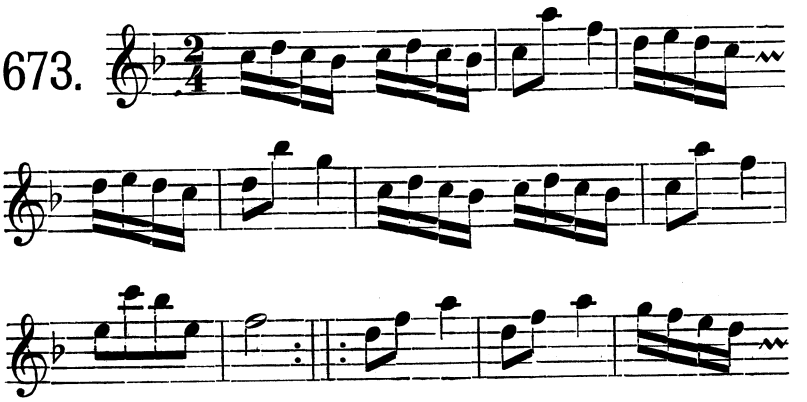

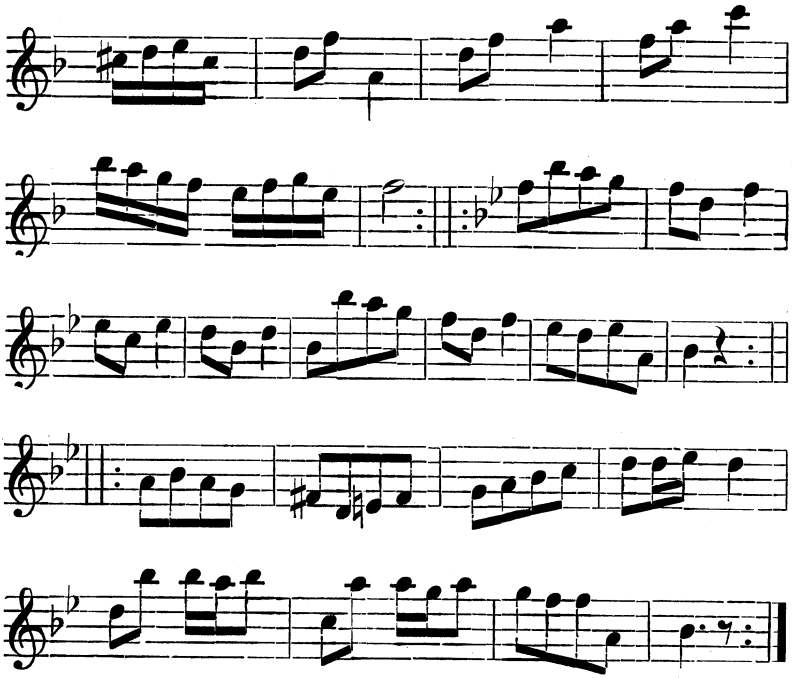

»Engelskan», efter Florsen i Burs — en gammal, numera bortlagd dans.

674.

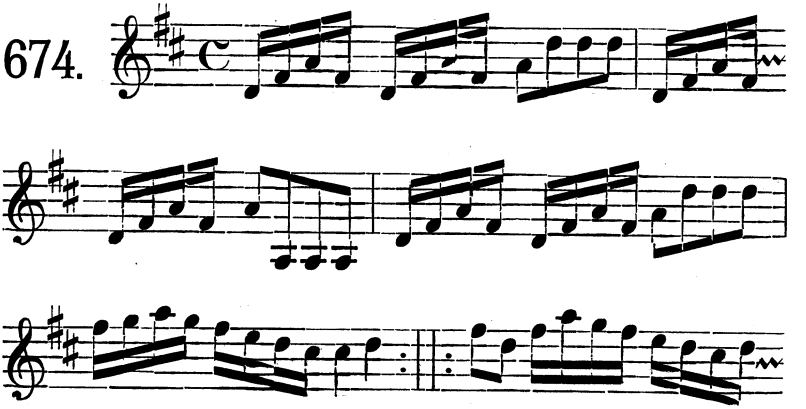

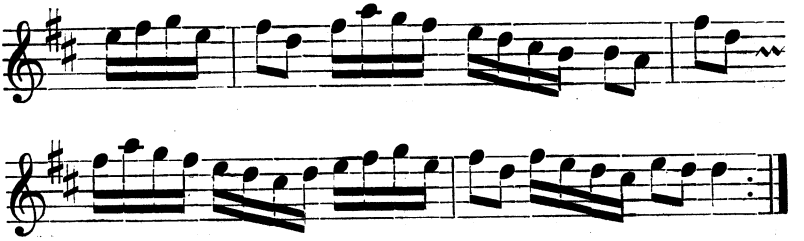

Ur en notbok i Gotlands fornsal.

675.

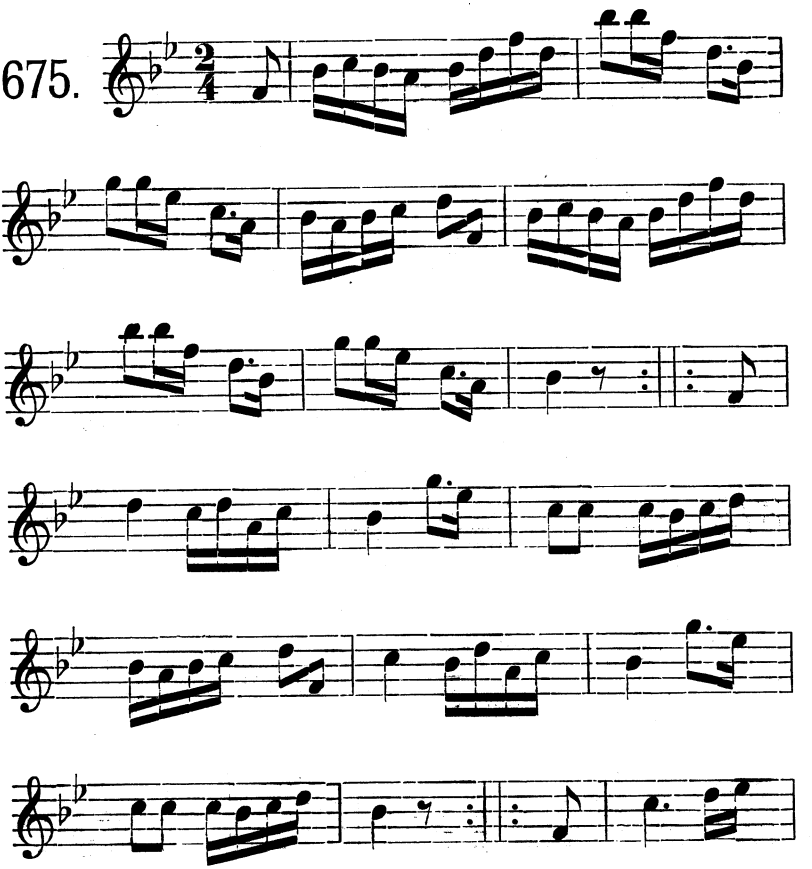

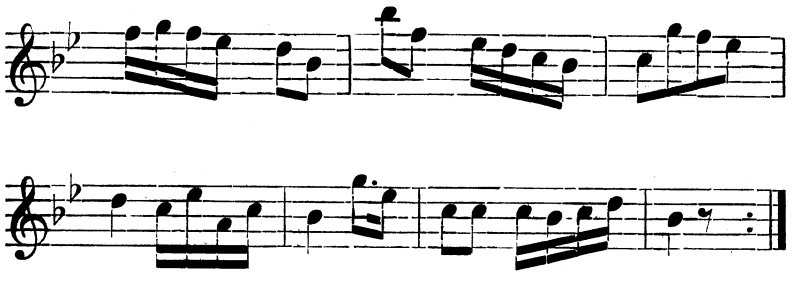

Efter »Florsen» i Burs.

676.

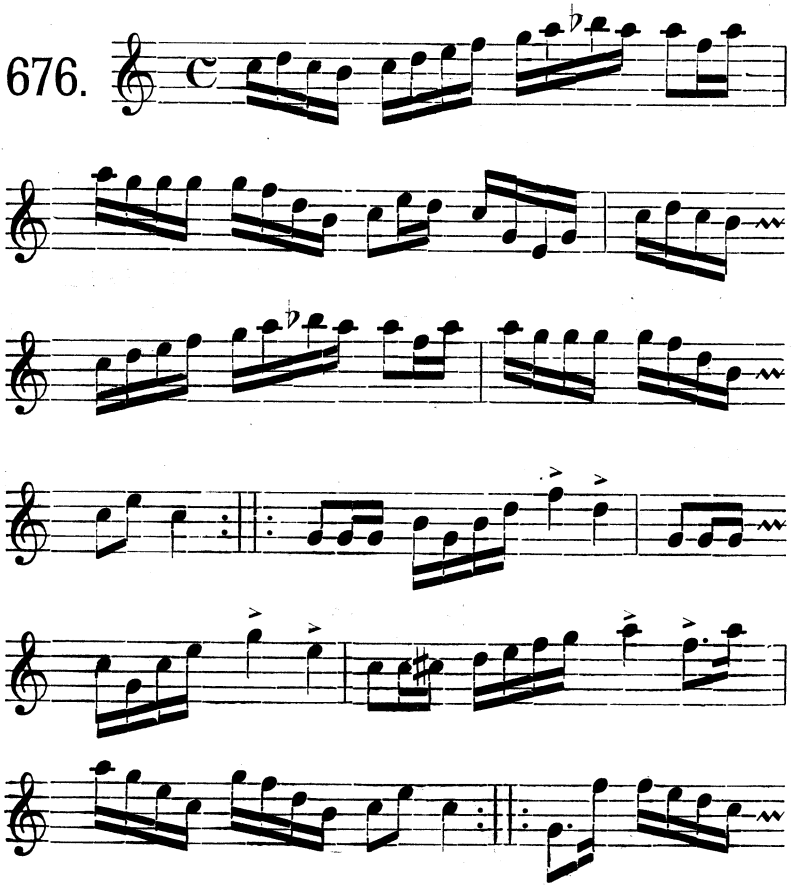

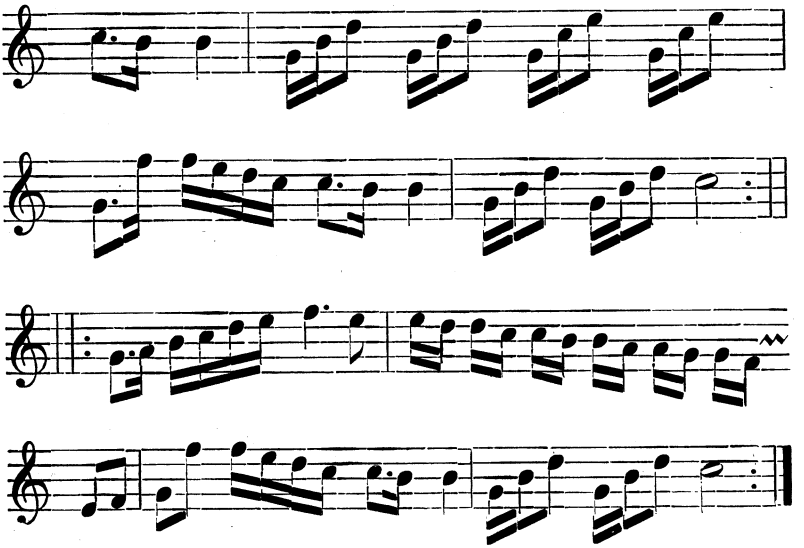

677.

Angläs. Efter »Florsen» i Burs.

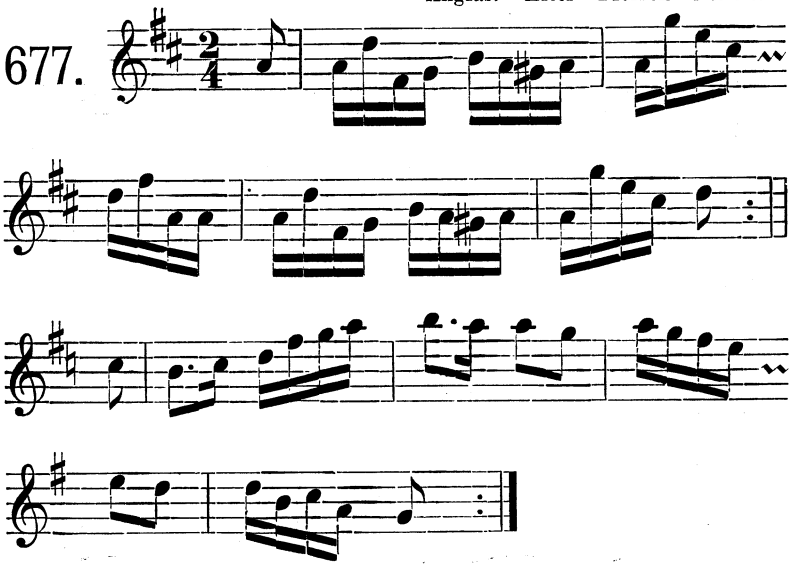

Kadriljen med sina efterdanser avslutades med följande melodi. De dansande promenerade parvis fram första gången ock åter andra gången melodien speltes. Uppt. efter »Florsen» i Burs.

678.

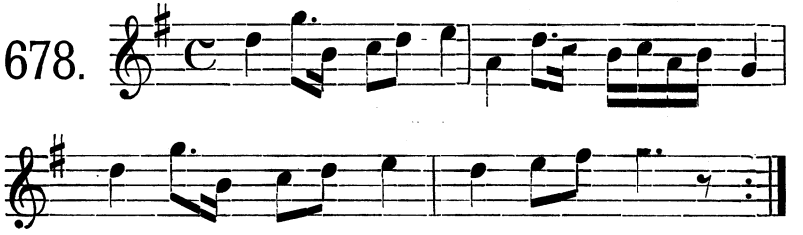

»Largeasse» (med gotländskt uttal aʃáss), dans efter kadriljen, uppt. efter »Florsen» i Burs.

679.

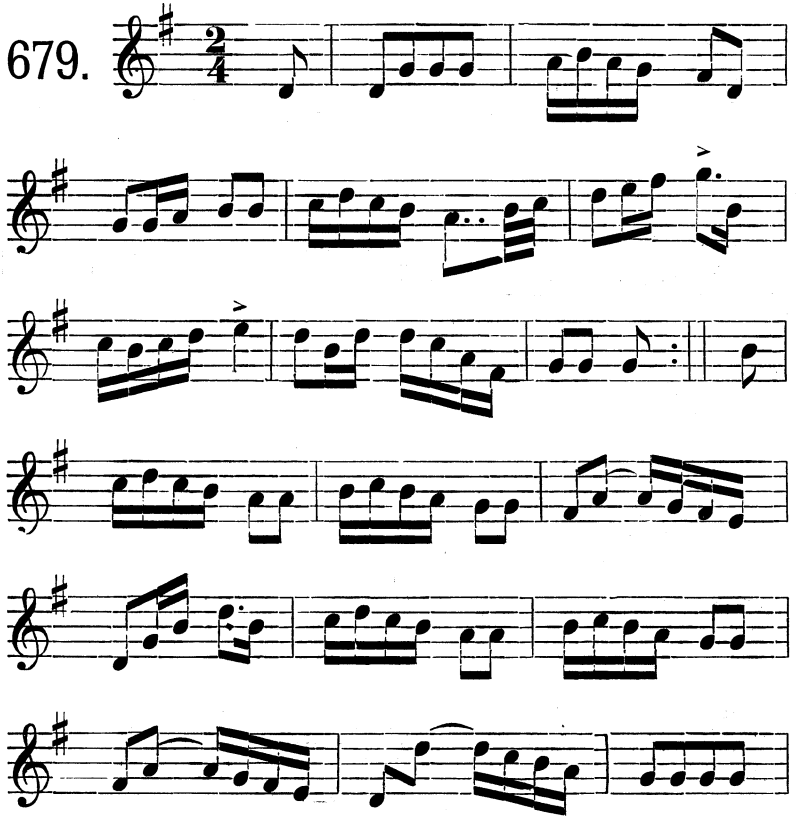

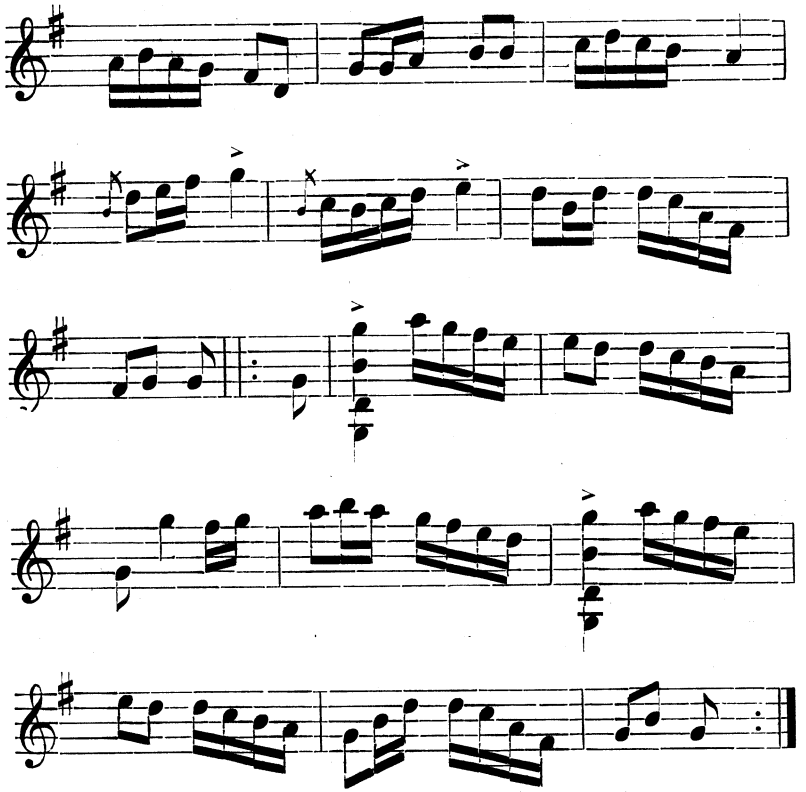

»Monfarino» (mågfadri efter gotländskt uttal) dans efter kadriljen. Efter »Florsen» i Burs.

680.

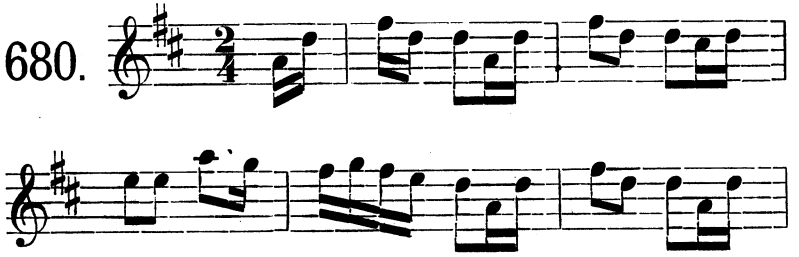

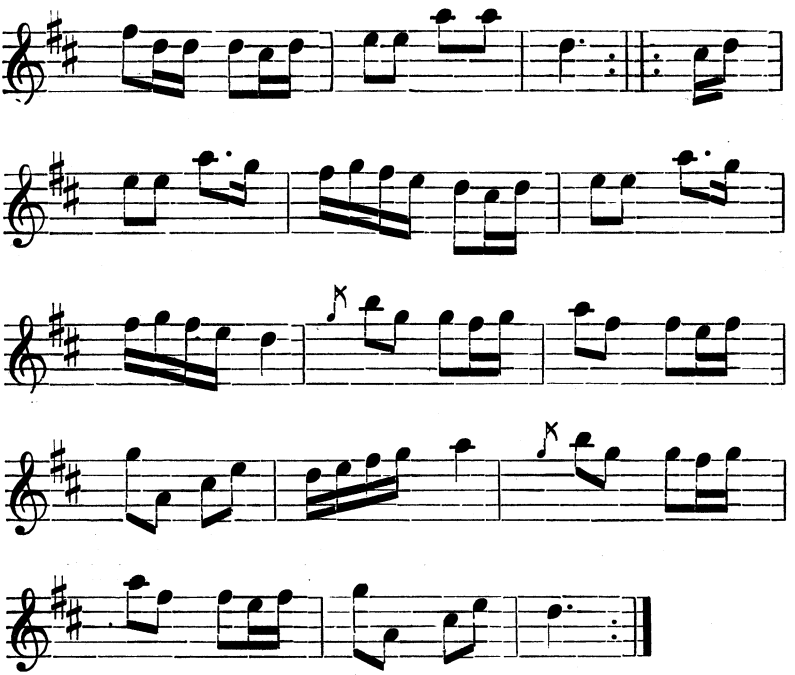

»Fria valet», dans efter kadriljen, uppt. efter »Florsen» i Burs.

681.

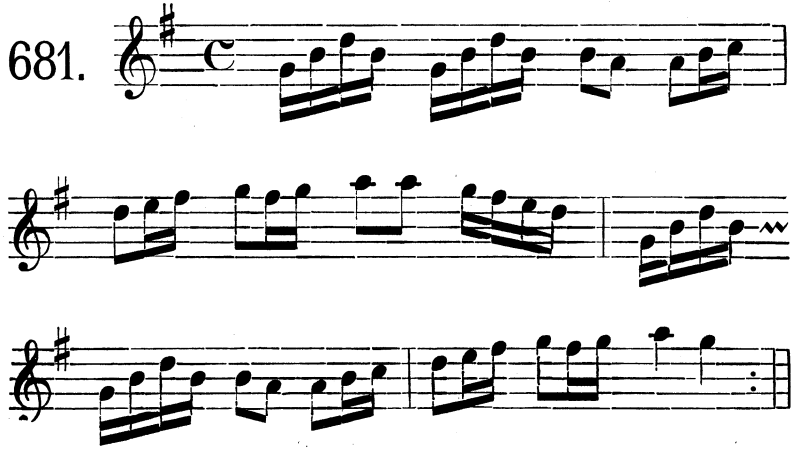

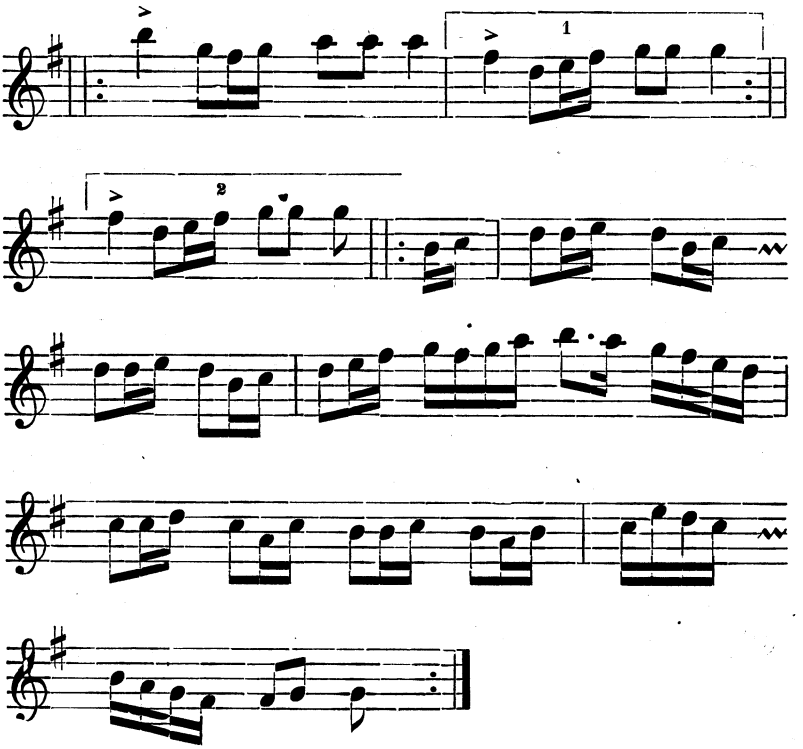
1
2

MARSCHER

OCK

ANDRA HÖGTIDSSTYCKEN

Marschen begagnades ej sällan av spelmännen, då de exempelvis i spetsen för en glad ungdomsskara tågade från eller till dans-, lek- eller bollplatsen ute i grönan äng en sommarafton; då man från danslogen tågade in i huvud- eller manbyggnaden för att intaga förfriskningar; då man från »nöistäwu» (nystugan), där dansen försiggick, skulle in i »vardässtäwu» (vardagsstugan) »u drikkä flipp.* När gubbarna (de gifta karlarna) vid s. k. »våg» hade sina gillen på aftonen ock de började få bättre humör (»umhör») än vanligt, bestodo oftast deras dansnöjen uti att parvis arm i arm med spelmännen i spetsen under tonerna av en marschmelodi vandra stugan runt med tummen i vädret. Vid ovan nämnda ock dylika glada, icke högtidliga tillfällen spelades ock sjöngos marscher med livlig rytm (i alla-breve-takt), liknande fältmusikens marscher, varför dessa melodier även stundom begagnades att »ſottsa» (dansa sjottis) efter.

Allmännast förekommo marscher vid bröllop. De högtidligaste ock vackraste begagnades att spela för brudparet, då det tillika med övriga gäster i högtidlig procession tågade från t. ex. prästgården, där alla vagnarna hålla, ock in i kyrkan samt efter slutad vigsel återvände dit. Den marsch eller de marscher, som då spelades, kallades i egentlig mening **»brudmarschen»** eller »brudmarscher». Men för brudparet spelades marscher vid flera tillfällen: då det gick från brudhuset ut till vagnarna eller hästarna ute på storgården ock tvärtom; då det skulle ut på aftonen ock visa sig för icke-bröllopsgäster, då det skulle till bordet för att äta eller mottaga brudgåvor o. s. v. Marscherna, som då spelades, kallades ock på de flästa ställen »brudmarscher». Men marscher spelades för flera än brudparet. Då prästen, bruttebonden, bruttöverskan ock andra framstående personer anlände till brudhuset, skulle spelmännen gå emot dem ute på storgården, där vagnen stannade, ock »spela in» envar av dem i bröllopshuset. Likaledes skulle spelmännen passa på ock spela för envar av nämnda personer en marsch, även då de lämnade brudehuset eller bröllopshuset. Spelmännen gingo alltid före den, som så skulle »spelas in» eller »ut». Dessa marscher kallades med ett gemensamt namn bröllopsmarscher. När brud eller

* En kokt dryck, bestående av öl, brännvin, sirap, kryddor, russin, sönderskurna äpplen m. m.

brudgum, »ungmor» eller »ungfar» vid avfärden tog avsked av de sina för att följa sin unga make eller maka till sitt nya hem, spelades särskilda »avskedsmarscher», vilkas melodi var mycket enkel, men rörande ock gripande.

Ett annat slag av bröllopsmarscher voro **ridmarscherna.** Dessa användes, under det en bröllopsskara eller bröllopsstass red eller åkte till ock från kyrkan, eller från brudgummens hem till brudens, eller tvärtom. Ståtligt var det att se, då en bröllopsskara kom ridande med spelmännen i spetsen. Hade en häst varit med ett par gånger, kunde han snart markera takten ganska bra. I annat fall spelte spelmännen så, att hästarnas trav kom att överensstämma med melodiens fjärdedelar. Det var icke någon lätt uppgift för en spelman att med fiolskrinet hängande på ryggen, stråken i ena handen ock fiolen i den andra samtidigt spela ridmarschen ock styra hästen. Vanligen sköts det överallt, så att elden yrde omkring både häst ock spelman. En härreman från fastlandet uttalade en gång vid åsynen därav sin förundran till spelmannen, huru han kunde sitta på häst under sådana kinkiga omständigheter. Spelmannen svarade då: »De jär mikä let, för vör jär vuksnä ihop».

Staik-strik* kallas de musikstycken, som spelmännen föredrogo, då steken vid bröllopsmåltiderna bars in. Melodierna gå i $^3/_4$ takt ock spelas i raskt tempo. Spelmännen, som förut suttit vid bröllopsbordet ock njutit av de föregående rätterna tillsammans med de övriga gästerna, gå, när steken skall bäras in, ut i köket. Där stämma de sina fioler ock ställa upp skaffarna, både de manliga ock kvinnliga. Med spelmännen i spetsen, spelande »staikstriket», komma nu skaffarna springande in, hållande takt med musikens fjärdedelar, svängande sina stekfat, bjudande dem än här, än där; men så fort någon gör min av att taga mot dem, svänga de dem åt annat håll, tills slutligen faten hamna framför bruttebonden ock bruttöverskan. Under hela tiden detta försiggår gnida spelmännen oupphörligt strängarna.

Under det steken sedan ätes, spela spelmännen sina bästa stycken, s. k. **bordsstycken.** Därvid föreslår bruttebonden en kollekts upptagande till spelmännen.

»Rundarium» eller på bondspråket »runndål» kallas de stycken, som spelmännen föredrogo, då skålar druckos vid bröllop. Även då »brudgåvorna» upptogos vid bröllop till brudfolket, spelades en repris av ett sådant stycke för en var, som efter frambärandet av gåvor fick sitt »kvitto», d. v. s. drack ett glas vid det bord, där brudparet satt.

Strik = stycke (musikstycke); **staik** = stek.

När slutligen alla givit sina brudgåvor, tackar brudparet gästerna ock dricker ett glas. Då spela spelmännen ett högtidligt stycke; aldrig de ystra rundarierna. När sådana skålar drickas, skjutes av åskådarna utanför fönstren med gevär ock pistoler, stundom så nära ock hårt, att fönsterrutorna springa i bitar.

Marsch, efter Karl Enderberg.

682.

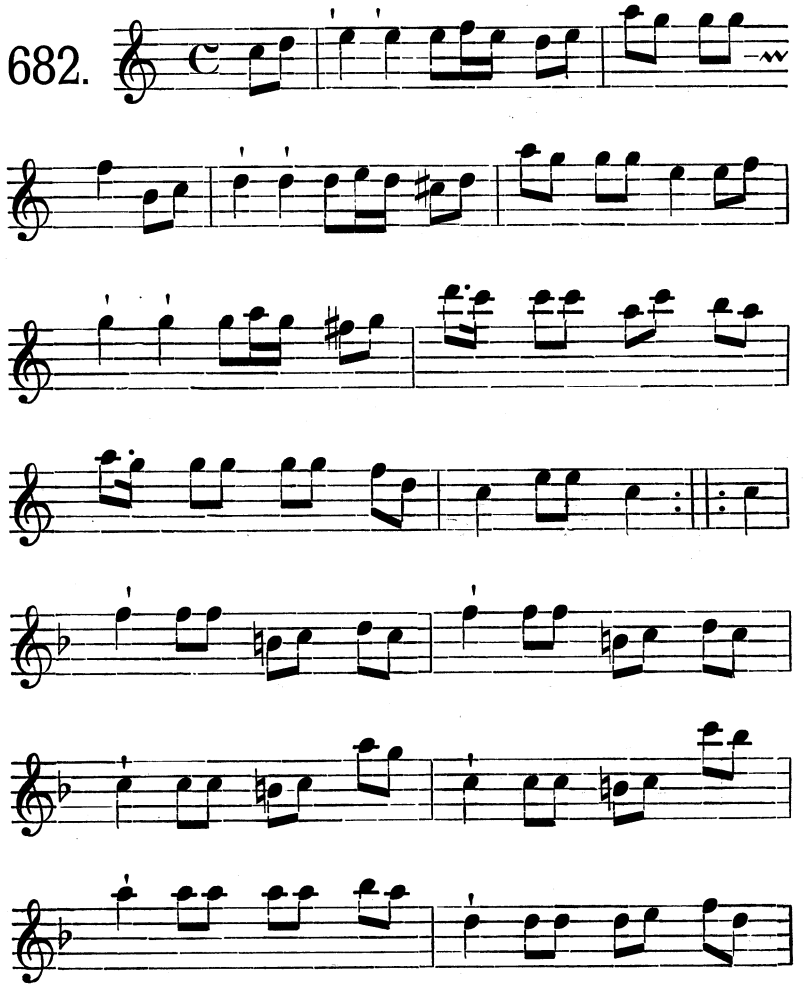

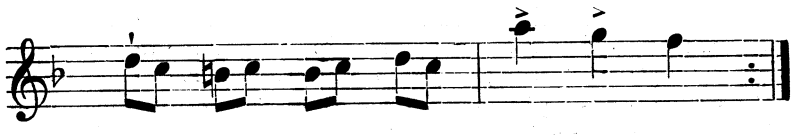

Marsch, efter fotografen A. Rosendahl, Klintehamn.

683.

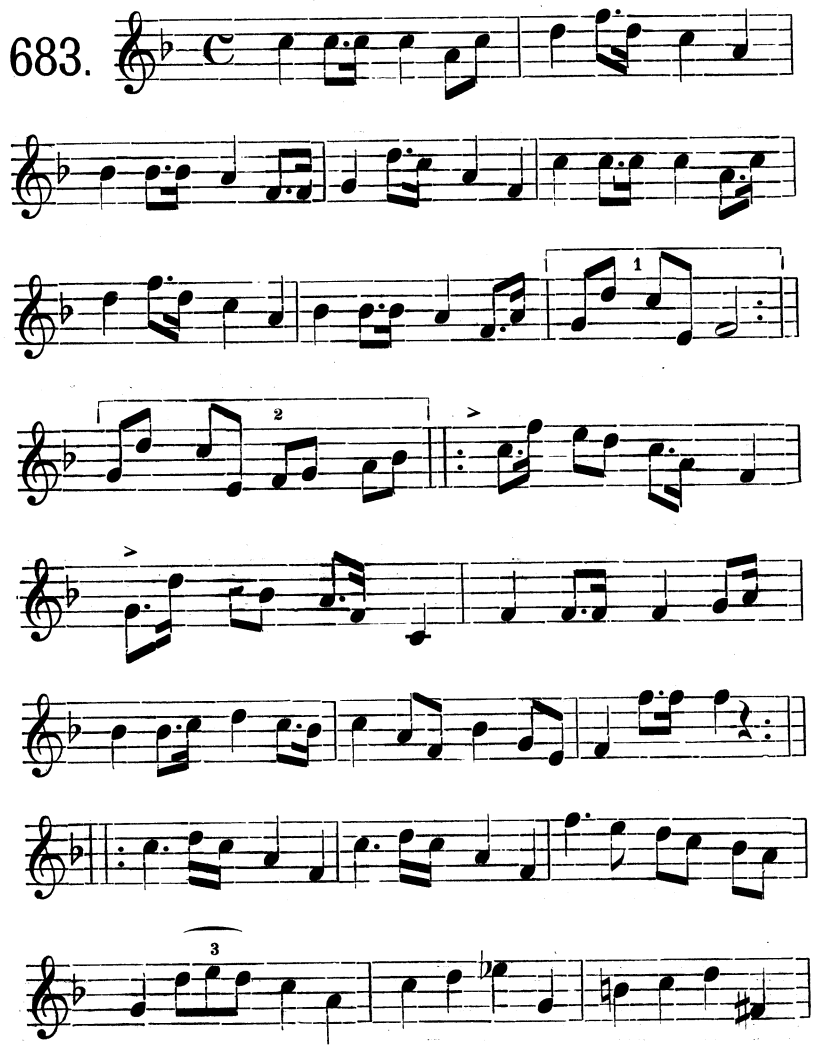

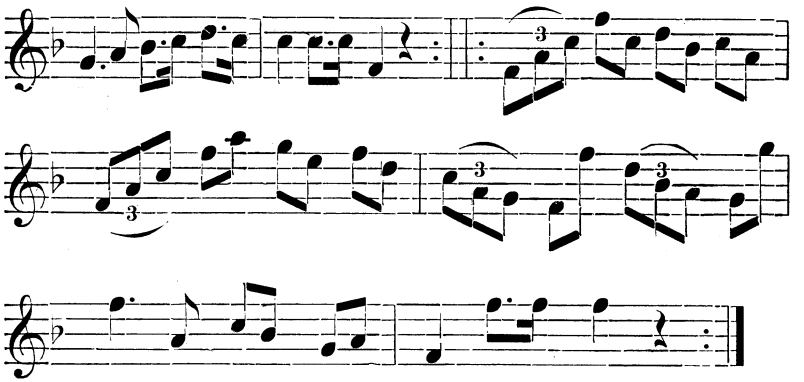

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs. Speltes vid de högtidligaste tillfällen för brudparet, såsom vid in- ock utgåendet i kyrkan, där vigseln alltid förrättades. Denna marsch hade därför särskilt namn: Paradmarsch.

684.

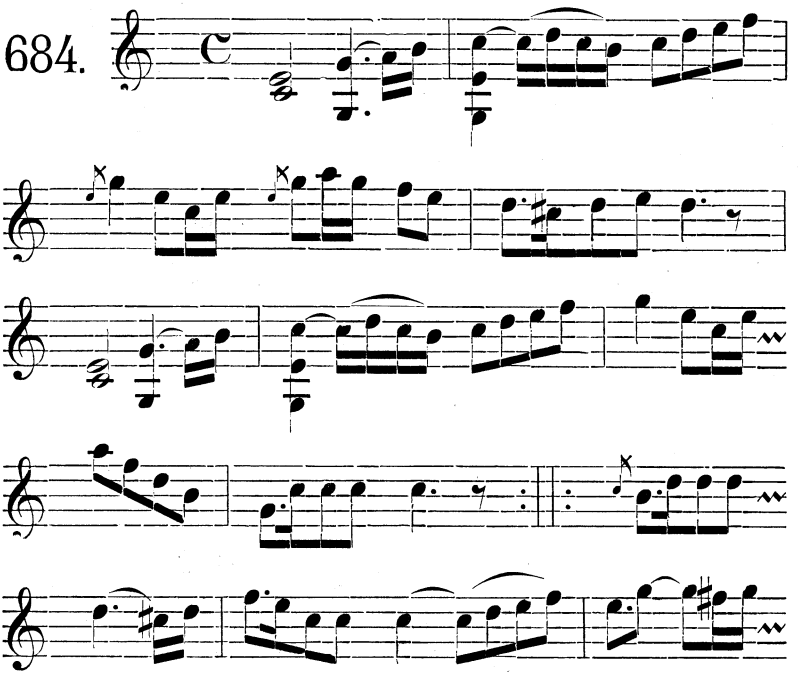

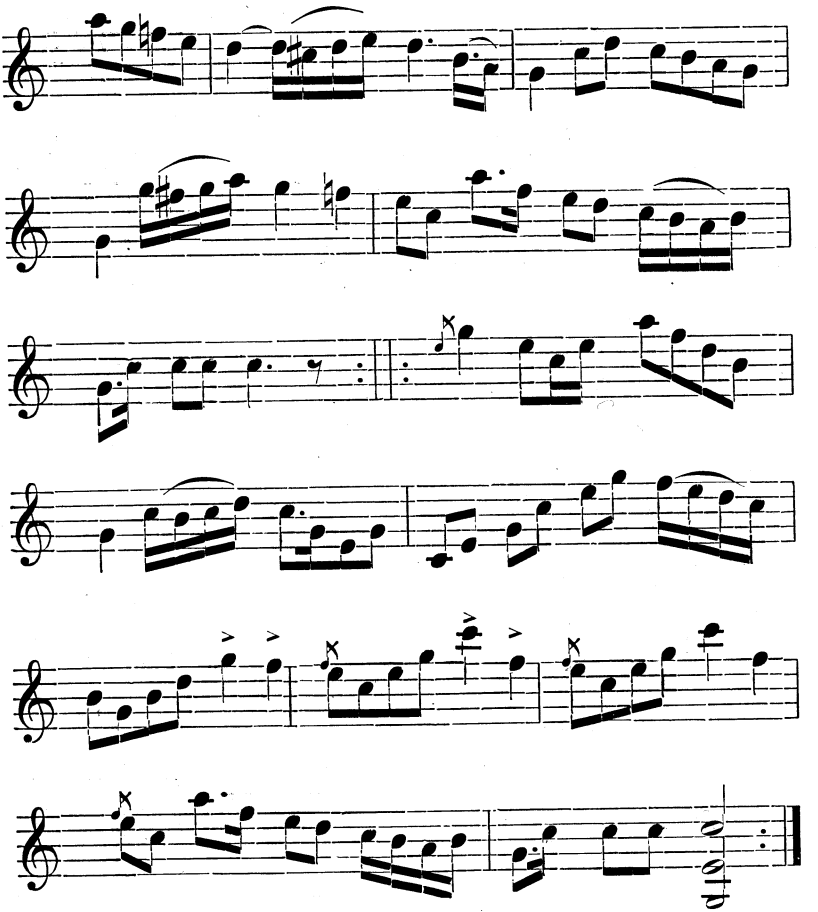

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs. Denna marsch spel-tes även vid de högtidligaste tillfällena till ära för brudparet och var lika populär och bekant som »paradmarschen».

685.

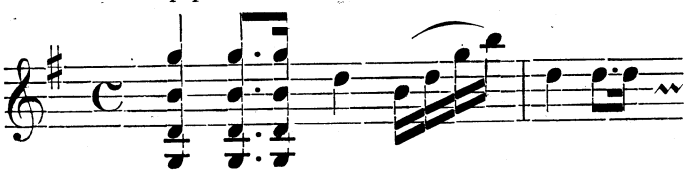

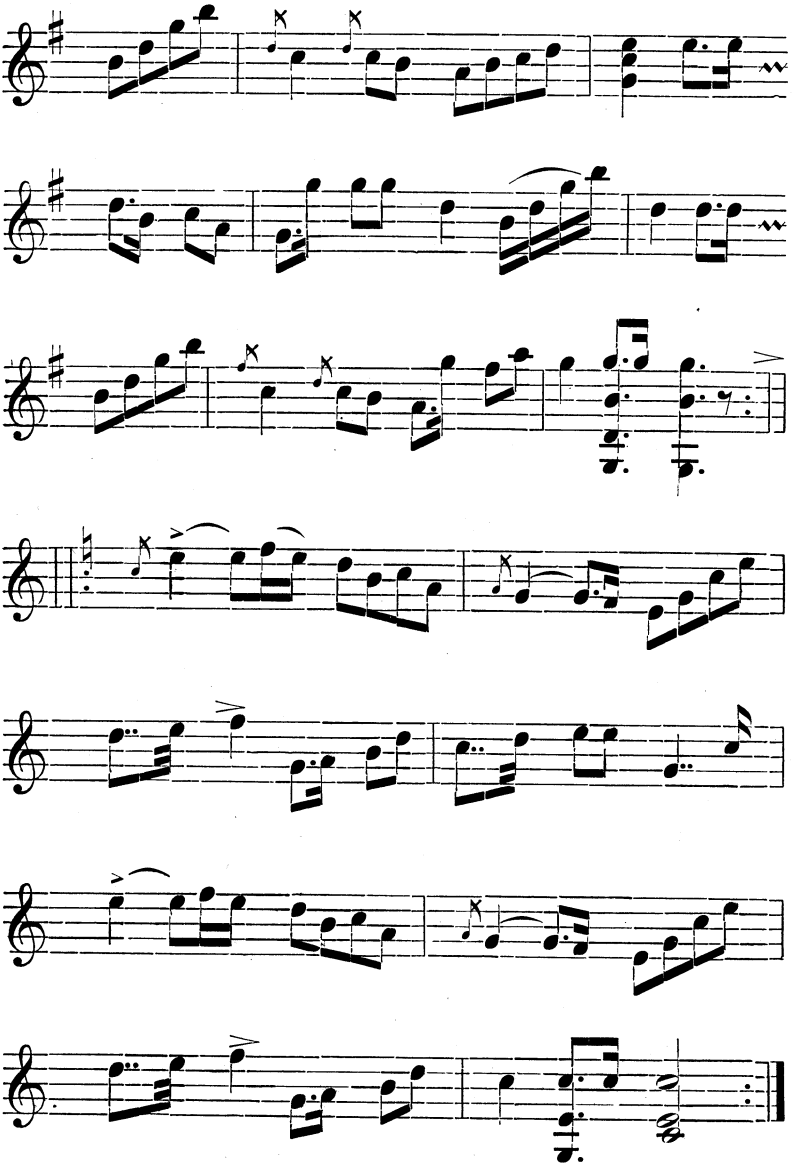

Brudmarsch, komponerad av »Florsen» i Burs.

686.

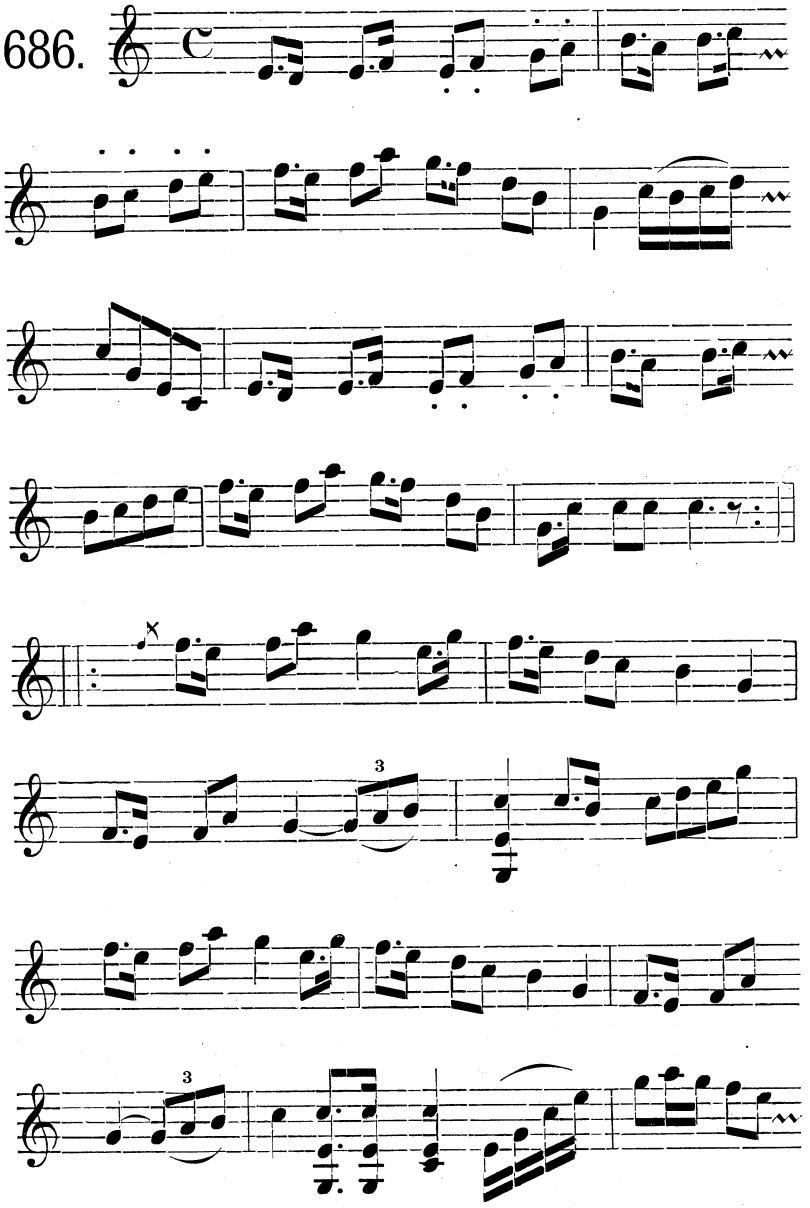

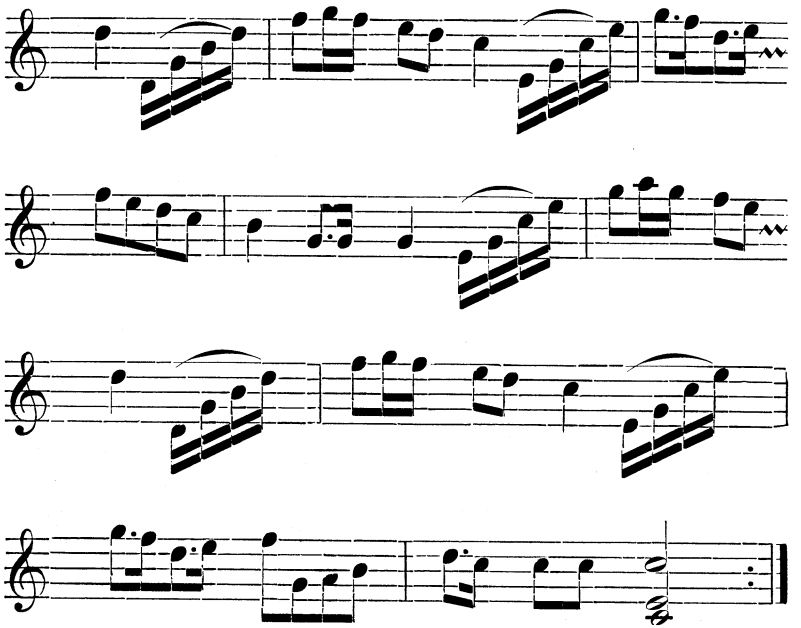

Prästmarschen, efter »Florsen» i Burs. Då prästen kom till bröllopsgården, möttes han av spelmännen, som »spelte in» honom med denna marsch.

687.

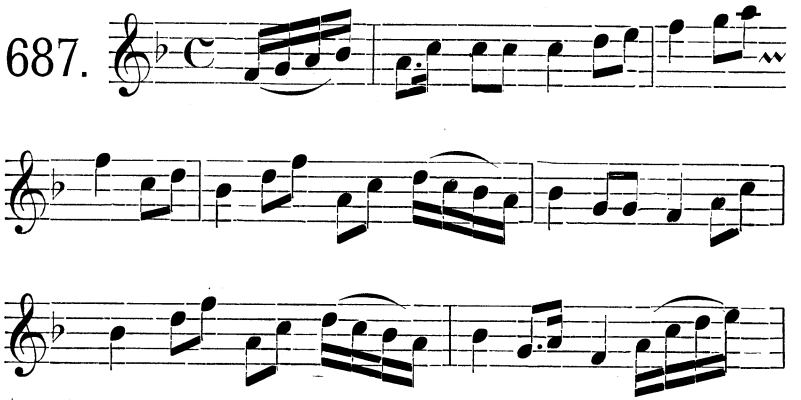

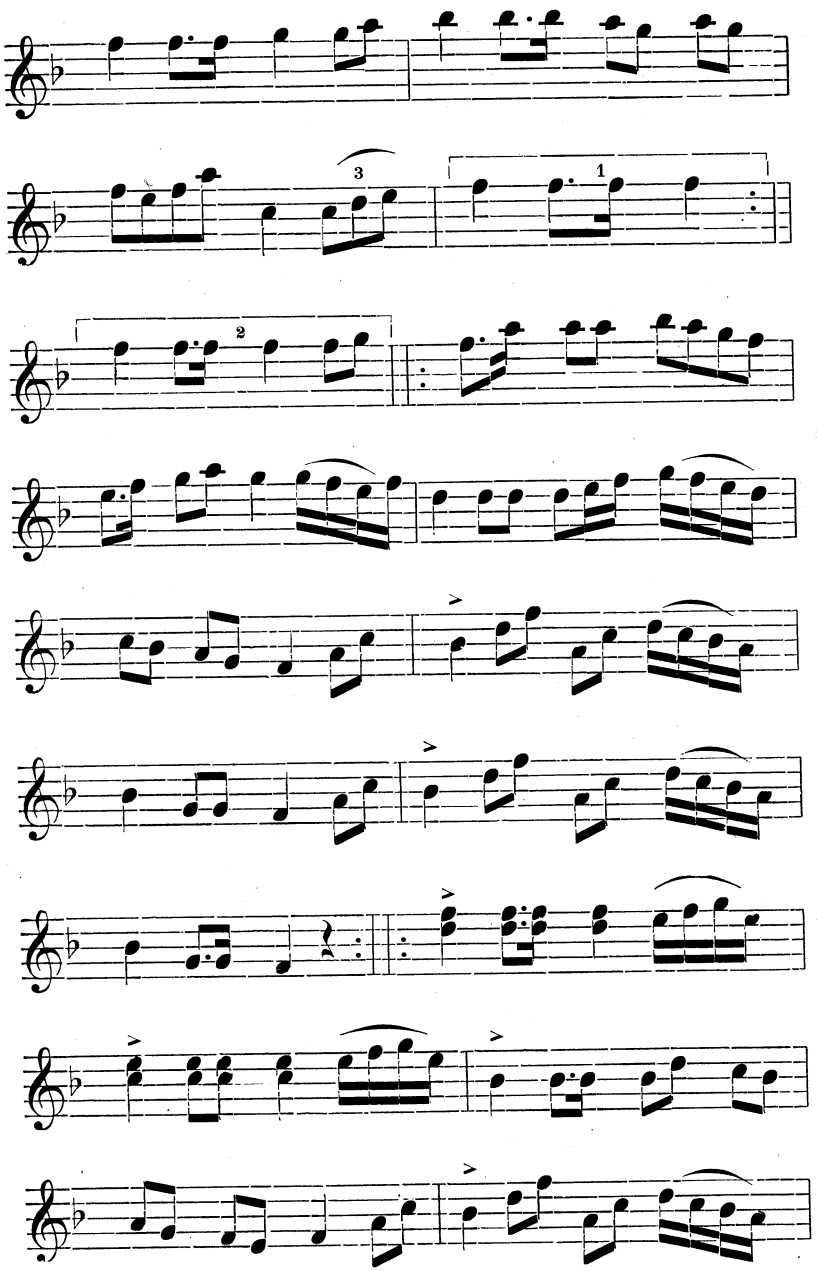
3
1
2

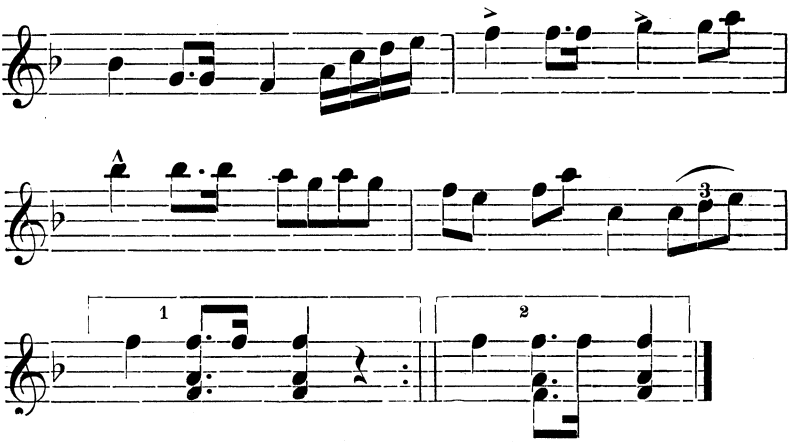

Bröllopsmarsch, efter gumman Helena Mårtensson i Burs.

688.

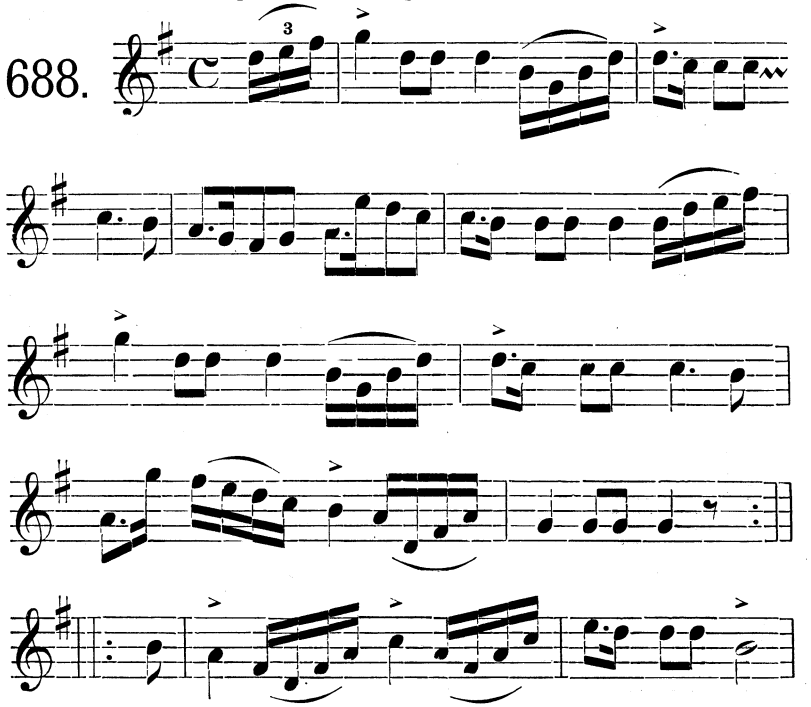

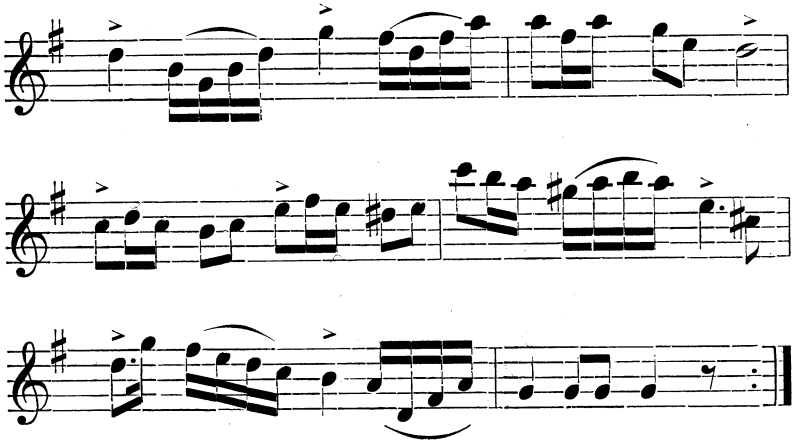

Bröllopsmarsch, efter »Florsen» i Burs.

689.

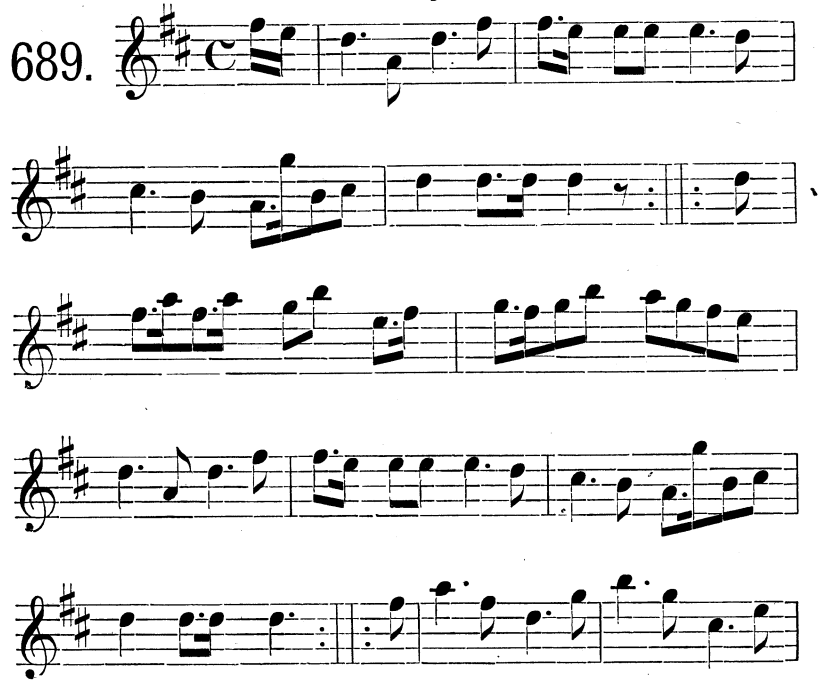

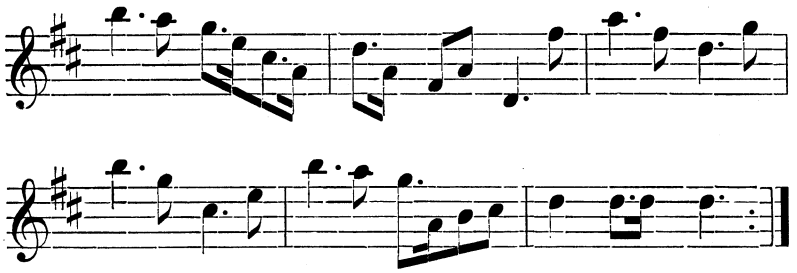

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs.

690.

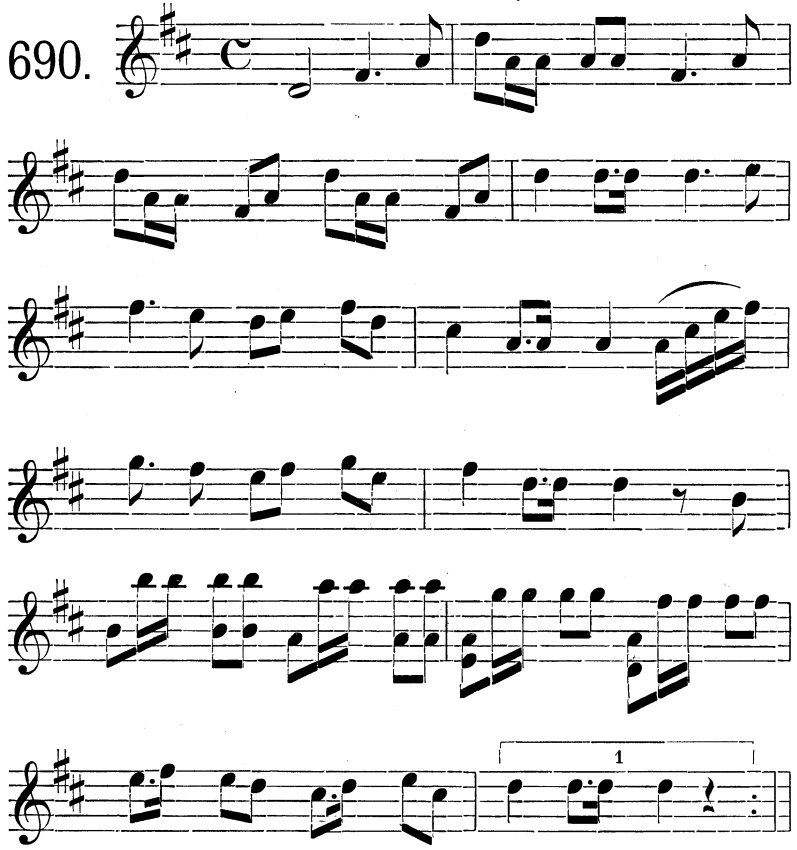

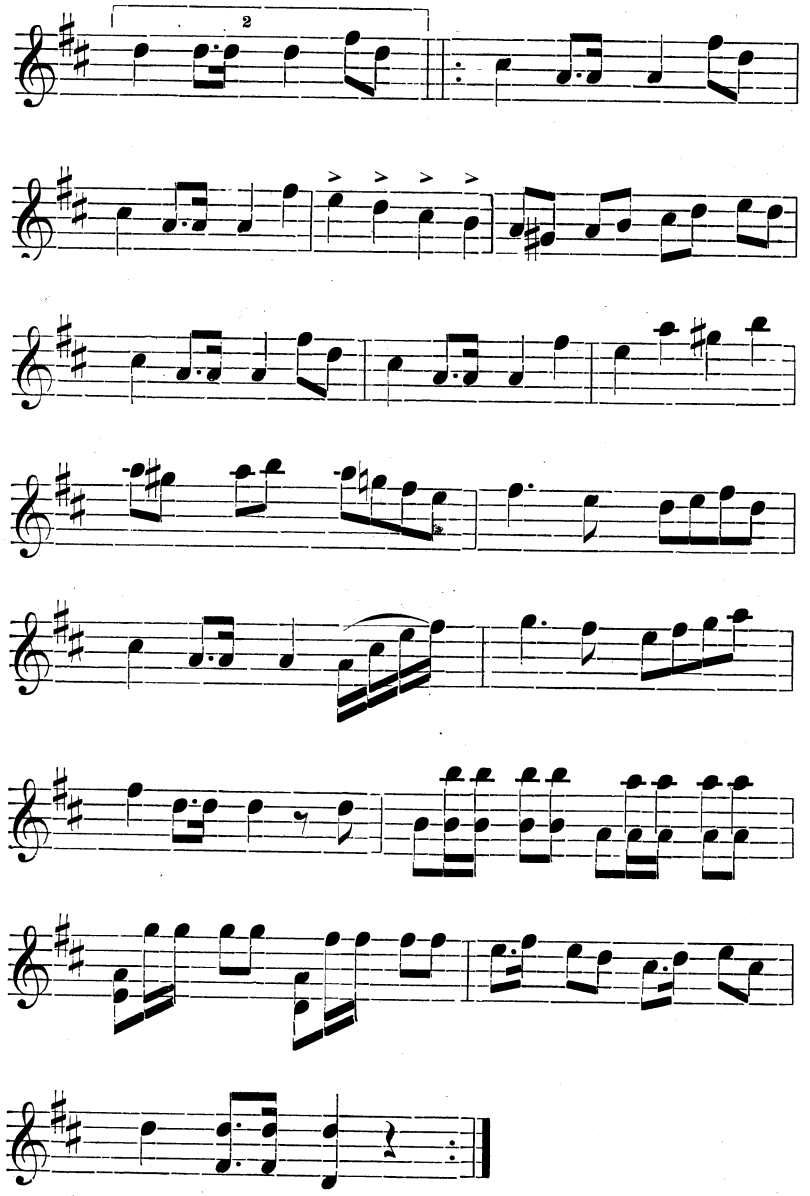
2

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs.

691.

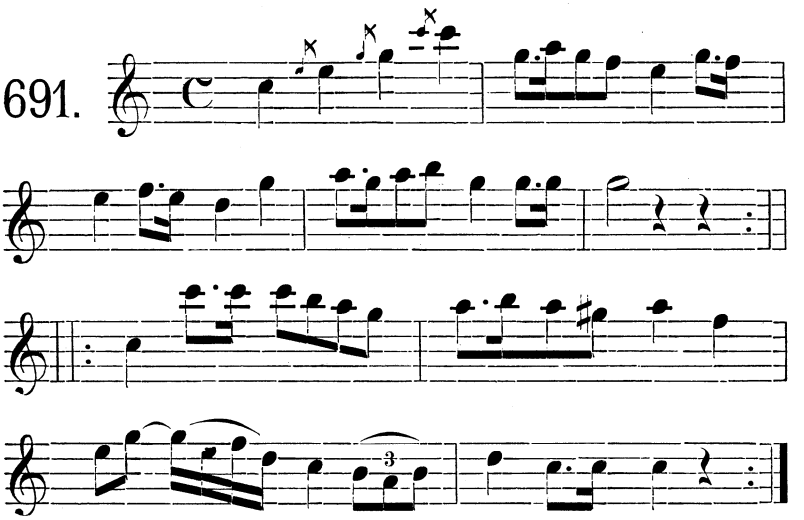

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs.

692.

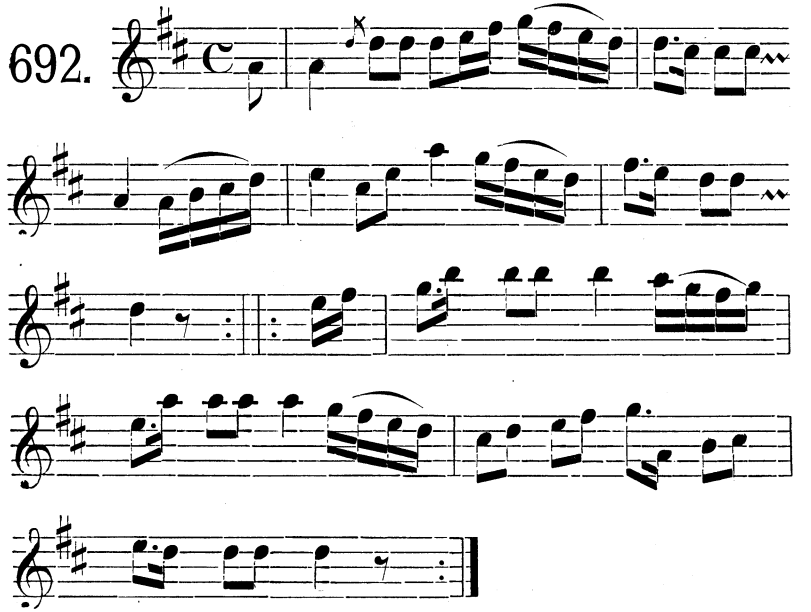

Brudmarsch, av skolläraren Klint, Östergarn.

693.

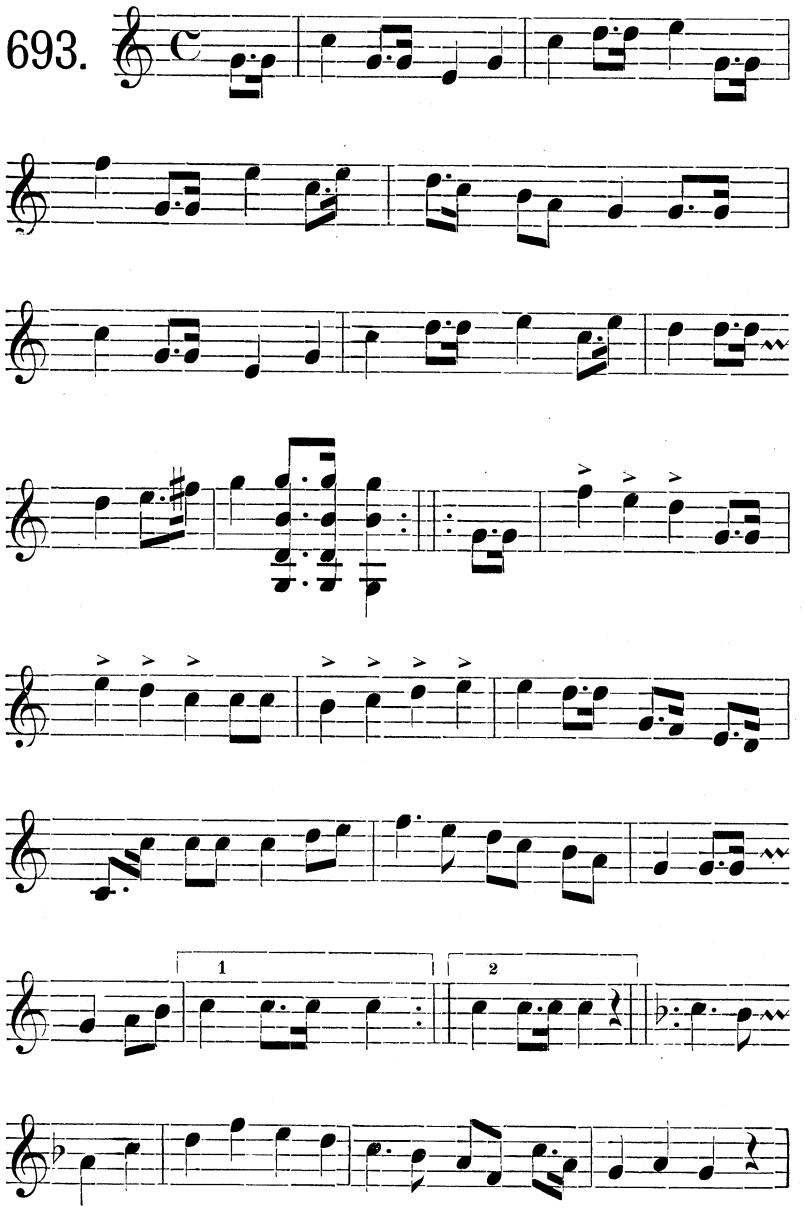

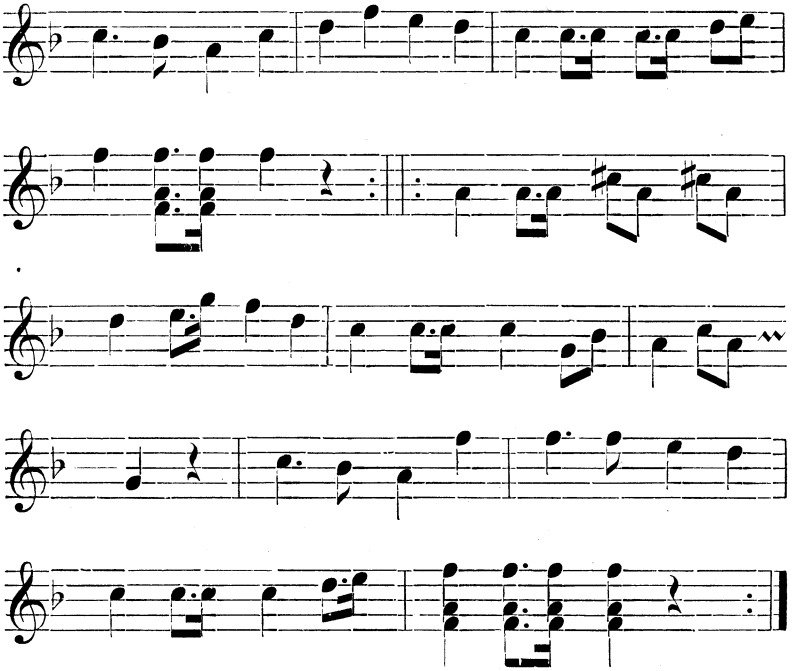

Brudmarsch, efter »Florsen» i Burs. Speltes, då bruden tog farväl från fädernehemmet ock skulle följa sin man till hans hem. Denna avskedsmarsch speltes ytterst långsamt ock högtidligt.

694.

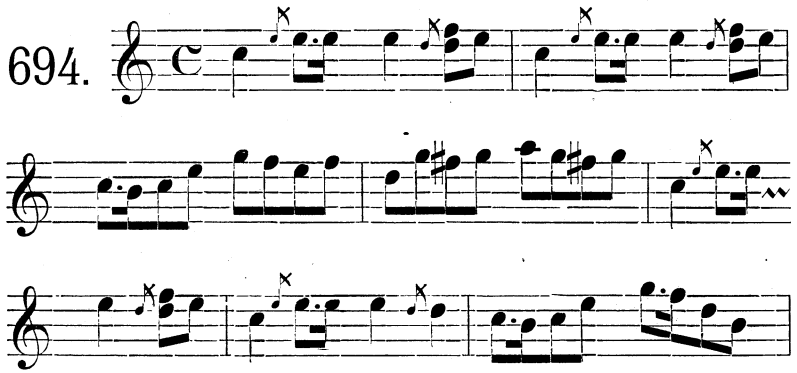

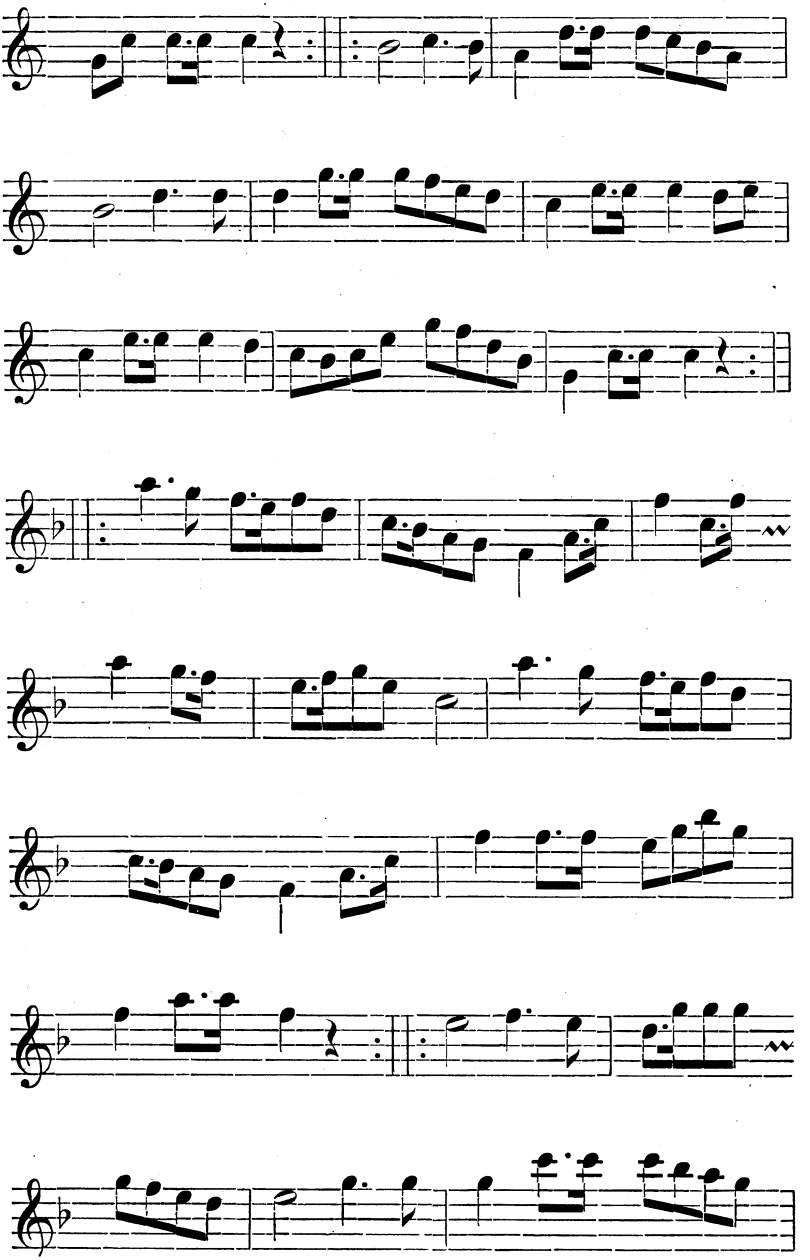

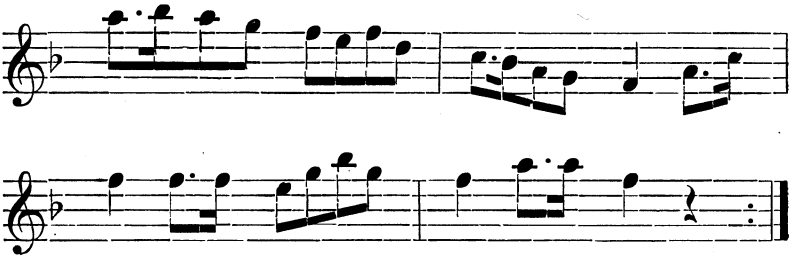

Marsch, efter »Florsen» i Burs.

695.

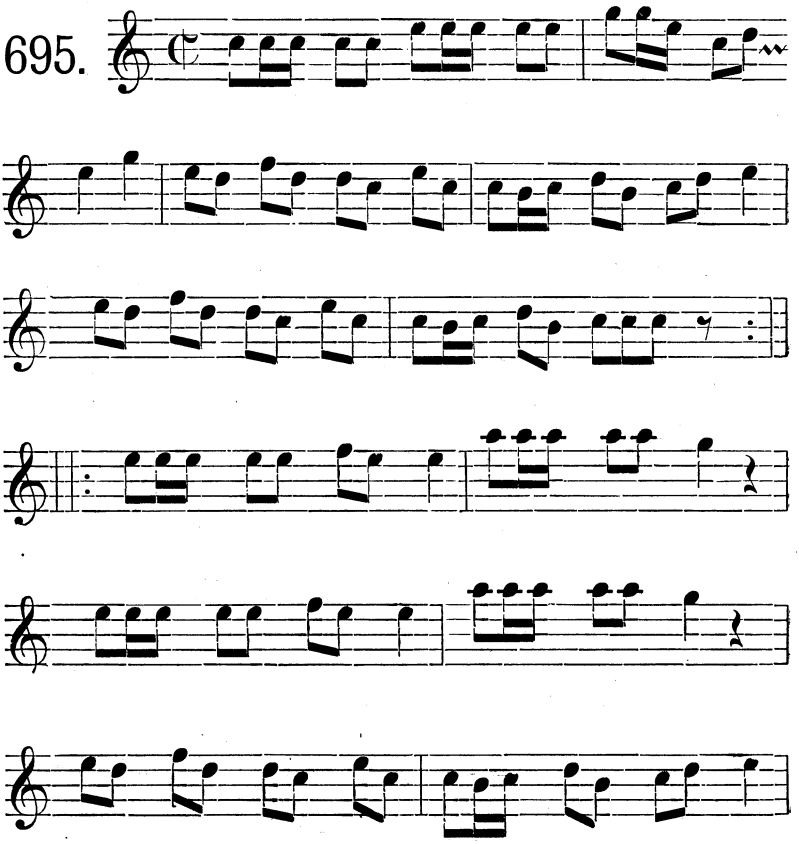

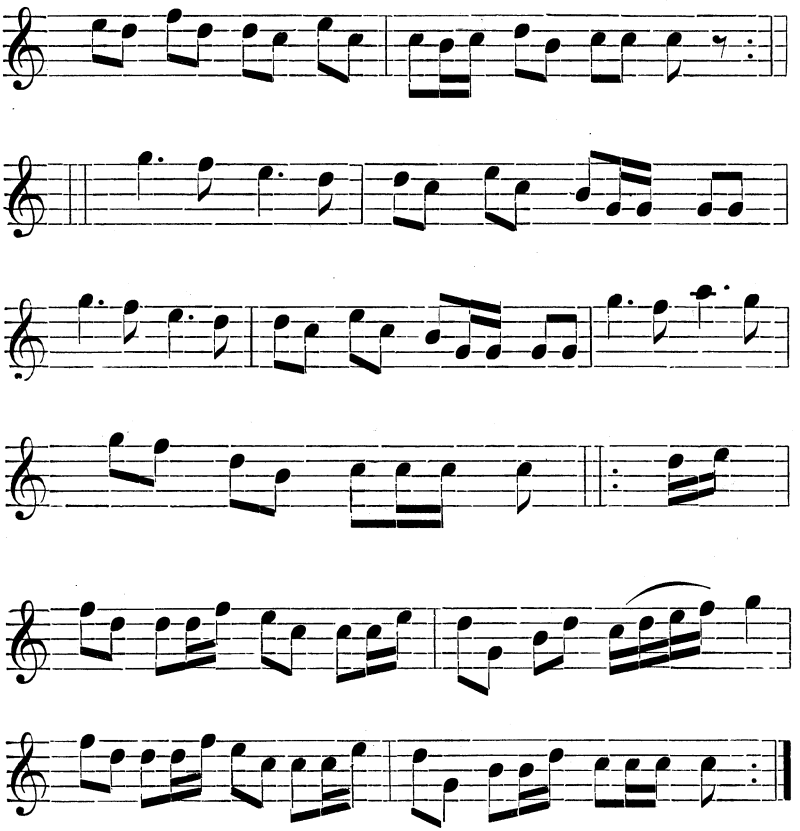

Marsch (även Sjottis), uppt. efter »Florsen» i Burs.

696.

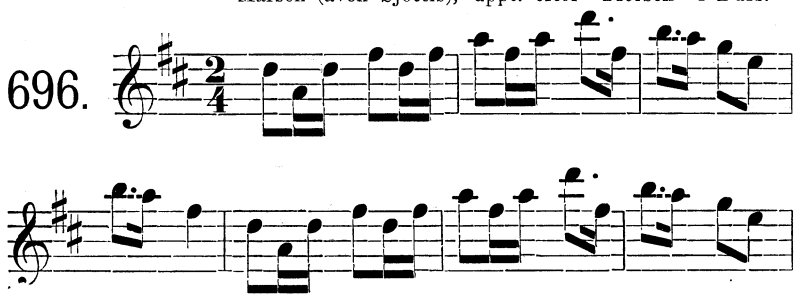

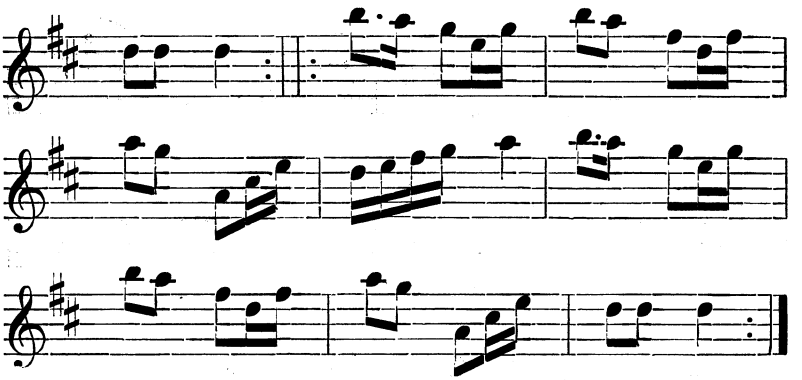

Brudmarsch; efter »Florsen» i Burs.

697.

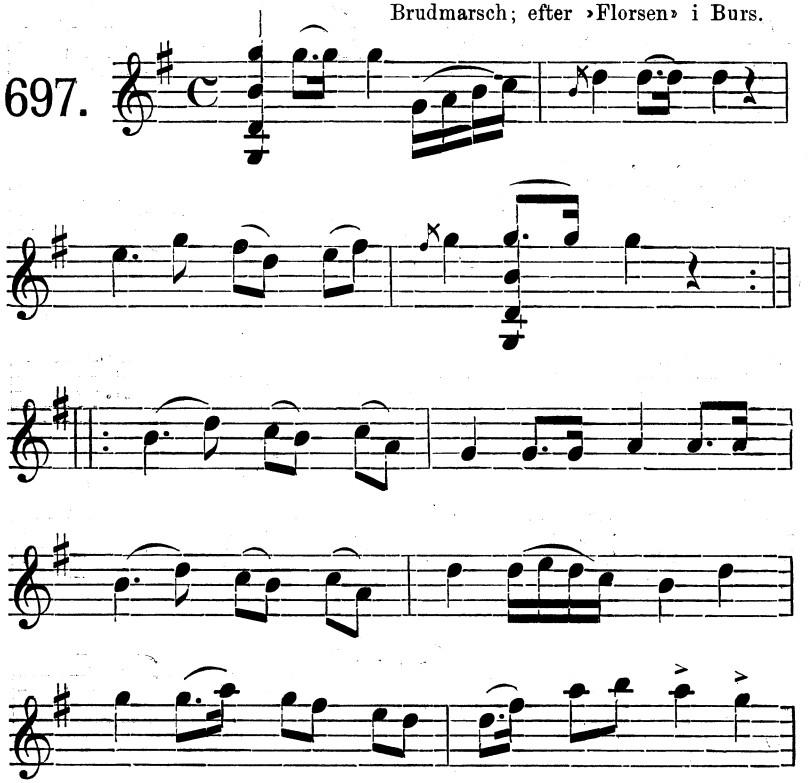

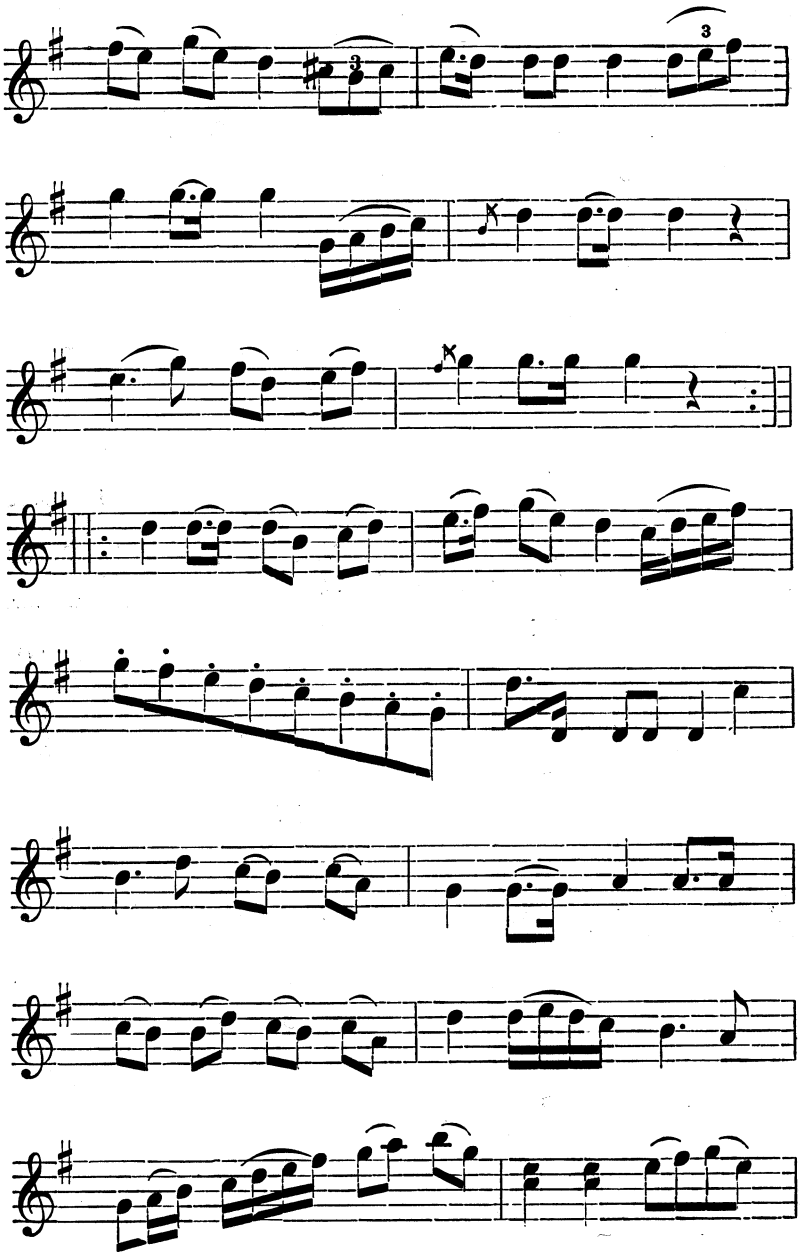

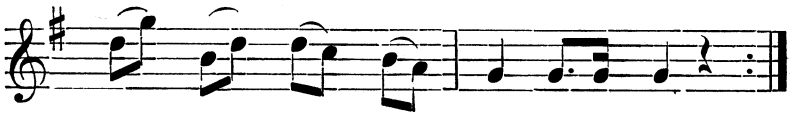

Visa, vars melodi begagnats till att marschera efter, uppt. efter Niklas Pettersson, Salands Linde.

698.

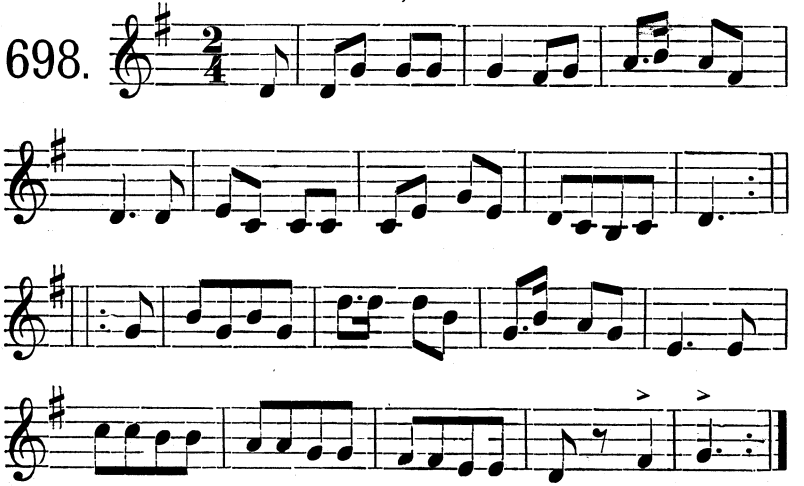

Folkviseton utan täxt. Har understundom begagnats att marschera efter. Uppt. efter Maria Pettersson Flors i Burs.

699.

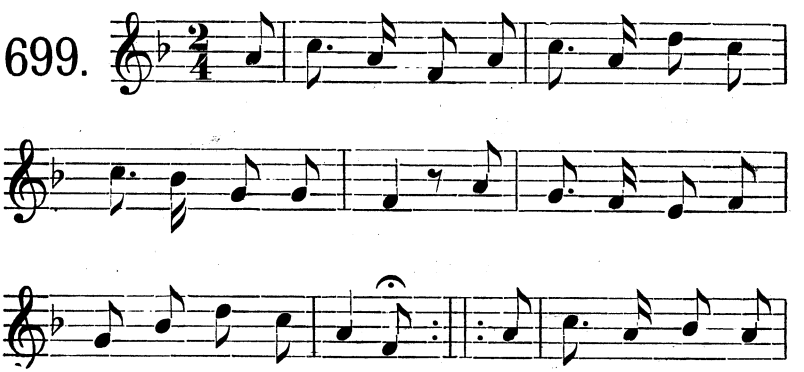

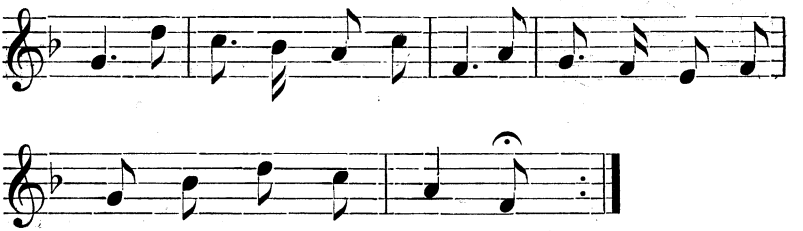

Melodi, som mycket sjungits under den gamla nationalbeväringens övningstider. Samlaren mins ej, av vilken han först hört denna melodi. Jag har kunnat den, sedan jag var gosse.

700.

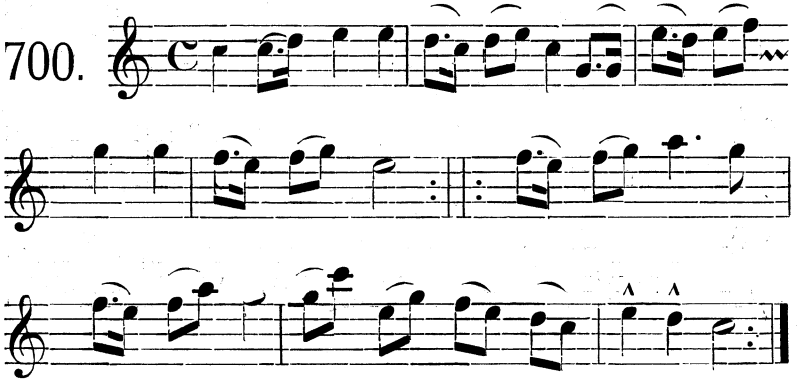

Ridmarsch, efter »Florsen» i Burs.

701.

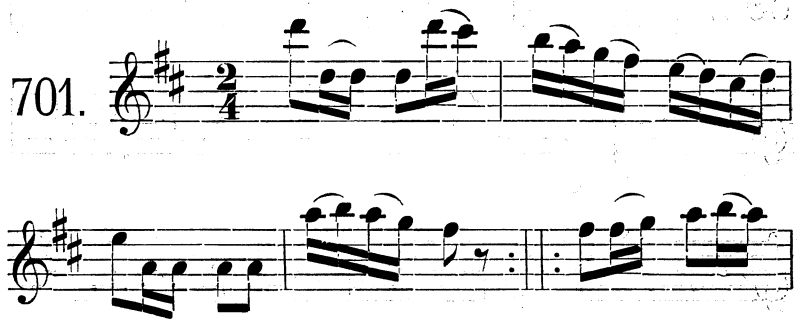

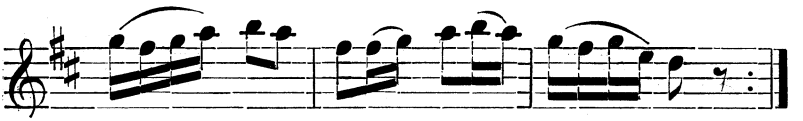

Ridmarsch, efter »Florsen» i Burs.

702.

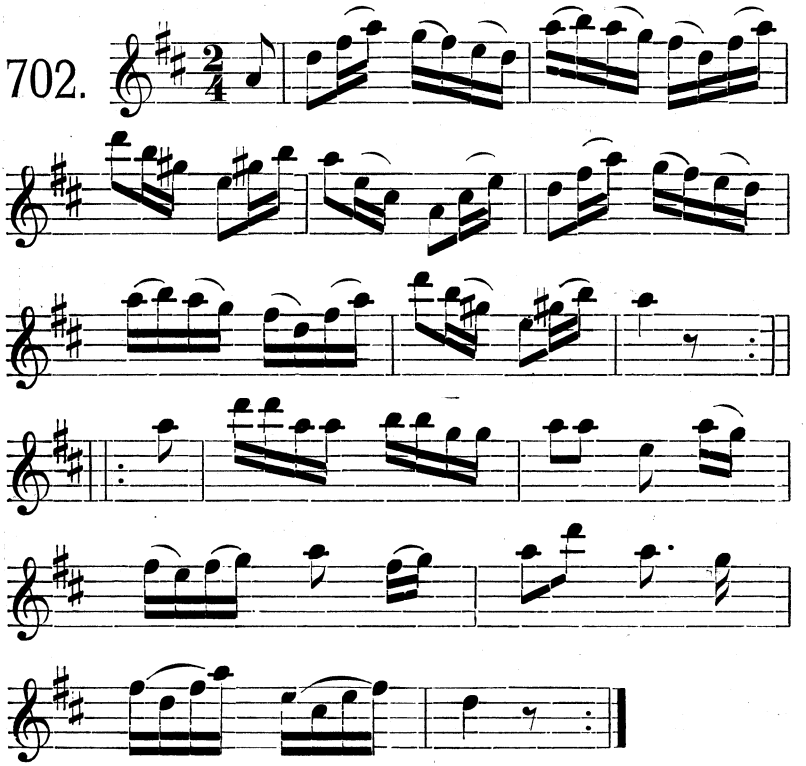

Ridmarsch, efter »Florsen» i Burs.

703.

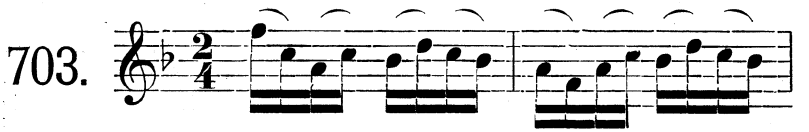

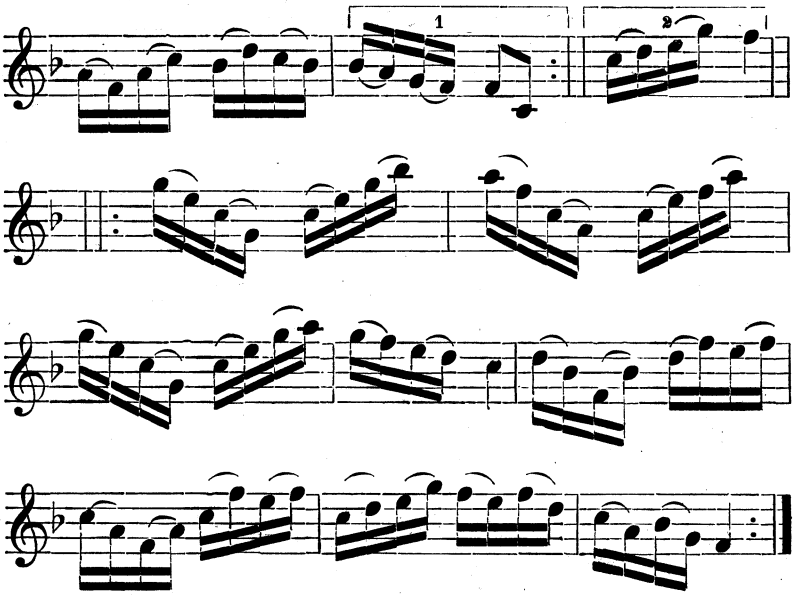

Ridmarsch, efter »Florsen» i Burs.

704.

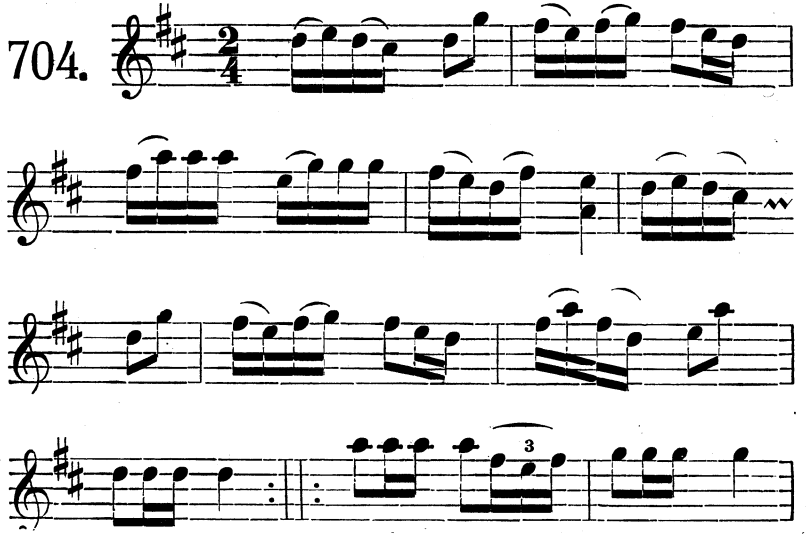

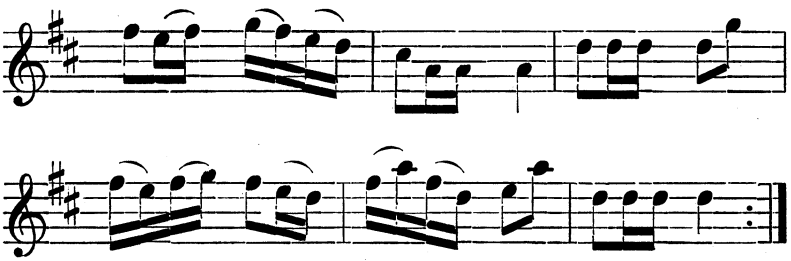

* * *

»Staikstrik» (steklåt), efter »Florsen» i Burs. Spelades, då steken bars in under bröllops-måltiden.

705.

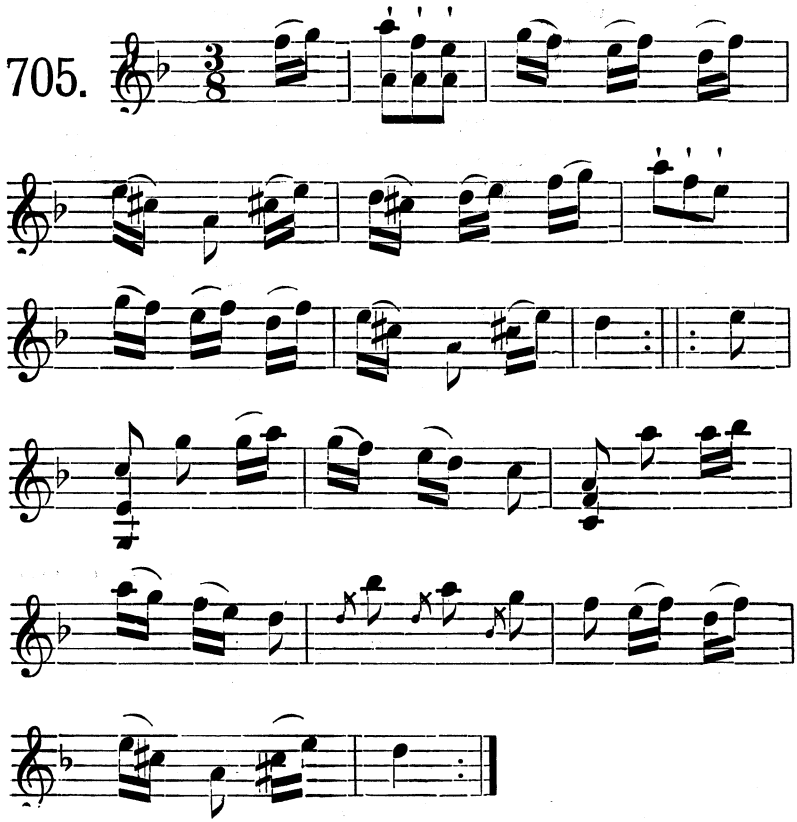

Staikstrik (steklåt), efter »Florsen» i Burs.

706.

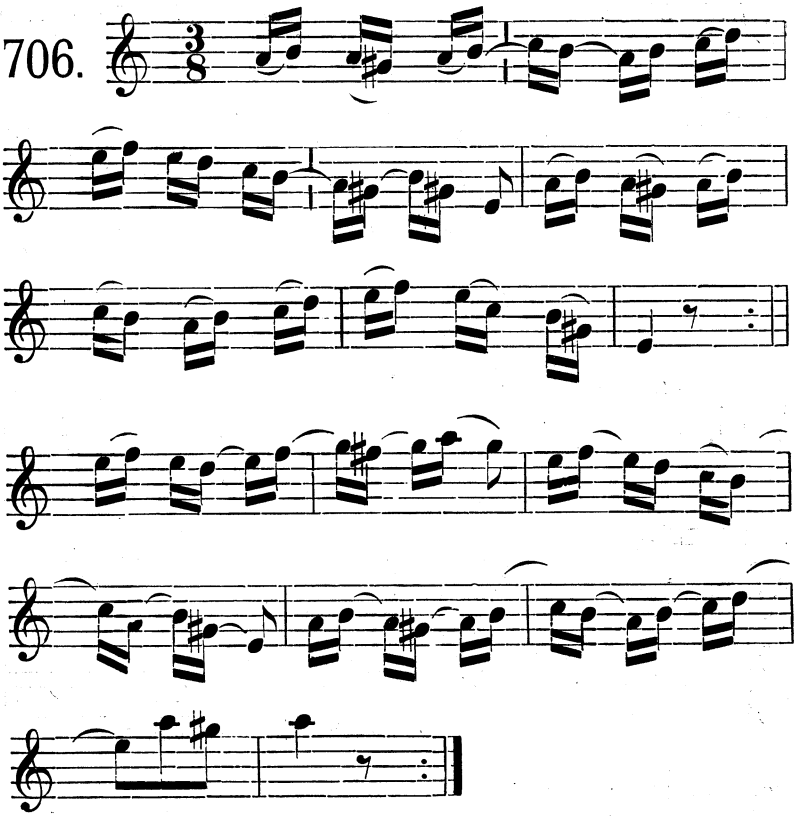

Staikstrik, efter »Florsen» i Burs; spelades, då steken bars in under bröllopsmåltiden.

707.

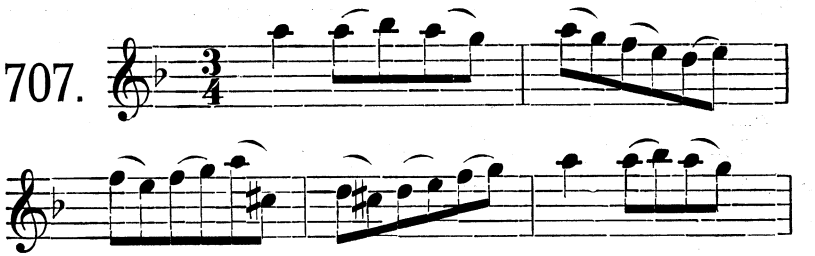

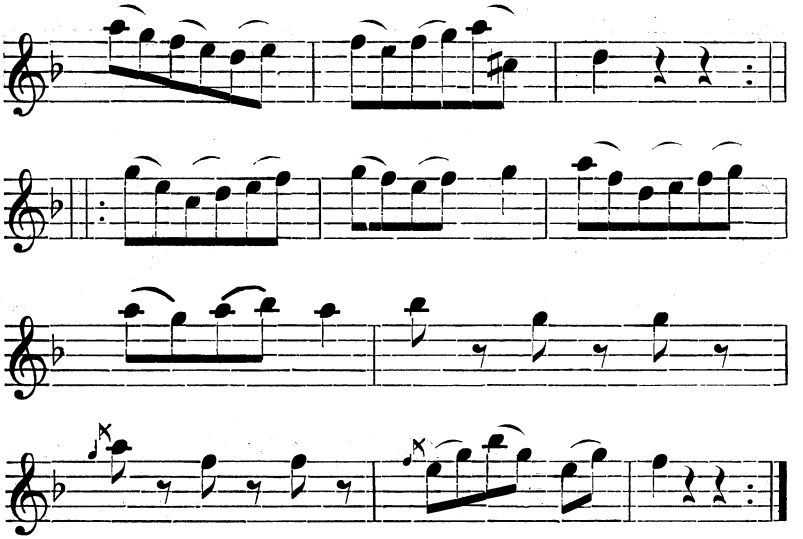

Rundarium (rundál), efter »Florsen» i Burs. Spelades, då skålar druckos vid bröllop.

708.

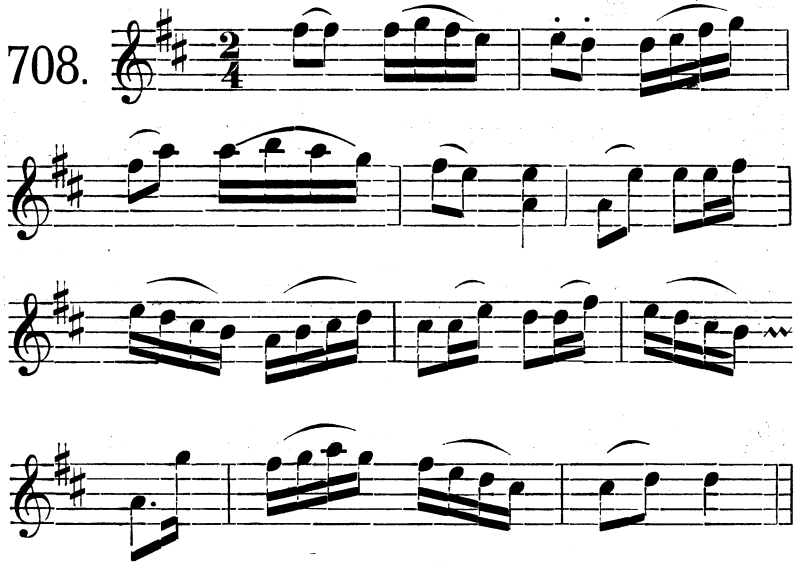

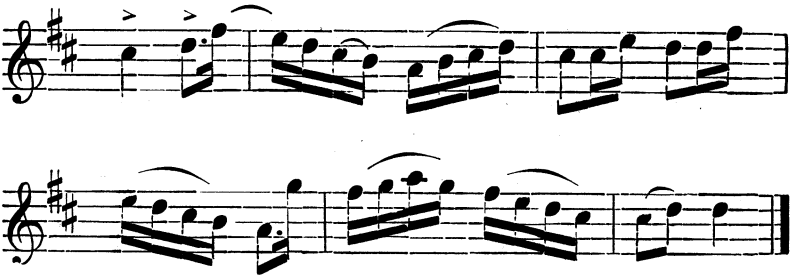

Rundarium (rundál), efter »Florsen» i Burs.

709.

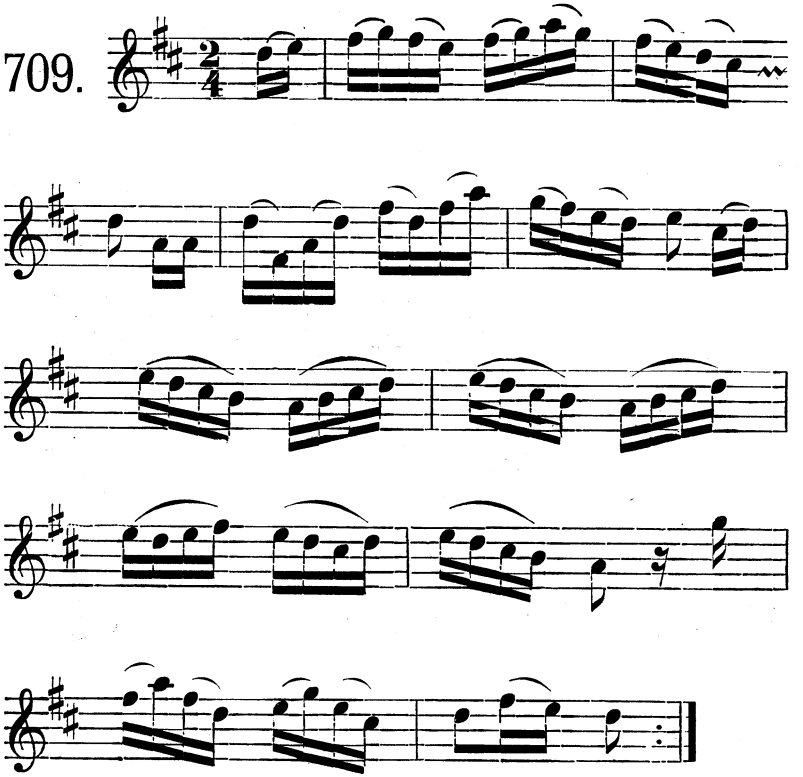

Högtidsstycke, spelades, då brudparet tackade för brudgåvorna ock drack ett glas. Efter »Florsen» i Burs.

Ej för fort.

710.

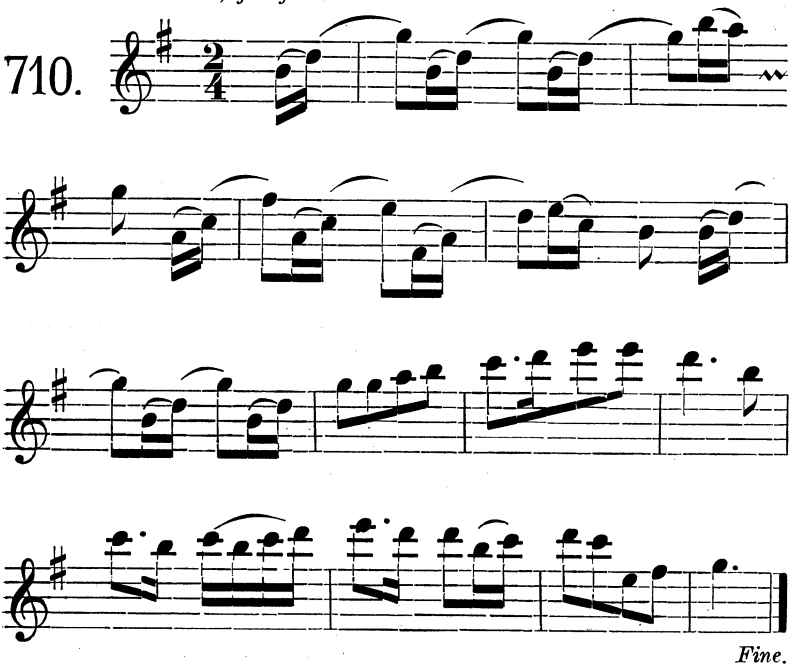

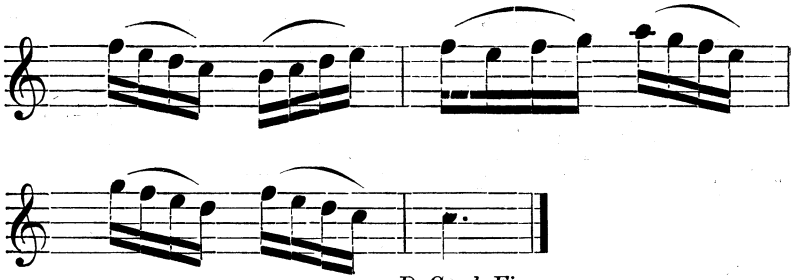

Högtidsstycke, som spelades, då brudparet tackade släktingar ock gäster för brudgåvorna ock därefter drack ett glas. Uppt. efter »Florsen» i Burs.

Långsamt tempo.

711.

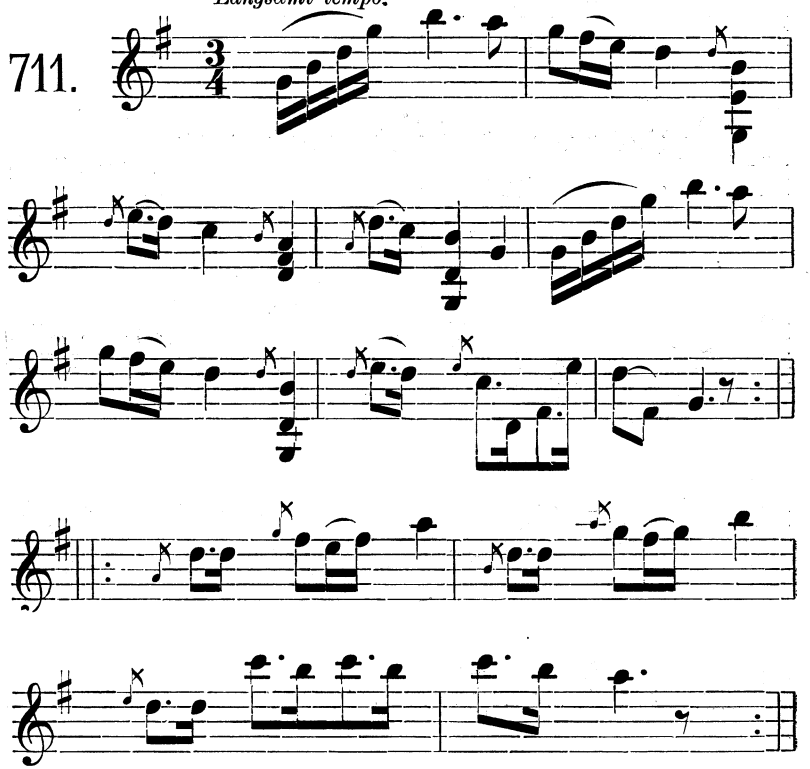

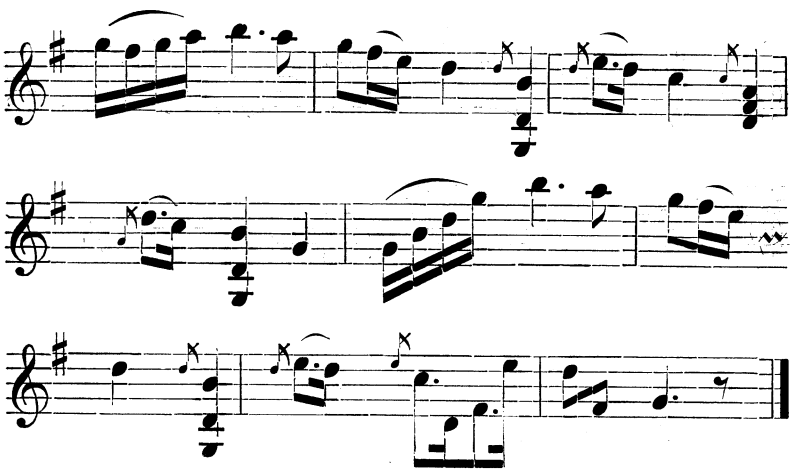

Högtidsstycke, som föredrogs efter det brudgummen tackat för skålen; uppt. såsom »Florsen» spelat det.

Långsamt.

712.

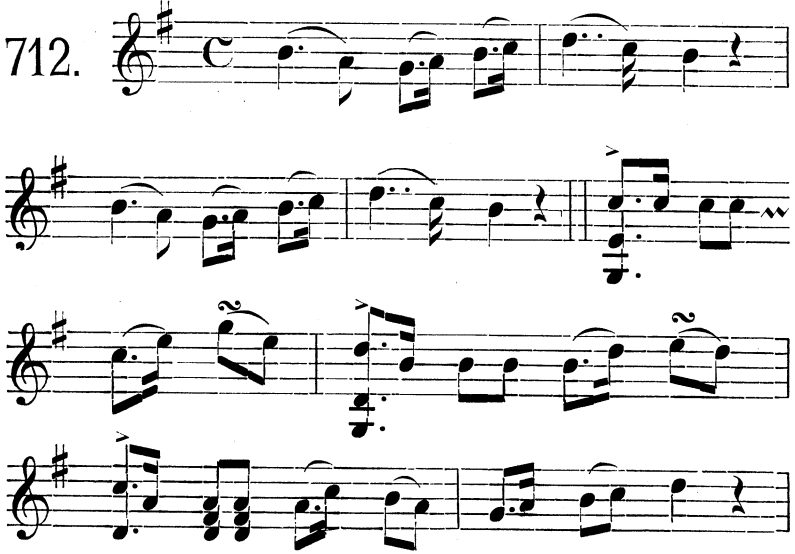

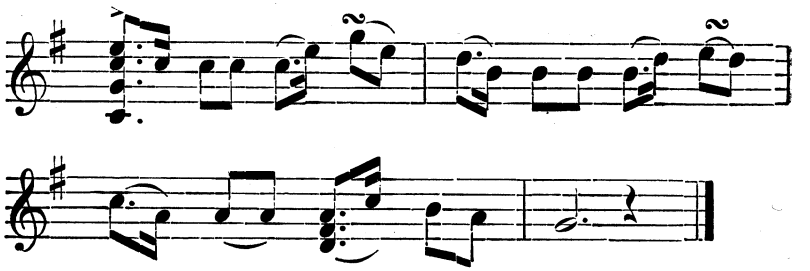

LÅNGDANSER
FIGUR- OCH
SOLODANSER

Jag har aldrig sett långdansen utföras. Men min far, »Florsen», omtalade för mig, att de dansande först ställde upp sig på ett led, hållande varandra i händerna utan att bilda ring. — När uppställningen var gjord, började spelmannen spela. I takt efter musikens toner sprungo de dansande genom det ena rummet efter det andra, så att hela den dansande »kedjan» stundom såg ut som en slingrande jätteorm. Med spelmannen i spetsen drog stundom den dansande »kedjan» långt ut på gården ock åter tillbaka till rummen, ungefär i likhet med vad beskrivet är om nigdansen s. 742.

Långdanser.

Ur en gammal handskriven dansbok, tillhörande Gotland fornsal.

713.

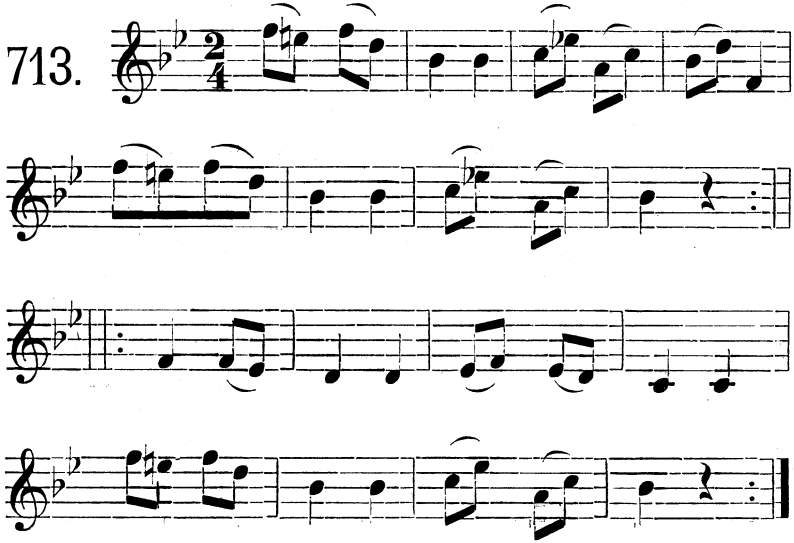

Ur en gammal handskriven dansbok, tillhörande Gotlands fornsal.

714.

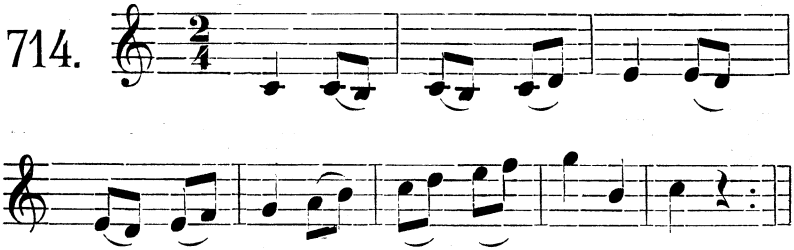

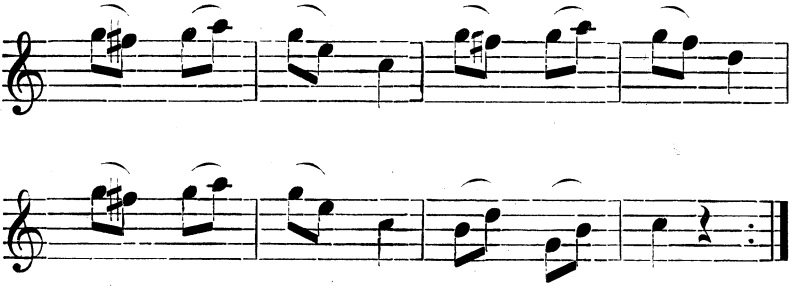

Efter sjöman Joh. Johansson Allmunde i Burs m. fl.

715.

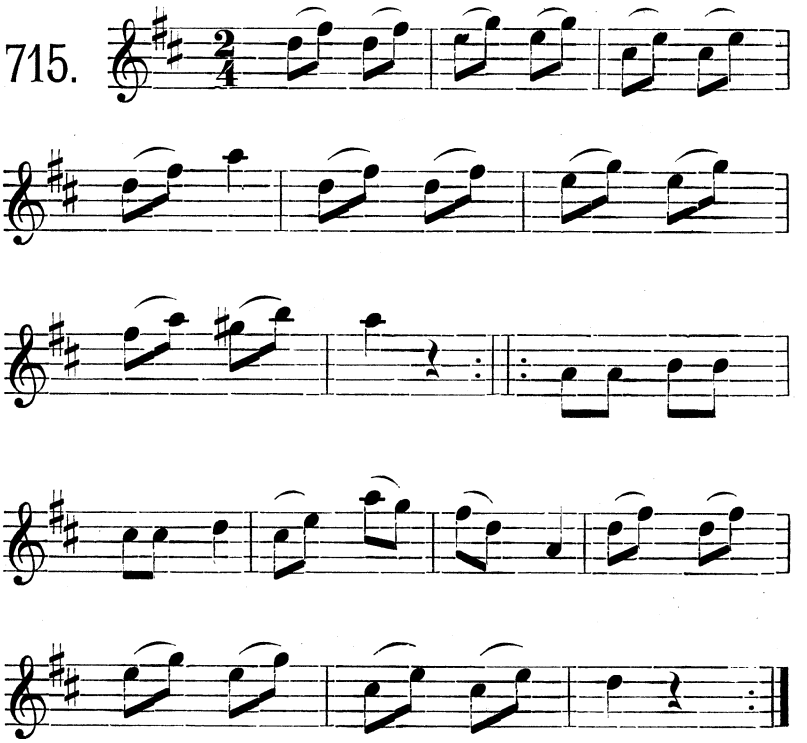

Efter skomakaren Pucksson, Klintehamn m. fl.

716.

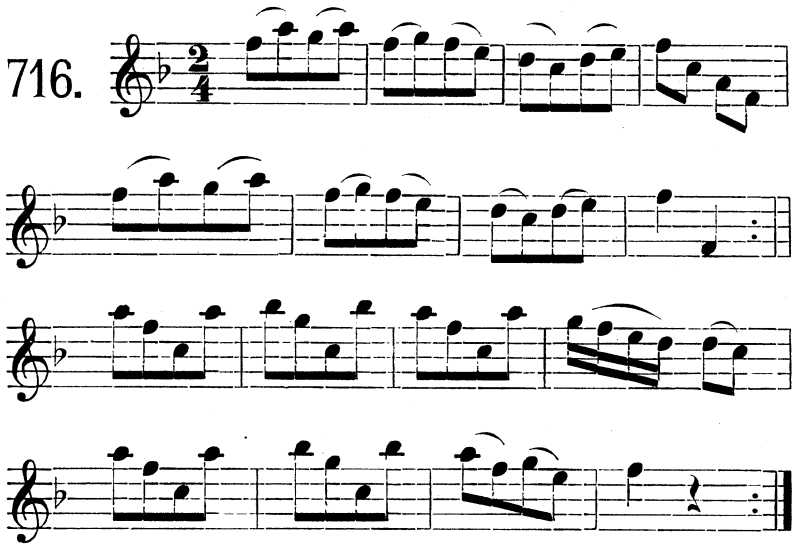

Ur en gammal handskriven dansbok, tillhörande Gotlands fornsal.

717.

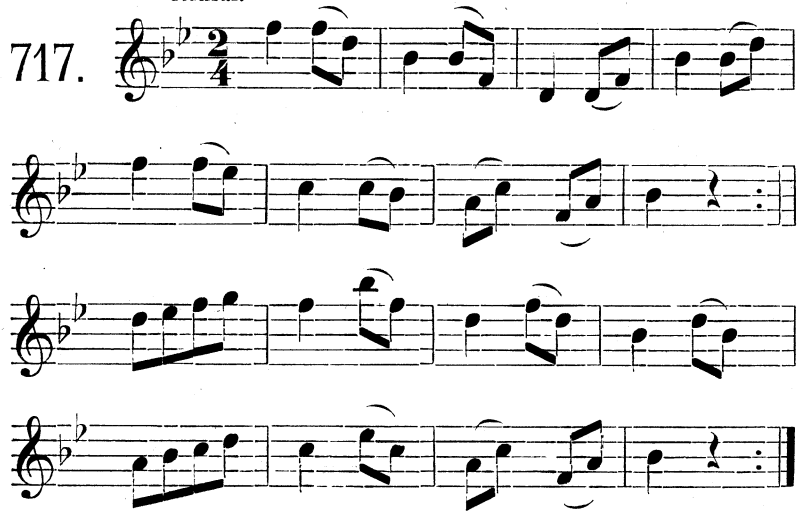

Ur en gammal handskriven dansbok, tillhörande Gotlands fornsal.

718.

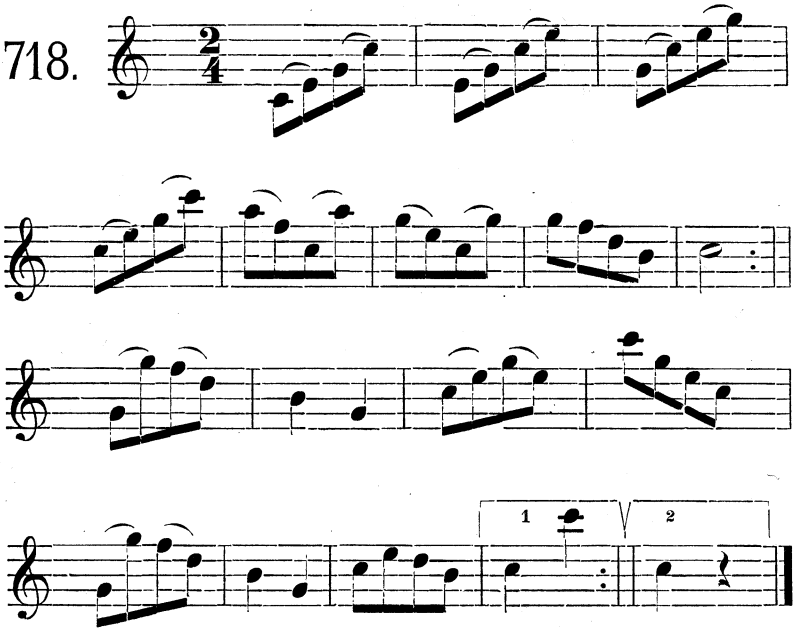

Ur en gammal notbok från Hogrän.

719.

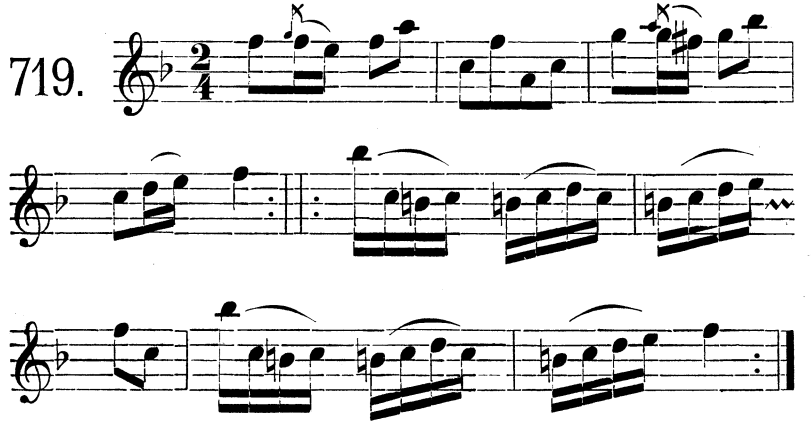

Nigdansen. Långsamt tempo; efter »Florsen» i Burs.

720.

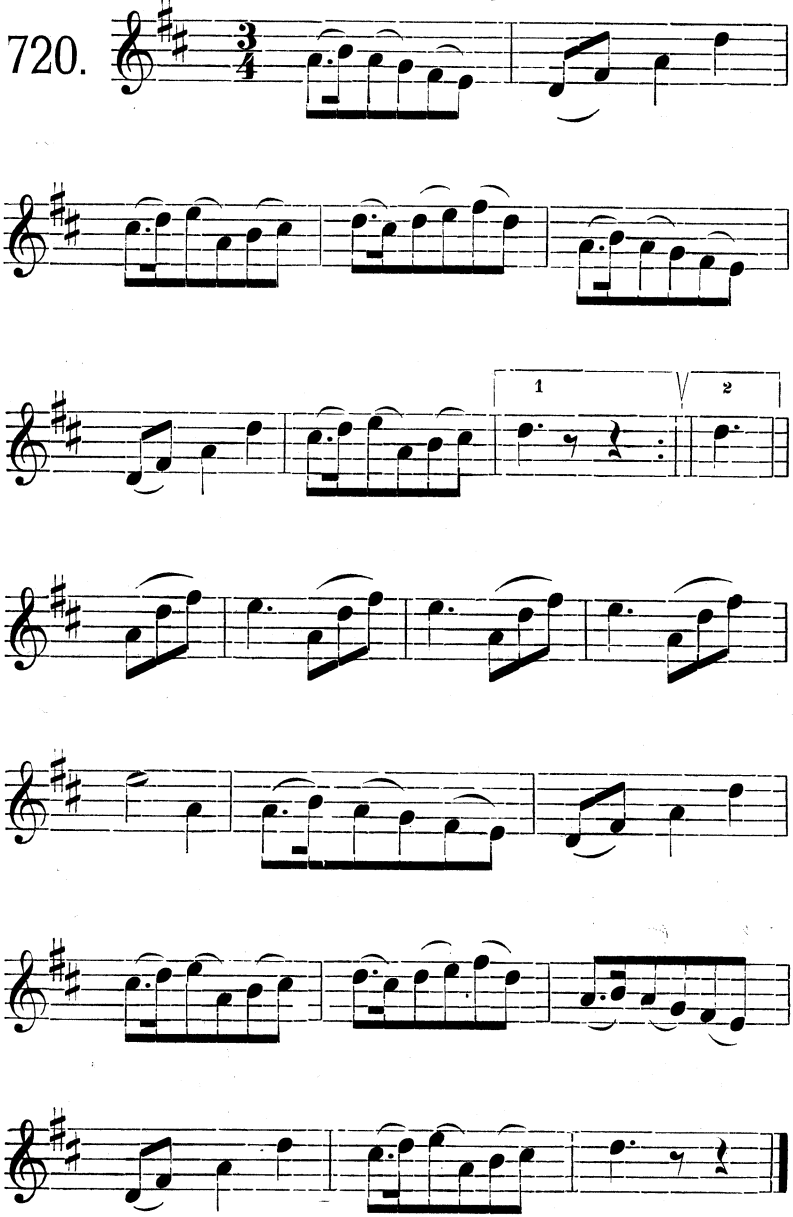

Nigdansen utföres på Gotland sålunda:

Spelmannen börjar ensam, spelande första reprisen, springa på golvet. Vid andra reprisens början niger han mot en person, denne fattar tag i hans rockskört ock springer efter honom i takt efter melodien. När andra reprisen börjar igen, stannar spelmannen ock den efterföljande ock niga mot varandra, varefter den efterföljande, som vi kunna kalla n:o 2, niger till en i laget; denne blir nu n:o 3 av de springande på golvet. Så fortsättes med att niga mot varandra, ock för var gång, som nigningen försiggår, ökas antalet med en person, som tillkommer. När första reprisen spelas, springa alla. När nu »rumpan» blivit tillräckligt lång, eller ej flera vilja vara med i dansen, upphör man att hålla varandra i rockskörtet eller i klädningen, men i stället skall man hålla varandra i händerna, utom närmaste man efter spelmannen, som måste hålla i »spelmansrocken» med ena handen ock med den andra handen i 3:dje mans hand.

Ock nu börja spelmannen ock alla efter honom, springande i takt efter musiken, »krypa under arm» under alla armar, som äro med i dansen, vilket skall ske i rätt ordning.

När allt detta är genomgånget, tar vanligen spelmannen med hela sin »rumpa» efter sig en utflykt på gården, allt under fiolens oupphörliga gnidande på samma melodi. När sällskapet då slutligen kommer in, så skall spelmannen »rullas in», d. v. s. hela sällskapet nystas upp kring spelmannen, tils det hela slutligen har form av en spiralfjäder, varefter spelmannen under hurrarop hivas i tak ock leken slutar.

* * *

Hopparedansen, efter »Florsen» i Burs. Denna dans kallas på gotländska även »Luddatäu» = Laditå.

721.

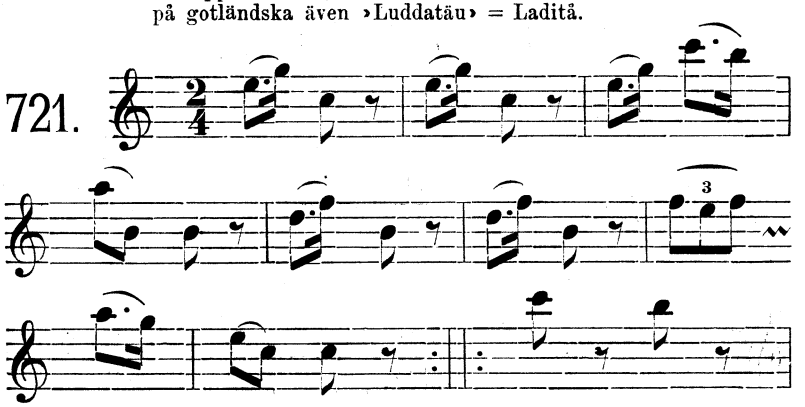

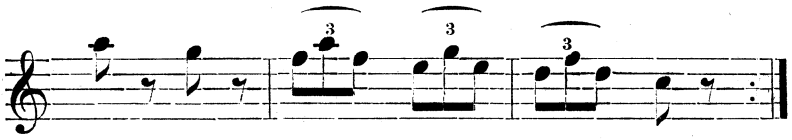

Menuett (minnvit). Långsamt tempo; uppt. efter »Florsen» i Burs.

722.

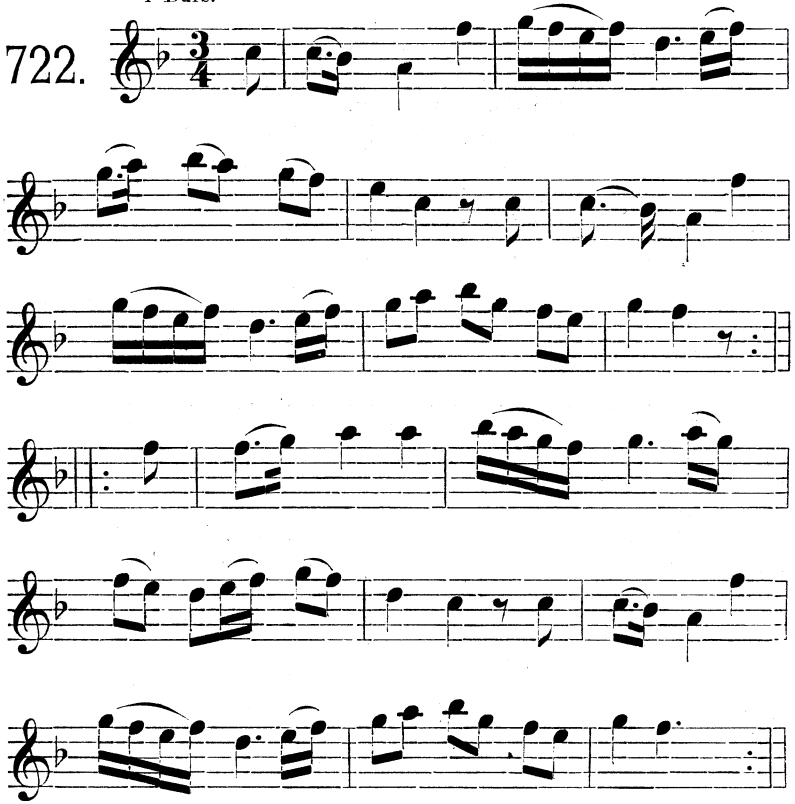

Raskt ock fort.

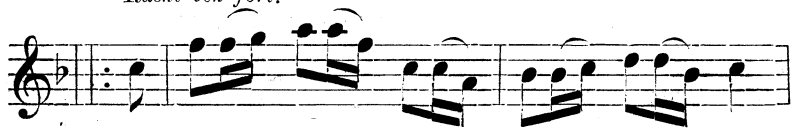

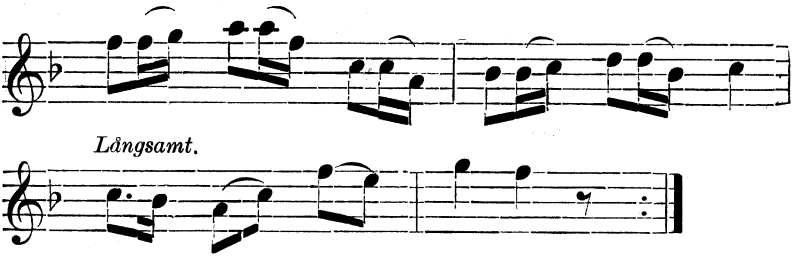

Allemande. Ur en gammal handskriven »dansbok», till hörande Gotlands fornsal.

Långsamt valstempo.

723.

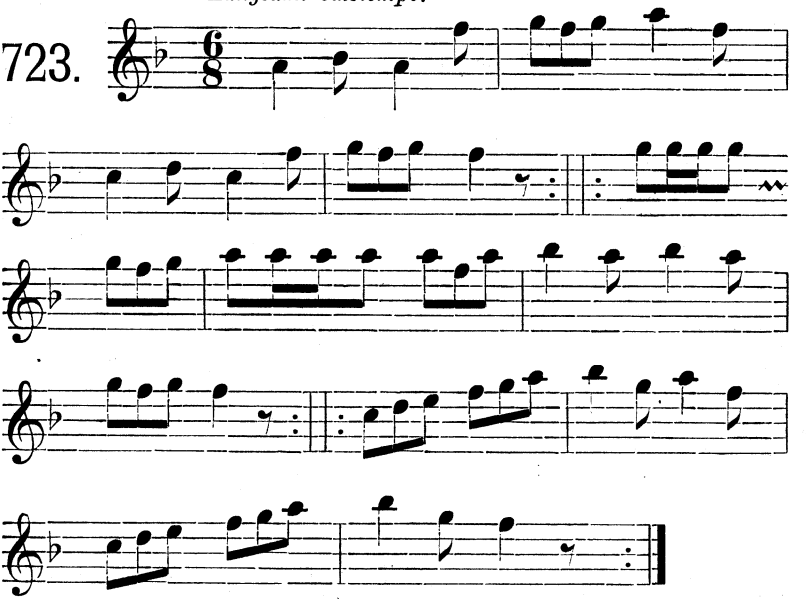

Galoppad, Efter »Florsen» i Burs.

724.

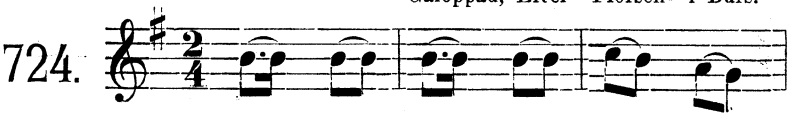

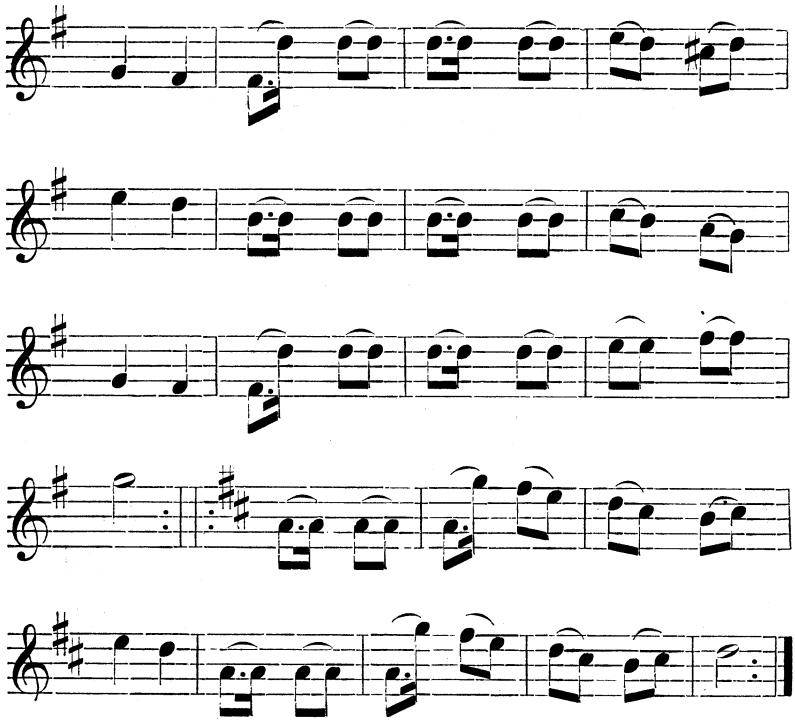

»Säxstäigaren». Efter skomakaren Pucksson, Klintehamn.

725.

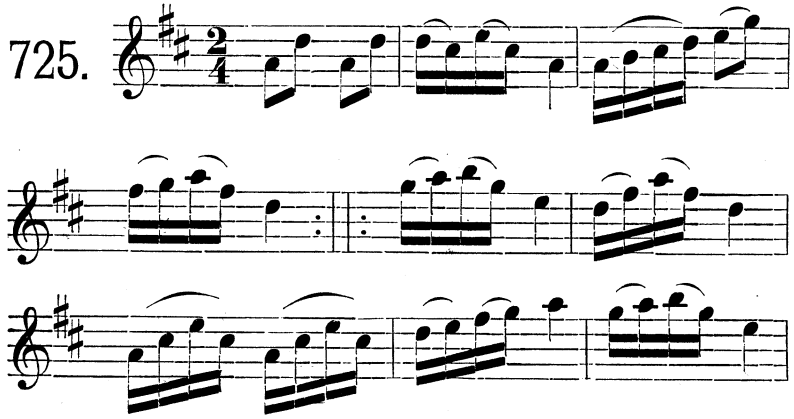

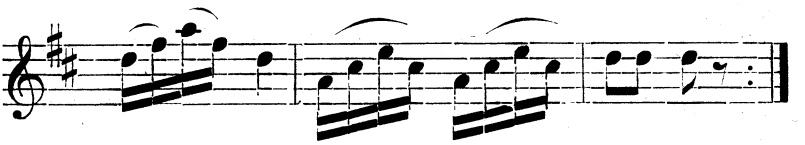

»Stäiv lappen» (styva lappen); Jakob Persson Gebjänne i Burs har sjungit den så för samlaren. Dansen utföres av en person i ett slags pajas-stil.

726.

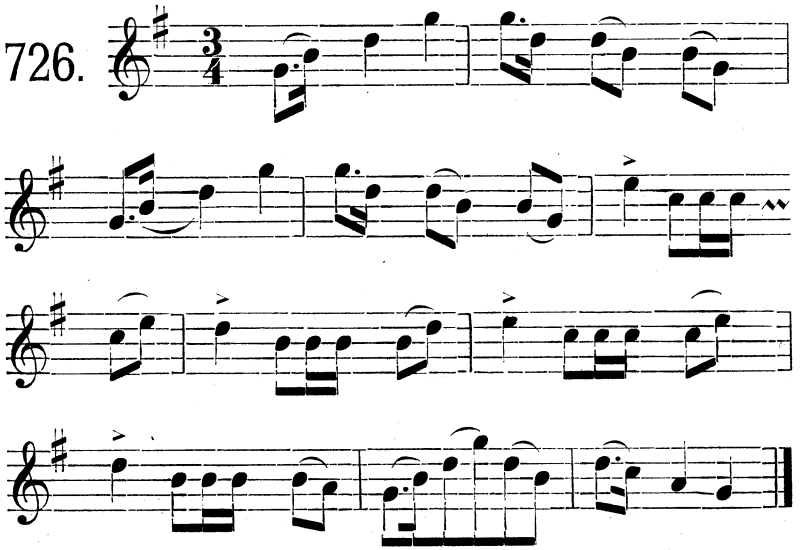

»Först på hälen u sen på tåen» etc. Lisen Lingvide i Burs har sjungit ock dansat den för samlaren.

727.

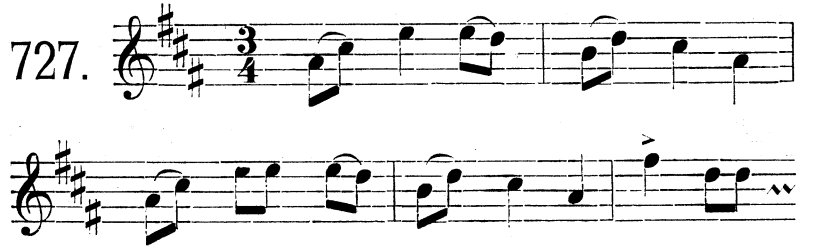

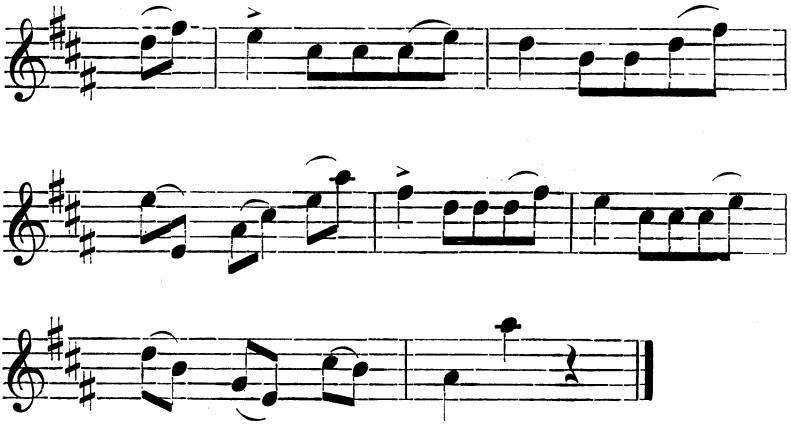

Utföres av en person. Under det han håller händerna i sidorna ock far fram över golvet, trampar han första takten med hälarna ock andra takten med tårna, ett tramp för var 1/4-del o. s. v., varannan takt med hälen ock tån.